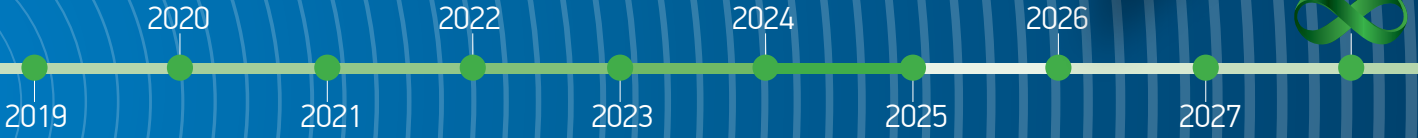

**HAYAT
BOYU
ÖĞRENME**
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

**HAYAT
BOYU
ÖĞRENMENİN
DÜNÜ
BUGÜNÜ
YARINI**

2 0 2 4

HAYAT BOYU ÖĞRENME GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Adına Sahibi
Cengiz METE

Genel Yayın Yönetmeni
Hacı Ali OKUR

Editör
Doç. Dr. Hüseyin KAYGIN
Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü,
Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi ABD

Editör Yardımcısı
Arş. Gör. Dilek AYDIN
Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü,
Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi ABD

Yayın Kurulu
Ahmet ŞAHİN
Ayşe Saadet BEYHAN
Gonca TELLİ
Gülçin YILMAZ
Melih Mustafa HABAN
Meltem GÜLNAR
Meltem TÜRKER
Merve Şule KANSIZ
Murat SAYIN
Mustafa Çağrı TURHAN
Mustafa EKİCİ
Mustafa SEZER
Nazlı YILMAZ DOKUMACI
Özgür ÖLCE
Serap KARABACAK
Serap SAYDIM

Grafik Tasarımı
Rıza KAÇAMAK

İletişim
Emniyet Mahallesi Abant 2 Caddesi No:8
Yenimahalle /Ankara
+90 (0312) 413 21 14
www.hbogm.gov.tr

Baskı Tarihi
Aralık 2024

Ön Söz

Hayat boyu öğrenme; zaman, mekân, yaş, eğitim düzeyi gibi her türlü kısıtlamadan uzak esnek yapısıyla sürekli eğitim, yetişkin eğitimi, yaygın eğitim gibi pek çok öğrenmeyi de içeren geniş kapsamlı bir kavramdır. Hayat boyu öğrenme; bireyin ve toplumun gelişimini doğrudan hedeflemekte, fırsat eşitliğini, sürdürülebilir kalkınmayı ve ekonomik büyümeyi desteklemektedir.

İnsan hayatı, sürekli değişim ve gelişim içinde ilerleyen bir yolculuktur. Bu yolculukta sağlıklı bir şekilde ilerleyebilmenin ve toplumda kendine yer bulabilmenin en temel yolu, öğrenmek ve kendini geliştirmektir. Öğrenme, sadece belirli bir yaş grubunu ya da hayatın belli bir dönemini kapsayan bir süreç değil; hızla değişen dünyada her birey için sürekli bir ihtiyaçtır. Günümüzün hızla gelişen bilgi ve teknoloji çağında, bilgiye erişim yollarının farklılaşmasıyla birlikte hayat boyu öğrenme daha da önemli hale gelmiştir.

Tarihimize bakıldığında, hayat boyu öğrenmenin derin kökleri olduğu görülmektedir. Ahilik ve lonca teşkilatlarıyla başlayan mesleki eğitim ve topluma katkı sağlama süreci, Cumhuriyet döneminde çeşitli eğitim kurumları aracılığıyla daha sistematik bir yapıya kavuşmuştur.

Bugünün dünyasında endüstriyel dönüşüm ve dijitalleşme süreci, bilgi ve teknolojinin hızla gelişmesine neden olmuştur. Bu değişime ayak uydurabilmek ve topluma katkı sağlayabilmek için bireylerin sadece örgün eğitimle yetinmeyip sürekli bir öğrenme sürecinde olmaları gerekmektedir. Bu süreç, mesleki beceriler ile birlikte sosyal ve duygusal yetkinliklerin de geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü'nün sunduğu eğitimlerle bireylerin tüm potansiyelini ortaya çıkarması, aktif ve mutlu vatandaş olması beklenmekte; öğrenen topluma dönüşüm hedeflenmektedir.

Bu eser; bahsedilen hedeflere ulaşılmasını desteklemek amacı ile hayat boyu öğrenmenin insan hayatındaki yeri ve önemi, çalışma alanları, teknolojik değişimlerin hayat boyu öğrenmeye etkisi, hayat boyu öğrenmenin geleceği, yeni meslekler, eski mesleklerin dönüşümü, 21. yüzyıl becerileri gibi hayat boyu öğrenmeye ilişkin birçok farklı konuya ışık tutmaktadır. Eser, hayat boyu öğrenme kavramını tarihsel gelişimini ele alarak geleceğe yönelik atılacak adımlar için bir yol haritası sunmaktadır.

Eserin; hayat boyu öğrenme alanında çalışan karar vericiler, araştırmacılar, uygulayıcılar, eğitimciler ve hayat boyu öğrenenler için değerli bir kaynak olmasını diliyorum; bu eserin hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkür ediyorum.

Cengiz Mete
Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürü

İçindekiler

Hayat Boyu Öğrenmenin Önemi	7
Yetişkin Eğitiminin Gelişimi	11
Cumhuriyet Öncesi ve Cumhuriyet Sonrası Dönemde Yetişkin Eğitimi	17
Hayat Boyu Öğrenme Kurumları	23
Olgunlaşma Enstitüleri:	31
Açık Öğretim Okulları ve Tarihçesi	39
Aktif Öğrenci Sayıları	48
Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü İş Birliği Çalışmaları	51
Hayat Boyu Öğrenme Projeleri	57
Avrupa Birliğinde Yetişkin Eğitimi Uygulaması	67
21. Yüzyıl Beceri Çerçevesi	73
Hayat Boyu Öğrenme İçin Anahtar Beceriler ve Dijitalleşme	83
Yeşil Meslekler ve Hayat Boyu Öğrenme	89
Hayat Boyu Öğrenme Etkinliklerinde Yeşil Beceriler: Sürdürülebilir Şef Olmak	95
Türkiye Yüzyılında Hayat Boyu Öğrenme	101
Dünyada ve Türkiye’de Yetişkin Eğitiminin Geleceği: Gelecek Öngörülleri	115
Son Söz	119

Tablolar

Tablo 1 Yaygın Eğitim Veren Kurumlar	25
Tablo 2 İllere Göre Halk Eğitimi Merkezi Sayısı	28
Tablo 3 Eğitim Öğretim Yılına ve Sınıf Seviyesine Göre Örgün Ortaöğretim Kurumlarından Açık Öğretim Liselerine Geçiş Yapan Öğrenci Sayıları	45
Tablo 4 Açık Öğretim Okulları Aktif Öğrenci Sayıları (Son 5 Yıl)	47
Tablo 5 Açık Öğretim Okulları 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Okul Türü ve Cinsiyete Göre Yeni Kayıt Olan Toplam Öğrenci Sayıları	47
Tablo 6 Açık Öğretim Okulları 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Okul Türü ve Cinsiyete Göre Kayıt Yenileyen Toplam Öğrenci Sayıları	47
Tablo 7 Açık Öğretim Okulları 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Okul Türü ve Cinsiyete Göre Yeni Kayıt Olan ve Kayıt Yenileyen Toplam Öğrenci Sayıları	48
Tablo 8 Açık Öğretim Okulları 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Okul Türü Göre Yurtdışı Programları Aktif Öğrenci Sayıları	48

Tablo 9 Açık Öğretim Okulları 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Okul Türü ve Özel Durumuna Göre	48
Tablo 10 Açık Öğretim Okulları 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Okul Türü ve Engel Grubuna Göre Aktif Öğrenci Sayıları	49
Tablo 11 Kurulduğu Günden Bugüne Okul Türüne Göre Mezun Öğrenci Sayıları	49
Tablo 12 2018-2023 Yıllarında İmzalanan İş Birliği Protokolü Sayısı	52
Tablo 13 Hâlen Yürürlükte Olan İş Birliği Protokol Sayısı	53
Tablo 14 Hâlen yürürlükte olan protokollerin temalarına göre sınıflandırılması	53
Tablo 15 Hâlen yürürlükte olan protokollerin hedef kitlelerine göre sınıflandırılması	54
Tablo 16 Yerel iş birliği protokollerinin sayısı	54
Tablo 17 Tamamlanan Projeler	63
Tablo 18 OECD’ye göre kazandırılması gereken 21. Yüzyıl Becerileri	75

Grafikler

Grafik 1. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne Bağlı Kurumlardan Yararlanma Oranı ²	26
Grafik 2. Halk Eğitimi Merkezlerinde Yıllara Göre Kurs ve Kursiyer Sayıları	29
Grafik 3. 2023 Yılı Halk Eğitimi Merkezlerine Devam Eden Kursiyerlerin Kurs Tercihleri	30

Şekiller

Şekil 1 Halk Eğitimi Merkezlerinin Tarihsel Gelişimi	27
--	----

Giriş

Murat SAYIN

Başöğretmen, MEB Hayat Boyu
Öğrenme Genel Müdürlüğü,
İzleme ve Değerlendirme Daire
Başkanlığı

msayin2005@gmail.com

Hayat Boyu Öğrenmenin Önemi

Öğrenmek ve öğretmek basit bir mekanizma değildir. Öğrenme beşikten mezara kadar devam eden uzun soluklu bir süreçtir. Son yıllarda insan beynine yönelik yapılan bilimsel araştırmalar ortaya koymaktadır ki öğrenme anne karnında başlar ve gelişir. İnsan merak duygusu ile doğar ve zamanla en yakından en uzağa merak duygusuyla beslenen öğrenme güdüsüyle öğrenmeye başlar.

Uzun yıllardır araştırmacılar “İnsan beyni nasıl öğrenir?” sorusuna cevap aramakta ve yetişkinlerin çocuklardan farklı öğrenip öğrenmediğini ya da yetişkinlerin öğrenip öğrenemeyeceğine ilişkin araştırmalar yürütmektedir. ABD’de ‘Yetişkin Öğrenme Teorisinin babası’ olarak bilinen Knowles, “Yetişkin Öğrenenler: Göz Ardı Edilen Bir Kesim” (Knowles, 1973/1996) adlı çalışmasında yetişkinlere en iyi şekilde nasıl eğitim verileceği konusunda alternatif bir görüş önerdi. Yetişkin Öğrenme Teorisi ile eş anlamlı hâle gelen bu ilkeler dizisi için ‘andragoji’ terimi kullanılmaya başlandı.

Lindeman (1926, aktaran Knowles, 2012, s. 37)’a göre yetişkin eğitiminde öğrenenlerin ilgi ve ihtiyaçları öğretim programını belirlemektedir. Her yetişkin insan kendini çevresel faktörlerle ilgili özel durumlar içerisinde bulabilir ve yetişkin eğitimi bu noktada başlar. Knowles (2012), Lindeman’ın yetişkin öğrenmesiyle ilgili varsayımlarını şu şekilde özetlemiştir:

1. Yetişkinler öğrenmenin gidereceği ihtiyaçlardan dolayı öğrenmeye motive olmuş durumdadırlar.
2. Yetişkinler öğrenmelerini yaşamsal merkezli bir çerçevede gerçekleştirmek isterler.
3. Deneyim, bir yetişkin öğrenen için en güzel ve zengin kaynaktır.
4. Yetişkinler, öz yönelim gereksinimine sahiptirler. Öğrenme motivasyonlarının da öz-yönelimle olumlu bir ilişkisi olabilir.
5. Bireysel farklılıklar yaş ile birlikte artar.

Bu görüşlerden yola çıkarak yetişkin öğrenmesinin pedagojinin bir alt dalı olduğunu söylemek pek de mümkün değildir. Çünkü pedagoji daha çok okul çağındaki öğrenenlerin ihtiyaçlarına ve öğrenme çeşitliliklerine yer verir. Andragoji adı verilen yetişkin öğretimi, yetişkinlerin doğası gereği gösterdiği farklılıklarla ayrı kuramsal çerçevelerle

riyle özel bir araştırma alanıdır. Yetişkin öğrenme sürecinin, bireyin kendi deneyimlerini tanımlayabilme ve odaklanma yeteneğiyle bağlantılı olduğunu anlamak, hayat boyu öğrenme kavramını derinlemesine kavramamıza yardımcı olabilir (Med Kharbach, 2023).

Hayat boyu öğrenme, bireylerin sürekli öğrenme süreçlerini destekleyen bir eğitim yaklaşımıdır. Bu yaklaşım, öğrenmeyi sadece okul yıllarıyla sınırlı tutmaz; bireylerin yaşamlarının her döneminde devam eden bir süreç olarak görür. Hayat boyu öğrenme sayesinde, hem örgün eğitime devam eden hem de eğitimden kopmuş bireylere eşit fırsatlar sunulur.

Hayat boyu öğrenmede, öğreniciye bilginin aktarılmasından ziyade, bireyin öğrenme kapasitesini arttırma, yetenek ve becerilerinin farkına varmasını sağlama ve bu becerileri doğrultusunda seçimler yapmasına yol gösterme, kendi kendine öğrenme, öğrenmeyi öğrenme ve geliştirme gibi roller ön plandadır (Göral, 2023).

Günümüz dünyasında, hızla değişen teknoloji, ekonomik yapı ve kültürel dinamikler, bireyleri sürekli olarak uyum sağlamaya ve öğrenmeye zorlamaktadır. Günümüzde okullar öğrenme merkezleri olma özelliklerini yavaş yavaş yitirmeye başlamaktadır (OECD, 2023). Bugün çevrimiçi platformlar üzerinden bilgiye erişmek için akıllı telefon, akıllı TV, tablet, dizüstü bilgisayar vb. çeşitli elektronik araçlar kullanılarak 7/24 bilgiye erişilebilmektedir. 2020 yılında ortaya çıkan ve tüm dünyayı etkileyen COVID-19 virüs salgını, uzaktan öğrenmeyi kolaylaştıran teknolojilerin dünya genelinde hızla yaygınlaşmasına neden oldu ve birçok eğitim sistemi, öğretim yöntem ve araçlarını dijitalleştirmeye başladı. Bunun sonucunda dünyanın herhangi bir yerinde yaşanan olumlu veya olumsuz bir olay, binlerce kilometre uzaktaki başka ülkeleri ve insanları da çok hızlı bir şekilde etkileyebilmektedir. Ortaya çıkan bu durumda ülkeler; ekonomik, siyasi, güvenlik, kültürel, teknolojik, ekolojik olarak kendilerine yeni yollar çizmek zorunda kalmaktadırlar.

Pandemi sonrası yapay zekâ teknolojisi her geçen gün daha fazla gelişmekte, sistemlerin fonksiyonel özellikleri artmakta, yeni ürünler ortaya çıkmakta ve günlük hayatta daha çok yer bulmaktadır. Yapay zekâ; analitik tabanlı ve endüstriyel çözümler, ulaşım, havacılık ve uzay çalışmaları, finans, sağlık, hizmet ve tarım gibi birçok sektörde önemli uygulama alanlarına sahiptir. Birçok ülke yapay zekâ alanındaki araştırmalarını farklı stratejiler kapsamında yürütmeye devam etmektedir.

Cumhuriyetin 100. yılı için Türkiye'nin ulusal bilim ve teknoloji politikasının belirlenmesi amacı ile hazırlanan Vizyon 2023 Strateji Belgesi, Türkiye'nin en kapsamlı ulusal bilim ve teknoloji stratejisi olması bakımından ayrıca önem arz etmektedir. Bu perspektifte "Dünyada barışın tesisi için çaba gösteren, demokratik, hukuk, eğitim ve sağlık sistemlerinde sorunsuz, yurttaşlarının fikirlerine önem veren, bilim, teknoloji ve yenilikte yetkinlik kazanarak üretime geçen ve üretkenliğine kendi beyin gücüne dayanarak artırabilen bir Türkiye" olarak ulusal bir vizyon çizilmiştir.

Ülkelerin dijital geçişi, dijital dönüşüme çevirebilmesi için dijital eğitim dönüşümüne yönelik bir sistem yaklaşımı belirlemesi kilit önem taşımaktadır. Bu yaklaşım, tek tek araçların veya stratejilerin ötesine geçerek politika çerçevelerini, altyapı gelişimini ve sürekli uyum sağlamayı ve öğrenmeyi destekleyen bir kültürü kapsar (OECD, 2023).

Gelişen teknoloji, küreselleşme ve ekonomik değişimler, mesleklerin sürekli olarak değişmesine ve dönüşmesine neden olmaktadır. Bu durum da bireylerin sürekli güncel kalmaları, yeni beceriler öğrenmeleri ve değişen şartlara uyum sağlayabilmelerini gerekli kılar.

Bireylerin iyi bir hayat sürmesi ve mesleki yaşamlarında başarılı olabilmeleri için 21. yüzyılın becerilerine sahip olmaları beklenmektedir. Bu da ancak hayat boyu öğrenmeyle ve içinde bulunduğumuz yüzyılda dünyada meydana gelen hızlı değişimlere ayak uydurabilmekle mümkündür. Hayat boyu öğrenme kurumları, bireylerin eleştirel düşünme, soru sorma, araştırma, keşfetme ve öğrenmeden zevk alma gibi becerilerini teşvik etmelidir. Aynı zamanda, iletişim, problem çözme, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik gibi becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmalıdır. Bu kurumlar, hızla değişen iş hayatına uyum sağlayabilmek için gerekli olan yeterlikleri kazandıracak bir yapıya hızla dönüşmelidir. Bu dönüşüm, bireylerin kariyerlerinde ve kişisel gelişimlerinde başarılı olmalarını sağlamak için oldukça önemlidir.

Bu çalışma hayat boyu öğrenme politikalarını, hayat boyu öğrenmenin tarihsel gelişim süreçlerini, dünyada hayat boyu öğrenme yaklaşımlarını ve uluslararası kuruluşların bu alanda yürüttükleri çalışmalarını kapsamaktadır.

Kaynakça

- Göral, F. (2020, April 6). Pandemi Döneminde Hayat Boyu Öğrenmenin Önemi. Ana Sayfa | İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi. <https://itbf.istinye.edu.tr/tr/haberler/pandemi-doneminde-hayat-boyu-ogrenmenin-onemi>
- Knowles, M. S. (1996). Yetişkin öğrenenler gözardı edilen bir kesim. (Çev.S. Ayhan). Ankara Üniversitesi Basımevi. (Orijinal yayın tarihi 1973).
- Knowles, M. S., Holton, E. F., & Swanson, R. A. (2012). The Adult Learner. Taylor & Francis. <http://www.google.com.tr/books?id=mTFiCcjK8C>.
- Med Kharbach. (2023, May). Andragogy: A comprehensive guide for teachers and educators. (n.d.). Educators <https://www.educatorstechnology.com/2024/05/what-is-andragogy.html>.
- OECD. (2023). OECD digital education outlook 2023 towards an effective digital education ecosystem. OECD Publishing.

01

Yetişkin
Eğitiminin
Gelişimi

Öğrenme doğumla hatta doğumdan önce daha anne karnında başlayan bir süreçtir ve bu süreç hayat devam ettiği sürece devam etmektedir. Ancak öğrenilenlerin içeriği ve bu içeriklerin dönemin gereksinimlerine göre farklılaştığı söylenebilir. Bu bağlamda hızlı bir değişim dönüşüm sürecinde olan dünyada yetişkinlerin öğrenmeleri bu farklılıklar odağında sürekli olarak yeniden şekillenmektedir. Tarihsel bir kronoloji içinde ele aldığımızda değişimin hızının artmasıyla birlikte yetişkin öğrenme sistemlerinin son derece dinamik bir şekilde değiştiğini söylemek mümkündür. Çünkü yetişkin öğrenmesi yetişkinlerin kendi kişisel gereksinimleri, toplumsal değişmelerin yarattığı durumlardan ve küresel gelişmelerden direkt olarak etkilenmektedir. Hayat boyu öğrenme politikaları da temelde bu üç durumdan yola çıkarak ekonomik, teknolojik ve sosyal değişimlere yetişkinlerin uyum sağlayabilmelerini amaçlayan şekilde belirlenmektedir. Ülkelerin kendi iç dinamikleri ve buldukları coğrafya ile doğru orantılı şekilde bu üç dinamiğin ele alınışı ve hayat boyu öğrenme politikaları farklılık göstermektedir. Bu bağlamda bu süreci Avrupa'da yetişkin eğitime yönelik süreçler ve Türkiye'de yetişkin eğitime yönelik süreçler olarak ele almak daha uygun olacaktır.

Avrupa'da Yetişkin Eğitiminin Gelişmesi

Hayat boyu öğrenme politikaları ile kapsayıcı ve uluslararası bir boyut kazandırılan yetişkin öğrenme süreçleri her ülkede kendi içinde bir gelişme ve değişim dinamiğine sahiptir. Örneğin, dünyada yetişkin öğrenmesindeki gelişimin kronolojisine bakıldığında akademik yanı ağır basan ama aynı zamanda dönemin toplumsal durumlarının ve tarihsel süreçlerin direkt etkilediği bir yapı karşımıza çıkmaktadır. Hayat boyu öğrenme yeni bir kavram olmamasına rağmen küresel bağlamda belli bir sistem çerçevesinde mantıklı bir bütün hâline getirilmesinin geçmişi 1916 yılına kadar uzanmaktadır (Dewey, 1916). Sonrasında Eduard Lindeman'ın "The Meaning of Adult Education" adlı çalışması yetişkin öğrenmesinin belli bir sistematığa oturtulmasında önemli çalışmalar arasındadır (Lindeman, 1926). Bu çalışma kendinden sonra gelen hayat boyu öğrenme ve yetişkin eğitimi alanında çalışan kişilere de yol gösterici olmuştur.

Aynı tarihlerde İngiltere'de Yetişkin Eğitimi Derneği'nin kurulması yetişkinlerin öğrenmesine ilişkin her türlü bileşenin bilimsel bir şekilde araştırılması ve yetişkin öğrenme kuramlarının daha bilinir hâle gelmesinde rol oynamıştır.

Hayat boyu öğrenme ve yetişkin eğitiminin biraz daha küresel boyutta 1900'lü yılların başından itibaren önem kazanmasında tarihsel konjonktürün önemli bir rolü vardır. O dönemde ülkelerin içinde bulunduğu savaş ortamı ve ekonomik büyüme yetişkin öğrenmesine önem verilmesinin temel nedenleri arasındaydı. Sanayi Devrimi'nin getirdiği teknolojik gelişmelerin ortaya çıkardığı yeni teknolojik araçlar ve bu araçların iç ve dış pazarlardaki ticari liderliğin belirleyicisi olması üretim alanında çalışan yetişkinlerin bu araçları kullanmayı hızlı bir şekilde öğrenmesini gerektirmiştir. O dönemde üretimin devamı sağlanarak ekonomik hedeflere ulaşılmasının en etkin aracı olarak yetişkin eğitimi görülmüştür. Bu anlamda Avrupa'da hayat boyu öğrenme ve yetişkin eğitiminin gelişmesinin ekonomik büyüme odağındaki öğrenmelerle hız kazandığı söylenebilir.

Hayat boyu öğrenmenin sadece mesleki beceriler ve üretim bağlamı ile sınırlandırılması bazı sorunlara yol açmıştır. Çünkü insan, doğası gereği, sadece iş ortamı için öğrenen bir varlık değildir. Kişisel gelişimi, kendini gerçekleştirmek, hayatta sorun ol-

Dr. Serap KARABACAK

Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Uzmanı, MEB, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Araştırma Geliştirme ve Projeler Daire Başkanlığı

serap.karabacak@meb.gov.tr

rak gördüğü durumlarla başa çıkabilmek, gelişim ve değişim dönemlerini daha kolay atlatabilmek için de öğrenmek ister. Ancak başta ifade edildiği gibi tarihsel süreçler öğrenme sistemlerinin önemli belirleyicileri arasında olduğu için 1900'lü yılların başında yetişkin öğrenmesinin temel amacı üretimi arttırmak için öğrenilmesi gerekenler olarak belirlenmiştir.

Yetişkinlerin öğrenmesine yönelik önemli uygulamalar yapılmış olmasına karşın hayat boyu öğrenme ifadesi ilk defa 1960 yılında UNESCO tarafından düzenlenen bir konferansta kullanılmıştır (2012, Güleç, Çelik, Demirhan). Ancak bu ifadenin daha yaygın kullanımı 1972'de yine UNESCO tarafından ortaya konan Faure Raporu ile olmuştur (Balcı; Yıldız, 2022). Rapor öğrenmenin insanlar için gerekli olduğu sadece örgün eğitimle sınırlandırılmaması gerektiği gelişmenin yaşam süresince devam etmesi gerektiği gibi kavramlar üzerinde durmuştur. Küresel gelişmelerin ışığında UNESCO bu görüşlerini daha da geliştirmiş ve 1996'da öğrenmenin dört kavram üzerinden ömür boyu devam etmesi gerektiğine dikkat çekilmiştir. Bilmeyi öğrenme, yapmayı öğrenme, birlikte yaşamayı öğrenme ve olmayı öğrenme (Balcı; Yıldız, 2022).

Bu tarihten sonra Amerika'da akademik bir zeminde ele alınmaya başlaması ile ortaya çıkan hayat boyu öğrenme ve yetişkin eğitimi kavramı Avrupa'da daha uygulamaya yönelik şekilde ilerlemiştir. Avrupa ülkeleri arasında hayat boyu öğrenmenin kapsamı, etki alanı, hayat boyu öğrenme programları, mesleki anlamda hayat boyu öğrenme ile hayat boyu öğrenmeden beklenenler vb. gibi konularda birçok çalışma yapılmıştır. Hayat boyu öğrenme örgün eğitimin tamamlayıcısı olarak kişisel, mesleki, toplumsal ve küresel bağlamlarda gelişmenin temel dinamiği olarak görülmüştür. UNESCO'nun eğitim felsefesi ve eğitim politikaları gibi bileşenlerinin alt yapısını hazırladığı konulara OECD'nin ölçme ve değerlendirme yaptığı anketler vb. de eklenince Avrupa'da yetişkin öğrenmesi bütüncül bir bakış açısı ile uygulanmaya başlanmıştır.

Burada OECD'nin hayat boyu öğrenmeye yönelik bakış açısının da kısaca üzerinde durmak uygun olacaktır. Çünkü hayat boyu öğrenmenin kişisel, mesleki, toplumsal ve küresel bağlamlarda gelişmenin ve değişimin ön koşulu olduğu ifade edilirken, OECD kapsamında yapılan çalışmaların bu boyutlar arasında en çok beşeri sermaye olarak tanımlanan insan kaynağının niteliğinin artırılması için mesleki öğrenmeye odaklandığı görülmektedir. Bu odaklanma bir ekonomik kalkınma örgütü olan OECD için bir noktada anlaşılır görülebilir.

Ancak OECD'nin hayat boyu öğrenmeyi sadece ülkelerin ekonomik kalkınma hedeflerine hizmet eden bir araç olarak görmesi ve kişisel gelişim ile kendini gerçekleştirme gibi bileşenlere yeterince önem vermemesi, güçlendirilmesi gereken bir nokta olarak görülmektedir.

Küresel bağlamdaki hayat boyu öğrenme yaklaşımları özetlenecek olursa 1900'lü yılların başından itibaren yetişkinlerin öğrenmesine yönelik ilginin artması söz konusudur. Bu ilginin birinci nedeni, ülkelerin sanayi devriminin getirdiği üretim odaklı ortamın devamının insan gücünün yetiştirilmesine bağlı olduğunun anlaşılması bulunmaktadır. Amerika'da akademik kavramsal çerçevesi oluşturulan yetişkin öğrenmesinin içeriğinin ve yetişkinler neden ve neleri öğrenir, yetişkinler nasıl en kolay öğrenir gibi soruların cevabı yetişkin öğrenmesinin farklı bir öğrenme alanı olarak kabul edilmesini sağlamıştır. Yetişkin öğrenmesinin odağı Avrupa'daki yansımaları yine ekonomik büyüme

olmuşken, UNESCO gibi kurum ve kuruluşlar hayat boyu öğrenmenin sadece örgün eğitim ve ekonomik çerçevede ele alınamayacağı farklı boyutları olduğuna dikkat çekmiştir.

Türkiye’de Yetişkin Eğitiminin Gelişimi

Küresel bağlamda hayat boyu öğrenmenin durumu kısaca ele alındıktan sonra ülkemizdeki duruma bakılacak olursa hayat boyu öğrenmeye yönelik durumun hem kurumsal hem de konu bağlamında değerlendirilmesi mümkündür. Ancak ülkemiz için hayat boyu öğrenme fikrinin çok eski olduğu, öğrenmeye ve öğretilene her dönemde değer verildiğini söylemek yanlış olmaz. Anadolu toprakları hem farklı kıtaları birbirine bağlayan özelliği hem de bu topraklar üzerinde yaşayan farklı kültürel arka plandaki insanların uzun yıllardır bir arada yaşaması ile kendine has bir dokuya sahiptir. Bu doku içinde hayat boyu öğrenme kadim kültürümüz içinde her daim değerli görülen sadece öğrenme değil öğretmenin de önemli görüldüğü bir kavramdır.

Kültürümüzün öğrenmeye ve öğretilene verdiği değer öğrenmenin normal kabul edildiği ve devamı için desteklendiğinin bir göstergesidir. Öğrenmenin yönü zaman içinde değişebilmekle birlikte kendi kültürümüzdeki ilk örneklerinin çıraklık kalfalık ustalık süreçleri ile ifade edilen mesleki eğitim ile gerçekleştiği söylenebilir. Mesleki eğitim zanaat edindirme yönünde bir çaba olarak görünse de bu aynı zamanda toplumun değer yargılarının öğretildiği kültürlenme ve toplum içindeki ilişkilerin düzenlendiği sosyalleşme süreçlerini de içermektedir.

Tarihsel akış içinde çıraklıktan ustalığa giden sürecin kurumsallaşması ayrıca Cumhuriyetin ilk yıllarında okuma yazma öğretimi ve vatandaşlık becerilerinin kazandırılmasına yönelik eğitimlerle özellikle yetişkinlerin hem mesleki hem de kişisel gelişimlerinin sürekli kılınması hedeflenmiştir. Bu bakış açısı ile ele alındığında ülkemizde öncelikle Cumhuriyet sonrası dönemde hayat boyu öğrenmeden yetişkinlere dönemin gerektirdiği bilgi ve beceriyi kazandırması beklenmiştir. Bunun sağlanabilmesi için öncelikle yetişkinlere yönelik halk evleri, köy enstitüleri gibi öğrenme ortamları hazırlanmış bu ortamlarda ele alınacak konular ve içerikler belirlenerek hem okuma yazma öğretimi hem mesleki bilgi ve becerinin kazandırılması hem de vatandaşlık bilincinin geliştirilmesi ile kişisel gelişimin sağlanmasına yönelik etkinlikler oluşturulmuştur (Karabacak, 2021). Bu kapsamdaki etkinlikler devam ederken teknolojik gelişmelerin hızlı bir şekilde hayatımıza girmeye başlaması ile hayat boyu öğrenme etkinliklerinin odak noktası da teknoloji-insan ilişkisine kaymaya başlamıştır.

Teknolojinin iş yeri ekosistemlerini değiştirmesi, bununla da kalmayarak günlük hayatımızdaki iletişim biçimlerini değiştirmesi de hayat boyu öğrenme sistemlerinin hem ülkemizde hem de dünyanın genelinde bu konuya odaklanmasını sağlamıştır. Teknoloji, özellikle iş gücü pazarı içinde iş yapma şekillerimizi, o işi yaparken kullandığımız araç gereçleri ve çalışanlardan beklenen becerileri önemli ölçüde değiştirmiştir” (World Economic Forum [WEF], 2023). Bu değişim sürecinde sadece teknoloji yoğunluklu ortamlara uyum sağlamak yeterli değildir. Hem iş ortamında hem de günlük hayatımızda teknolojik araç gereçlere hâkim olmak, yalnızca kullanıcı değil, aynı zamanda teknoloji üreten ve teknoloji yönlendiren olmak önemlidir. Bunun sağlanmasının ilk

aşamalarından biri, teknoloji becerilerini geliştirilmesidir. Bu bağlamda, son dönemde teknoloji okuryazarlığı da dâhil olmak üzere teknolojinin içinde bulunduğu her türlü duruma karşı yetişkinlerin becerilerinin artırılmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Yetişkinlerin bu becerilerinin geliştirilmesine yönelik kurs programları hazırlanmakta ve güncellenmektedir (Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü e-Yaygın, 2024).

Yetişkinlerin teknoloji becerileri seviyesi, teknoloji okuryazarlığı gibi konuları daha da önemli hâle getirmektedir. Çünkü yapılan çalışmalar, özellikle 40 yaş üstü yetişkinlerin teknoloji becerilerinin sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır” (Karabacak ve Kaygın, 2018). 40 yaş üstü yetişkinlerin becerilerinin sınırlı olmasının yanında, yaş ilerledikçe kullanılmayan bilgilerin kaybedildiği de bilinen bir gerçektir. Bu durum, daha da travmatik bir durum olarak zaten sınırlı olan bilgilerin de yaş ilerledikçe kaybedileceğinin bir göstergesidir (Onur, 2000). Bu durumda, ilerleyen yaş da göz önüne alındığında, ülkemizdeki yetişkinlerin teknoloji becerileri üzerinde durulan ve çalışmalar yapılan alanlardan biri hâline gelmiştir. Çünkü ülkemiz, AB ülkeleri arasında yetişkinlerin teknoloji beceri seviyesi sıralamasında OECD ortalamalarının dikkat çekici ölçüde gerisinde, sıralamanın sonlarında yer almaktadır (Programme for the International Assessment of Adult Competencies [PIAAC], 2016). Teknolojinin hayatın her alanına girdiği ve etkilediği günümüzde, her ülkede yetişkinlerin teknoloji becerilerinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Yetişkin öğrenmesinin yönü, teknoloji odaklı konulara yönelmektedir.” (HBÖGM İzleme ve Değerlendirme Raporu, 2023).

Teknoloji, yetişkin öğrenmesinin yönünü belirleyici konulardan birisi olmakla birlikte, çağımız aynı zamanda kitlesel göçlerin yaşandığı bir dönemdir. Bu bağlamda, kitlesel göçlerin ortaya çıkardığı yeni toplum yapısına yetişkinlerin uyum sağlaması, göç eden kitlenin ev sahibi topluma entegrasyonunda, istihdam edilmesinde ve nitelikli şekilde var olabilmesinde, hayat boyu öğrenme yine önemli roller üstlenmektedir. Bu bağlamda, Avrupa’nın en çok göç alan ülkesi olarak ülkemizde, göçmenlere ya da geçici koruma altındaki yetişkinlere yönelik yetişkin öğrenme etkinlikleri farklı konularda aktif bir şekilde devam etmektedir.” (HBÖGM İzleme ve Değerlendirme Raporu, 2023).

Bahsi geçenlerin yanında, ülkelerin kendi iç dinamikleri, hayat boyu öğrenmenin yönünün başat belirleyicilerindedir. Ülkemizde, son dönemde EYT kapsamında emekli olanların büyük bir kısmı, bundan sonraki süreçte hayatına nasıl bir yön vereceği konusunda hayat boyu öğrenme etkinliklerine ve hayat boyu öğrenme rehberlik sistemine gereksinim duymaktadır. Bu anlamda, önümüzdeki dönemde EYT kapsamında emekli olmuş kişilere yönelik hazırlanacak eğitim programlarının, açılacak kursların ülkemizdeki yetişkin öğrenmesinin odağını oluşturacağını söylemek mümkündür.

Hayat boyu öğrenmenin mesleki edindirme, yetişkinlerin yeniliklere hızla ayak uydurmasını destekleme, göç gibi küresel çaptaki demografik değişimlere bireylerin adaptasyonunu sağlama, örgün eğitime dâhil olamamış veya örgün eğitimden erken ayrılmış yetişkinlerin bilgi eksikliklerini giderme gibi farklı işlevleri vardır. Bunların yanında, yetişkinlerin evlenme, istihdama girme, emeklilik gibi hayatın geçiş dönemlerinin gerektirdiği yeni rollere uyum sağlama, teknolojik gelişim dönemin getirdiği yeni bilgi ve becerilerin edinilmesini sağlama noktasında da önemli fonksiyonları vardır. Bu geniş bakış açısı ile değerlendirildiğinde, hayat boyu öğrenmenin hem ülkemizde hem de dünyadaki öneminin artarak devam edeceğini söylemek yanlış olmaz.”

Kaynakça

- Balci, M. C.; Yıldız, A. (2022). Yaşam Boyu Eğitimden Yaşam Boyu Öğrenmeye: Faure ve Delors Raporları. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2235075>
- Dewey, J. (1916). Demokrasi ve eğitim. New York: The Free Press.
- Güleç, İ; Çelik, S; Demirhan, B (2012). Yaşam Boyu Öğrenme Nedir? Kavram ve Kapsamı Üzerine Bir Değerlendirme <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/192264>
- Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü. (2024). E-Yaygın sistemi: Kurs programları. <https://e-yaygin.meb.gov.tr/pagePrograms.aspx>
- Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (HBÖGM). (2023). İzleme ve değerlendirme raporu. <https://hbogm.meb.gov.tr/www/izleme-degerlendirme-raporlari/kategori/104>
- Karabacak, S. (2021). Türkiye’de hayat boyu öğrenmenin kurumsallaşması ve Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi. M. Sarıtepeci & H. Yıldız Durak (Ed.), Dijital çağda hayat boyu öğrenme içinde (s. XX-XX). Ankara: PEGEM Akademi Yayınları.
- Karabacak, S., & Kaygın, H. (2018). Uluslararası Yetişkin Becerileri Araştırmasına (PIAAC) yönelik halk eğitimi merkezlerinde görev yapan eğitimcilerin görüşleri. *Journal of Turkish Studies*. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13625>
- Lindeman, E. (1926). Yetişkin eğitiminin anlamı. Montreal: Harvester House.
- OECD. (2016). The Programme for the International Assessment of Adult Competencies (PIAAC). <https://www.oecd.org/skills/piaac/>
- Onur, B. (2021). Gelişim psikolojisi: Yetişkinlik, yaşlılık, ölüm. Ankara: İmge Kitabevi.
- World Economic Forum (WEF). (2023). Future of jobs report. İsviçre. https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2023.pdf

02

Cumhuriyet Öncesi ve Cumhuriyet Sonrası Dönemde Yetişkin Eğitimi

Türkiye’de yetişkin eğitiminin tarihsel gelişimi, “Cumhuriyet Öncesi” ve “Cumhuriyet Sonrası” dönem olarak iki bölümde incelenebilmektedir.

Yetişkin eğitimi Karahanlı ve Selçuklularda olduğu gibi Osmanlı Devleti’nde de mes-citler, camiler, tekkeler, zaviyeler ve ribatlar ile verilmiştir. Medreseler ve Enderun Mektepleri en eski örgün eğitim kurumları olarak yetişkin eğitimi konusunda da faa-liyetler göstermişlerdir. Bunun dışında esnaf kuruluşları, silahlı kuvvetler ve gönüllü kuruluşlar eliyle yetişkinlere yönelik eğitimler verilmiştir.

Medreseler

Medreseler, dine dayalı eğitim veren, toplumun gereksinimi olan öğretmen, kadı, imam, tıp doktoru, matematikçi ve din bilgini (ulema) yetiştiren kurumların başındadır (Türkoğlu ve Uça, 2011).

Selçuklu döneminden başlayarak medreseler, toplumun gereksinimi olan öğretmen, kadı, imam, tıp doktoru, matematikçi ve din bilgini (ulema) yetiştiren, ilköğretimden yükseköğretime kadar kademeli eğitim veren dini temele dayalı örgün eğitim kurum-ları özelliğine sahipti. Ders programlarında, dini bilgiler yanında; dilbilgisi, mantık, ma-tematik, metafizik, astronomi, tıp ve diğer konulara da yer verilmiştir.

Ahilik

Ahilik sözcüğünün, Arapçada “kardeşim” anlamına gelen “ahi”den veya Türkçe’de “eli açık”, “cömert”, “yiğit”, “kahraman” gibi anlamları bulunan “akı”dan türetildiği kabul edilmiştir. Bir esnaf kuruluşu olan ahilik örgütü 13. ve 18. yy. arasında etkin bir rol oy-namıştır. Ahilik Anadolu esnafı arasında dayanışmayı, birliği, kardeşliği geliştirmede öncülük rolünü üstlenmiştir.

Toplumsal kurumlar hâlinde etkinlik gösteren ahilik örgütü, ahi adını verdikleri baş-kanlarının yönetiminde zorbaları yok etmek, yabancılara, gezgin ve konuklara ziya-fetler verme ve toplumsal yardımlarda bulunma işlevlerini gerçekleştirmiştir (Kızılar, 2015).

Ahilik, 13. yüzyılda Ahi Evran tarafından kurulmuş olup 18. yüzyıla kadar etkili olmuş önemli bir halk eğitimi kurumudur ve Anadolu esnafı arasında dayanışmayı, birliği, kardeşliği geliştirmede önemli bir rol üstlenmiştir (Türkoğlu ve Uça, 2011).

Toplumda okuma geleneği oluşturmuş olması Ahiliğin önemli katkılarından birisidir.

Loncalar

18. yy’dan itibaren ahilik örgütünün yerini alan loncalar, usta, kalfa ve çırakları içine alan mesleki bir oluşum olup esnaf arasında birlik ve dayanışmayı sağlama işlevleri-nin yanında, ticaret ahlakını koruyan, çırak, kalfa, usta yetiştiren, onlara işyeri açan bir eğitim kuruluşu kimliği de kazanmıştır (Celep, 2003).

Bu şekilde ortaya çıkan loncalar uzun yıllar boyunca Osmanlı ekonomisinin temel yapıtaşını oluşturmuşlardır. 18. yüzyıldan itibaren ahilik örgütünün yerini alan loncalar,

Ayşe Saadet BEYHAN

Uzman Öğretmen, Millî Eğitim
Bakanlığı, Hayat Boyu Öğrenme
Genel Müdürlüğü, İzleme ve
Değerlendirme Daire Başkanlığı

beyhanayse@hotmail.com

esnaf arasında birlik ve dayanışmayı sağlama işlevleri yanında, ticaret ahlakını koruyan, çırak, kalfa, usta yetiştiren, onlara işyeri açan bir eğitim kuruluşu kimliğini de kazanmıştır (Yılmaz, 2023).

Ordu

Her ülkede genç ve yetişkinlere savaş ve savunma sanatını öğretmek için eğitim ça-lışmaları yapılmaktadır. Askerler, orduda askerlik öğrenmenin yanında toplumsal ha-yatın gerektirdiği bilgi ve becerileri de öğrenmektedir. Bu nedenle ordu yetişkin eğitimi alanında önemli kurumlardan biridir (Güneş ve Deveci, 2021). Selçuklu Devletinden sonra ülkenin ordusu, askerleri acemi oğlan ocaklarında yetiştiren bir yapı olarak fa-liyet göstermiş ve Osmanlı Devletinde acemi oğlan ocaklarından seçilen öğrenciler “Enderun Mektepleri”ne yönlendirilmiştir (Celep, 2003).

Cumhuriyet Sonrası Dönemde Yetişkin Eğitimi

Örgün eğitim kurumlarında kazanılan bilgi ve beceriler teknolojik, bilimsel ve toplum-sal gelişmelerin hızı karşısında güncelliğini büyük bir hızla yitirmektedir. Bu yüzden örgün eğitim sürecinde ve sonrasında kazanılan bilgi ve becerilerin sürekli olarak geliştirilmesi bir zorunluluk durumuna gelmiştir. Dolayısıyla birey ve toplum olarak hayat boyu öğrenmeye gereksinim duyulmaktadır. Bu bağlamda insanlığın gelişimi için her yaşta ve her yerde öğrenmenin sürekliliği kavramı ön plana çıkmış ve eğitim yalnızca okul sınırları ile ilgili bir kavram olmaktan çıkarak yaşamın tüm alanlarındaki faaliyetleri kapsayan bir nitelik kazanmış ve hayat boyu öğrenme kavramı dünyada 1920’lerde kullanılmaya başlamıştır.

Halk Mektepleri

Cumhuriyetin ilk yıllarında toplumun her kesimine yönelik okuma, yazma ve beceri kazandırmaya yönelik eğitim seferberliği başlatılmıştır. Bu kapsamda Halk Mektep-lerinde okuma yazma kursları açılmıştır(MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü İzleme ve Değerlendirme Raporu 2017).

Halk Evleri

Halkevleri, Cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte modern, laik, inkılapçı bir ulus devlet oluşturma çabaları kapsamında Atatürk’ün Halkçılık ilkesi doğrultusunda bir yaygın eğitim kurumu olarak kurulmuştur. Halkevleri, 19 Şubat 1932’de 14 ayrı merkezde aynı gün resmen faaliyete başlamıştır.

Olgunlaşma Enstitüleri

Kadınların hayat ve iş dünyasına daha etkin katılımını artırmak için 1945 yılında Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı olarak açılmıştır. 2011 yılında çıkan 652 sa-yılı KHK ile Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlanmıştır.

Olgunlaşma enstitüleri; geleneksel sanatlarımızı araştıran, onlara sahip çıkarak arşivleyen, aslına uygun olarak üreten; hazırladığı tasarımlarla geleceğe taşıyan ve geleceği sanatla buluşturan, düzenlediği veya katıldığı organizasyonlarla geleneğimizi ve sanatımızı dünyaya tanıtan, öncü eğitim kurumu olmayı misyon edinen, dünya markası olma vizyonunu benimsemiş hayat boyu öğrenme kurumlarıdır. Olgunlaşma enstitüleri; kurulduğu günden bu yana her zaman bulunduğu bölgenin kültürünü araştıran, tanıtımına öncülük eden ve sanatsal tasarıma dayalı ürünlerle güncel kalmalarını sağlayan; geçmişin izlerini geleceğe taşıyan kurumlar olmuşlardır. Olgunlaşma enstitüleri; alanında uzman meslek elemanları, girişimci liderler yetiştirmeyi önemseyen Bakanlığımızın en köklü eğitim kurumlarındandır.

İlk olgunlaşma enstitüsü, 1945 yılında kurucu müdürü Refia Övüç'ün adını taşıyan İstanbul Beyoğlu Refia Övüç Olgunlaşma Enstitüsüdür. 2023 yılı itibarıyla sayıları 32 olmuştur (MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü İzleme ve Değerlendirme Raporu 2017).

Pratik Kız Sanat Okulu

Genç kız ve kadınları ilgi ve ihtiyaç duydukları alanlarda eğitmek, onları hem özel hayatlarında nitelikli hâle getirmek hem de istihdama yönelik meslek elemanı olarak yetiştirmek üzere Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı olarak 1967 yılında açılmıştır. 2011 yılında çıkan 652 sayılı KHK ile Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlanmış ve 22 Ağustos 2012 tarihinde de makam oluru ile halk eğitimi merkezlerine dönüştürülmüştür (MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü İzleme ve Değerlendirme Raporu 2017).

Halk Eğitimi Merkezleri

Kapsamlı, etkin ve daha yaygın yetişkin eğitimi yapabilmek amacıyla İlköğretim Genel Müdürlüğü Halk Terbiyesi Şubesine bağlı olarak 1953 yılında açılmış ve 2011 yılında çıkan 652 sayılı KHK ile Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlanmıştır.

2023 yılı itibarıyla Türkiye'nin tüm il ve ilçelerinde resmî 1.000 halk eğitimi merkezi bulunmaktadır (MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü İzleme ve Değerlendirme Raporu 2017).

Halk Eğitimi Şubesi

Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğünde Talim ve Terbiye Dairesine bağlı olarak 1926'da "Halk Terbiyesi Şubesi" adıyla kurulan şube ilk yetişkin eğitim birimi olarak kabul edilebilir. Bu şube 1952'de Yükseköğretim Genel Müdürlüğüne bağlanmış, 1960 yılında ise yaygın eğitim faaliyetlerinin ülke genelinde yaygınlaştırma sürecini hızlandırmak, eğitim alanlarını çeşitlendirmek, ulusal standardı sağlayabilmek için ilk defa Genel Müdürlük düzeyinde Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Daha sonra da 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu esas alınarak 1977 yılında Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Bir yıl sonra 1978 yılında Genel Müdürlüğün

söz konusu Kanunla ilişkin görevleri yeni kurulan Çıraklık Eğitimi Genel Müdürlüğüne devredilmiştir. 14.12.1983 tarihli ve 18251 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 179 sayılı KHK ile Çıraklık Eğitimi Genel Müdürlüğü ile Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü birleştirilerek Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü

1977 yılında Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Bir yıl sonra 1978 yılında Genel Müdürlüğün söz konusu Kanunla ilişkin görevleri yeni kurulan Çıraklık Eğitimi Genel Müdürlüğüne devredilmiştir. 14.12.1983 tarihli ve 18251 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 179 sayılı KHK ile Çıraklık Eğitimi Genel Müdürlüğü ile Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü birleştirilerek Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 1978 yılında Genel Müdürlüğün söz konusu kanuna ilişkin görevleri Çıraklık Eğitimi Genel Müdürlüğüne devredilmiştir.

1983 yılında çıkarılan kanun hükmünde kararname ile Çıraklık Eğitimi Genel Müdürlüğü ile Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü birleştirilerek "Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü" kurulmuştur.

Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü 14.09.2011 tarihli ve 652 sayılı KHK ile yeniden yapılandırılarak Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü(HBÖGM) kurulmuştur. Bu yapılanma sonrası HBÖGM'nin görev ve sorumlulukları 14.09.2011 tarihli ve 652 sayılı KHK ile bağlı daire başkanlıklarının görev alanları da 11.11.2011 tarihli ve 847 sayılı makam oluruyla belirlenmiştir.

652 sayılı KHK'ye göre Genel Müdürlüğün merkez teşkilatı 6 daire başkanlığı ile halk eğitimi merkezi ve mesleki eğitim merkezi olarak yapılandırılmıştır. 652 sayılı KHK ile birlikte yeni yapılanma sonrasında 03.02.2006 tarihli ve 26069 sayılı Resmî Gazete'deyayımlanan 5450 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Bağlı Okulların MEB'e Devredilmesi ile Bazı Kanunlarda ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun hükümlerine göre MEB'e devredilen turizm eğitim merkezleri ile olgunlaşma enstitüleri ve pratik kız sanat okulları da 20.03.2012 tarihli ve 160-01/1251 sayılı makam onayı ile HBÖGM bünyesine bağlanmıştır. 22.08.2012 tarihinde pratik kız sanat okulları halk eğitimi merkezine dönüştürülmüştür.

Bakanlık bünyesindeki yapılanma çalışmalarına paralel olarak 09.12.2016 tarihli ve 6764 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kapsamında 25.01.2017 tarihli ve 70182848-105.01-e.1032078 sayılı makam oluru ile mesleki eğitim merkezleri Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne devredilmiştir. 10.05.2017 tarihli ve 89505372-20-E.6680704 sayılı makam oluruyla turizm eğitim merkezleri ise başta MEB'in kurumlarına ve yerel idarelere devredilmiştir.

Bu gelişmelere ilaveten HBÖGM bünyesinde 16.05.2016 tarihli ve 5473077 sayılı Bakanlık oluru ile Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı kurulmuştur. 2017 yılında 89505372-20-E.66800704 sayılı Bakan oluruyla Burdur, Kastamonu, Ürgüp, Isparta Turizm Eğitim Merkezleri halk eğitimi merkezine, Konyaaltı, Alaçatı Turizm Eğitim

Merkezleri ise öğretimevine dönüştürülmüştür. Kemer, Manavgat Turizm Eğitim Merkezleri Akdeniz Üniversitesine, Balçova Turizm Eğitim Merkezi kaymakamlığa devredilmiş, kaymakamlık binası da halk eğitimi merkezine dönüştürülmüştür. Samsun İlkadım Turizm Eğitim Merkezi de önce halk eğitimi merkezine dönüştürülmüş, sonra da valilik talebiyle kapatılmıştır. Vakıfkebir Turizm Eğitim Merkezi de kapatılmış personeli Gaziantep Olgunlaşma Enstitüsüne devredilmiştir.

Genel Müdürlük; merkez teşkilatında Açık Öğretim Daire Başkanlığı, Araştırma, Geliştirme ve Projeler Daire Başkanlığı, Eğitim Politikaları Daire Başkanlığı, Göç ve Acil Durumlarda Eğitim Daire Başkanlığı, İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı, İzleme ve Değerlendirme Daire Başkanlığı, Programlar ve Öğretim Materyalleri Daire Başkanlığı, Sosyal ve Kültürel Etkinlikler Daire Başkanlığı olmak üzere sekiz daire başkanlığı bulunmaktadır.

Taşra teşkilatında ise halk eğitimi merkezi ve olgunlaşma enstitüleri bulunmaktadır. Ayrıca Açık Öğretim Daire Başkanlığına bağlı Açık Öğretim Ortaokulu, Açık Öğretim Lisesi, Mesleki Açık Öğretim Lisesi, Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu ve Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi aracılığıyla da herhangi bir nedenden dolayı örgün eğitimden yararlanamayan vatandaşlarımıza uzaktan eğitim yöntemiyle eğitim hizmeti sunulmaktadır (MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü İzleme ve Değerlendirme Raporu 2017).

Kaynakça

- Atatürk Ansiklopedisi. (2024). Halk evleri. <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/halkevleri/>
- Celep, C. (2003). *Halk Eğitimi*. Anı Yayıncılık.
- Güneş, F., & Deveci, T. (2021). *Yetişkin eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenme*. Ankara: Pegem Akademi. Akyüz, 2014.
- Kızıler, H. (2015). Osmanlı toplumunun sosyal dinamiklerinden Ahilik Kurumu. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 150-165.
- Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü. (2017). *İzleme ve Değerlendirme Raporu*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Türkoğlu, A., & Uça, S. (2011). Türkiye’de halk eğitimi: Tarihsel Gelişimi, Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 48-62.
- Yılmaz, G. (2023). *Türkiye’de Yetişkin Eğitimi Kurumu Olarak Halk Eğitimi Merkezleri* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi.

Hayat Boyu Öğrenme Kurumları

Hayat boyu öğrenme: Bireysel, toplumsal ve istihdam ile ilgili bir yaklaşımla bireyin bilgi, beceri ve yetkinliklerini geliştirmek amacıyla örgün eğitimin dışında hayatı boyunca katıldığı her türlü öğrenme etkinliklerini kapsamaktadır (Başbakanlık, 2018). Öğrenme etkinliklerinin gerçekleştiği kurumlar ise, hayat boyu öğrenme kurumlarıdır.

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı hayat boyu öğrenme kurumları; Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı hayat boyu öğrenme faaliyetlerini düzenleyen “halk eğitimi merkezleri”, “olgunlaşma enstitüleri” ve “açık öğretim okulları” olmak üzere üç kurumu içermektedir. “Halk eğitimi merkezleri”, 75 alanda 3.771 mesleki ve teknik ile genel kurslarla ülke nüfusunun tümünü hedef kitle kabul ederek eğitim hizmetlerini yerine getirmektedir. “Olgunlaşma enstitüleri” ise, “... kültürel değerlerimizi özellikle gelecekteki sanatlarımızı ve giyim kültürümüzü araştıran, asıllarını koruyarak yeni ürünler hazırlayan, arşivleyen ve gelecek kuşaklara aktaran, bunların ulusal ve uluslararası alanlarda tanıtılmasını sağlayan, teknolojik gelişmelere paralel olarak sektörde yer alacak nitelikli elemanlar yetiştiren, eğitim ve öğretimin yanı sıra araştırma, tasarım, üretim, tanıtım ve pazarlama süreçlerinin tümünü gerçekleştiren doğrudan merkeze bağlı hayat boyu öğrenme kurumlarıdır” (Başbakanlık, 2018).

Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği'nin 5'inci maddesinde hayat boyu öğrenme kurumlarının neler olduğu ve bu kurumların görevleri açıklanmaktadır.

Kurumların kuruluşu ve görevleri

MADDE 5 - (2) Bu kurumlar;

- Halk eğitimi merkezlerinden,
- Olgunlaşma enstitülerinden,
- Açık öğretim okullarından oluşur.

Aynı Yönetmelik'in 5. maddesinin 3. fıkrasında yaygın eğitim faaliyetleri veren bu kurumların görevleri belirtilmiştir.

- Kurs ve kurs dışı faaliyetler,
  - Belge, denklik ve önceki öğrenmelerin tanınması işlemleri,
  - İşletmelerde mesleki eğitim faaliyetleri,
  - Araştırma, geliştirme ve arşivleme işlemleri,
  - Ulusal ve uluslararası tanıtım faaliyetleri,
  - Tasarım, üretim ve pazarlama faaliyetleri,
  - Nitelikli iş gücü yetiştirilmesinde mesleki ve teknik içerikli eğitim faaliyetleri,
  - Her türlü yarışma, fuar, sergi, sempozyum, panel, proje, iş birliği belgesi, sanatsal, sosyal, kültürel ve benzeri etkinlikler düzenleme, katılım sağlama, temsil etme ile yayın hazırlama faaliyetleri,
  - Açık öğretim okulları eğitim hizmetleri,
  - Uzaktan öğrenme faaliyetleri,
- gerçekleştirilir (Başbakanlık, 2018).

Dr. Serap SAYDIM

Başöğretmen, MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, İzleme ve Değerlendirme Daire Başkanlığı

srpakcaoglu@gmail.com

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı yaygın eğitim veren ve Genel Müdürlüğün taşra teşkilatı olarak yapılanan 1000 halk eğitimi merkezi ile 32 olgunlaşma enstitüsü olmak üzere toplam 1032 kurum bulunmaktadır.

Tablo 1. Yaygın Eğitim Veren Kurumlar

Kurum	Sayı
Halk Eğitimi Merkezi	1000
Olgunlaşma Enstitüsü	32
Toplam	1032

Açık öğretim okulları, hayat boyu öğrenme kurumları içerisinde uzaktan ve yüz yüze eğitim veren okullardır. Herhangi bir nedenle örgün eğitimini tamamlayamayan bireylere açık açık öğretim okullarıyla eğitimlerini tamamlamalarına olanak sağlanmaktadır. “Açık Öğretim Ortaokulu”, “Açık Öğretim Lisesi”, “Mesleki Açık Öğretim Lisesi”, “Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi”, “Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu” ile hayat boyu öğrenme kapsamında eğitimler vermektedir. Açık öğretim okulları; uzaktan eğitim teknolojilerini uygulayarak ortaokul, lise, imam hatip lisesi, meslek lisesi ile kurs ve sertifika programı eğitimleri vermektedir.

Hayat boyu öğrenme kurumlarındaki her türlü eğitim; “Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği”nin (2018) 4. maddesinde belirtildiği gibi aşağıdaki ilkeler doğrultusunda gerçekleşmektedir.

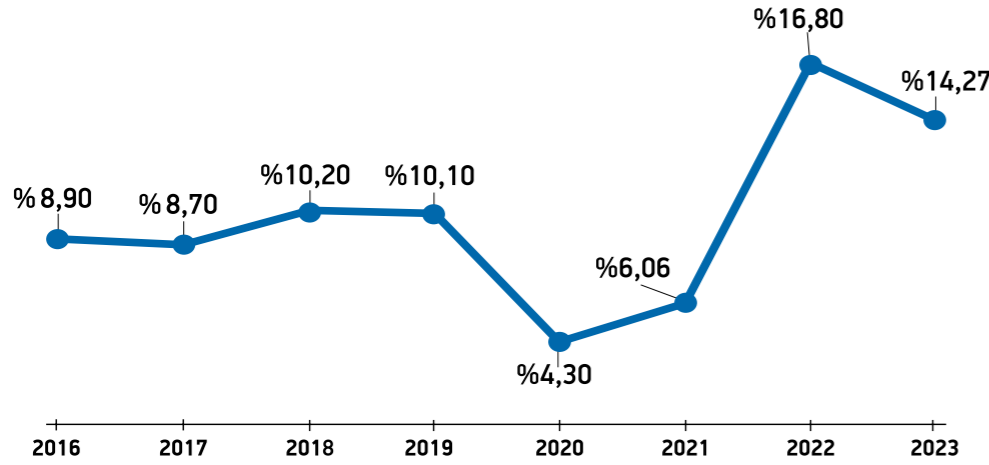
- Hayat boyu öğrenme
- Bilimsellik ve bütünlük
- Geçerlilik
- Gönüllülük
- Herkese açıklık
- Her yerde eğitim
- İhtiyaca uygunluk
- İş birliği ve eş güdüm
- Planlılık
- Süreklilik
- Yenilik ve gelişmeye açıklık.

Ülkemizde hayat boyu öğrenmeye katılım, büyük oranda halk eğitimi merkezleri ve olgunlaşma enstitüleri aracılığıyla gerçekleşmektedir ve hayat boyu öğrenme ilkeleri doğrultusunda, ulaşılmadık yer kalmamasına özen gösterilmektedir.

Grafik 1'de, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı olgunlaşma enstitüleri ve halk eğitimi merkezlerine ne kadarlık bir hedef kitlenin eriştiği yer almaktadır. Grafikteki veriler, hedef kitlenin olgunlaşma enstitülerinden ve halk eğitimi merkezlerinden yararlanma oranlarını göstermektedir.¹

1) Türkiye hayat boyu öğrenme kurumlarından yararlanma oranları, 2016 yılından bu yana hesaplanarak karar vericilere referans veri olarak sunulmaktadır ve MEB Strateji Planı'nda izlenen bir göstergeler olarak işlem görmektedir. Yararlanma oranı, e-Yaygın Sistemi yıllık verilerinin nüfusa oranlanmasıyla hesaplanmaktadır. Bu hesaplamada yaş aralığı ve sertifika/belge alma durumu göz ardı edilerek sadece yararlanma dikkate alınmıştır.

Grafik 1. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne Bağlı Kurumlardan Yararlanma Oranı ²

2) 2016-2020 yılları arası 0-3 yaş dahil edilmiş; 2021-2023 yılları arası 0-3 yaş arındırılmıştır.

Kaynak: Veriler; <https://ec.europa.eu/eurostat> adresinden 06.05.2023 tarihinden temin edilmiştir (HBÖGM, 2023).

Halk Eğitimi Merkezleri

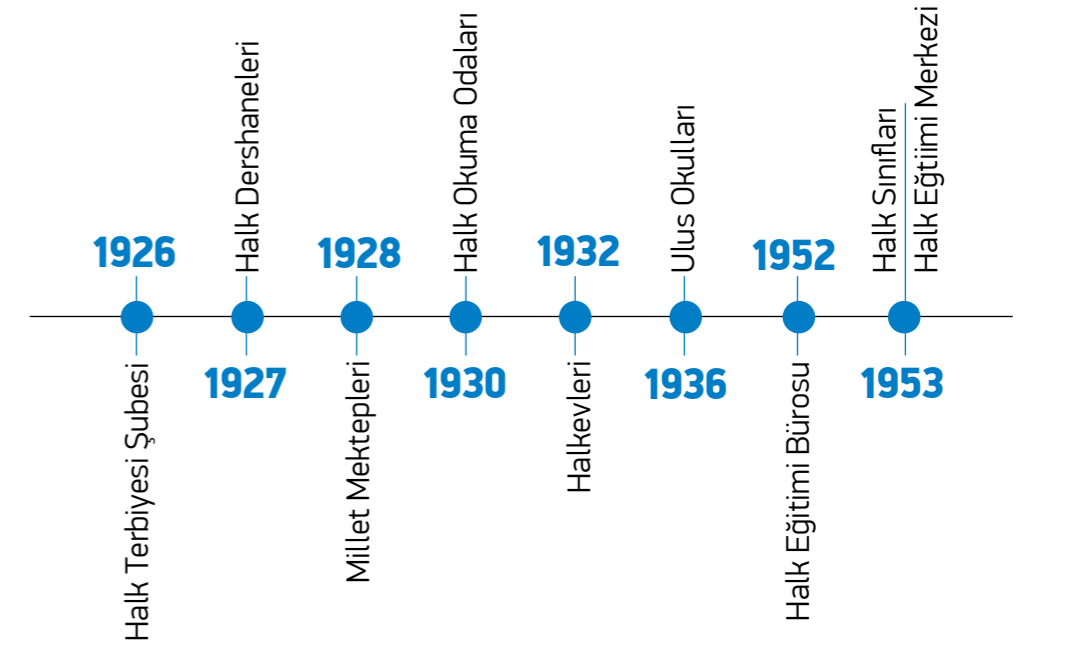
Halk eğitimi, “yetişkin eğitimi”, “yaygın eğitim”, “toplum eğitimi” gibi adlarla da gerçekleştirilen, yetişkinlere ve okul dışındakilere yönelmiş düzenli ve örgütlü bir eğitim çabası olarak ifade edilmektedir (Geray, 2002). Yaygın eğitim kavramı çoğunlukla “halk eğitimi”, “yetişkin eğitimi”, “toplum eğitimi”, “yaşam boyu eğitim” kavramları ile birlikte kullanılır. Ülkemizde en çok “yaygın/halk/yetişkin” eğitimi terimlerinin kullanıldığı görülmektedir (Geray, 2002). Güler (2004)’e göre yetişkin eğitimi kavramı çoğunlukla, sürekli eğitim, yaşam boyu eğitim, yaşam boyu öğrenme, dönüşlü eğitim, yaygın eğitim ve halk eğitimi gibi terimlerle birlikte ifade edilmekte ve çoğu zaman bu terimler birbirleriyle eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Ancak kimi terimler anlam bakımından birbirine yakın olmakla birlikte içerikte bazı farklılıkları bulunmaktadır (Geray, 2002; akt. Türkoğlu, Uça, 2011). Halk eğitiminin gerçekleştiği merkezlerden biri de halk eğitimi merkezleridir.

1914 yılında açılan “çırak okulları” okul dışında kalan çocukların ve gençlerin meslek edinmesinde önemli rol üstlenmiştir (Gemici,1993). 1926 yılında Halk Terbiyesi Şubasının kurulmasıyla halk eğitimi, Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde kamusal kimlik kazanmıştır.1928 yılında harf inkılabı sonrasında halkın eğitime katılımının sağlanması Cumhuriyet Döneminin en önemli eğitim politikası olmuştur. 1928 yılında kurulan halk eğitimi merkezleri, bireylerin gelişimine katkıda bulunacak bilgi ve becerilerin kazandırılması için yetişkinler öncelikli olmak üzere herkese hizmet veren yaygın eğitim kurumları olmuştur. 1952 yılında açılan “Halk Eğitimi Bürosu” köy okuma odaları aracılığıyla halka okuma yazmayı sevdirmek ve unutmamaları için çalışmalar yapmayı görev edinmiştir.1953 yılında “Halk Eğitimi Merkezleri” açılmıştır. Halk eğitimi merkezleri geniş kitlelerin okuma yazma öğrenmesi ve halkın yaşamını kolaylaştıracak beceriler edinmelerini amaçlayan taşra teşkilatı olarak yapılandırılmıştır. Halk eğitimi hizmetlerinin etki alanını genişletmek ve etkinlikleri sistemli olarak yurt genelinde sürdüreceği bir kuruluşla yürütmek üzere, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olarak 1960 yılında “Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü” kurulmuştur. Ülke genelinde yaygın eğitim

alanında dağınık hâlde sürdürülen çalışmaların tümünün bir merkezden yürütülmesini sağlamak amacıyla, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu esas alınarak Millî Eğitim Bakanlığına bağlı 1977 yılında “Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü” kurulmuştur. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu esas alınarak 1978 yılında yeni “Çıraklık Eğitimi Genel Müdürlüğü” kurulmuştur. Halk eğitimi merkezleri çırak eğitimlerini veren meslek edindirme merkezleriyle birlikte bu Genel Müdürlüğün bünyesinde hizmet vermeye devam etmiştir.

Halk eğitimi ile ilgili düzenlemeler, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 07.08.1979 tarihinde “Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği” olarak yürürlüğe konulmuş, daha sonra bu yönetmelik 14.02.2006 tarihli ve 26080 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yenilenmiştir. 11 Nisan 2018 tarihinde de “Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği” 30388 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yenilenmiştir. 13.12.1983 tarihli ve 179 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’la Çıraklık Eğitimi Genel Müdürlüğü ile Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü birleştirilerek 1983 yılında Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Halk eğitimi merkezleri, bu Genel Müdürlüğün bünyesinde hizmet vermeye devam etmiştir. Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü, 14.09.2011 tarihli ve 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 2011 yılında Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü olarak yeniden yapılandırılmıştır. Halk eğitimi merkezleri hâlen Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü bünyesinde “genel” ve “mesleki ve teknik kurslar” ile tüm vatandaşlara eğitim hizmeti sunmaktadır.

Şekil 1’de halk eğitimi merkezlerinin tarihsel gelişimi yer almaktadır (MEB-HBÖGM, 2023a).

Şekil 1 Halk Eğitimi Merkezlerinin Tarihsel Gelişimi

Ülkemizde yaygın eğitim kapsamına giren bireylerin gelişmesini sağlayacak bilgi ve becerilerin kazandırılması “halk eğitimi” yolu ile gerçekleşmektedir. Yetişkin eğitiminin en yaygın sunucusu olan halk eğitimi merkezleri; ülkemizdeki her yaşta, eğitim,

gelir, sosyal statü ve kültür düzeyi farklı vatandaşlara onların ilgi, istek, yetenek ve beklentilerine yönelik; mesleki, sosyal, toplumsal, ekonomik, sportif ve kültürel alanlarda ücretsiz kurs düzenleyen hayat boyu öğrenme sağlayan eğitim kurumlarıdır. Hayat boyu öğrenme kurumları arasında geniş bir teşkilât ağına sahip olan halk eğitimi merkezleri kendisine bağlı sabit ve gezici kurs yeri ve kurs merkezleri yoluyla hizmet sunmaktadır.

Halk eğitimi merkezlerinde;

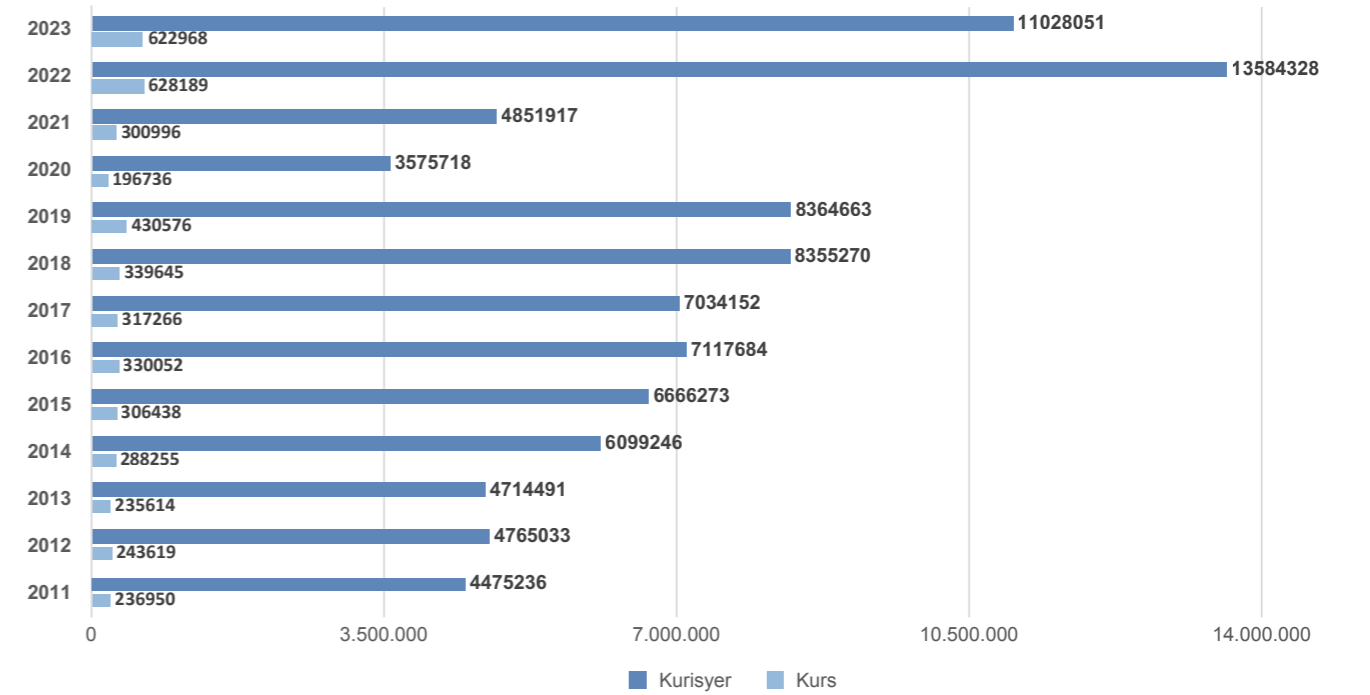
- Talep ve ihtiyaçlara göre kurs programları,
- Açık öğretim okullarının öğrenci işlemleri,
- Okuma yazma kursları,
- Hükümlü ve tutuklulara meslek kazandırmak için de buldukları yerlerde kurslar,
- Ülkemizde bulunan yabancılara yönelik kurslar açılmaktadır (MEB-HBÖGM, 2023).
- Ülkemizde her ilde ve her ilde de birden fazla halk eğitimi merkezi bulunmaktadır.

Tablo 2. İllere Göre Halk Eğitimi Merkezi Sayısı

İL	HEM Sayısı	İL	HEM Sayısı	İL	HEM Sayısı	İL	HEM Sayısı
Adana	20	Diyarbakır	17	Kocaeli	12	Trabzon	18
Adıyaman	9	Edirne	9	Konya	31	Tunceli	8
Afyonkarahisar	18	Elazığ	11	Kütahya	13	Şanlıurfa	13
Ağrı	8	Erzincan	9	Malatya	13	Uşak	6
Amasya	7	Erzurum	20	Manisa	17	Van	13
Ankara	32	Eskişehir	14	Kahramanmaraş	12	Yozgat	14
Antalya	20	Gaziantep	11	Mardin	10	Zonguldak	8
Artvin	9	Giresun	16	Muğla	13	Aksaray	8
Aydın	17	Gümüşhane	6	Muş	6	Bayburt	3
Balıkesir	20	Hakkâri	5	Nevşehir	8	Karaman	6
Bilecik	8	Hatay	15	Niğde	6	Kırıkkale	9
Bingöl	8	Isparta	1w3	Ordu	19	Batman	6
Bitlis	7	Mersin	14	Rize	12	Şırnak	7
Bolu	9	İstanbul	46	Sakarya	17	Bartın	4
Burdur	11	İzmir	31	Samsun	17	Ardahan	6
Bursa	17	Kars	8	Siirt	7	Iğdır	4
Çanakkale	12	Kastamonu	21	Sinop	9	Yalova	6
Çankırı	12	Kayseri	16	Sivas	17	Karabük	6
Çorum	14	Kırklareli	8	Tekirdağ	11	Kilis	4
Denizli	19	Kırşehir	7	Tokat	12	Osmaniye	7
Düzce	8						
TOPLAM							1000

Halk eğitimi merkezleri faaliyetlerini; il, ilçe ve köyler başta olmak üzere belediye-lerde, sivil toplum kuruluşlarının yerlerinde, yükseköğretim kurumlarında, cezaevi ve çocuk eğitimevlerinde, rehabilitasyon gerektiren hastanelerde, kamuya ve özel kuruluşlara ait iş yerlerinde, örgün eğitim kurumlarına ait binalarda ve bunların dışında ihtiyaç duyulan diğer yerlerde gerçekleştirmektedir. Yaygın eğitim hizmetlerinden yararlanmak için belli yaş ve eğitim sınırı yoktur. Uygulanacak programın özelliği gereği yaş ve eğitim seviyesi aranabilmektedir. Grafik 2'de, 2011-2023 yılları arasında halk eğitimi merkezlerinde açılan kursların sayısı ve kurslara devam eden kursiyer sayıları yer almaktadır.

Grafik 2. Halk Eğitimi Merkezlerinde Yıllara Göre Kurs ve Kursiyer Sayıları

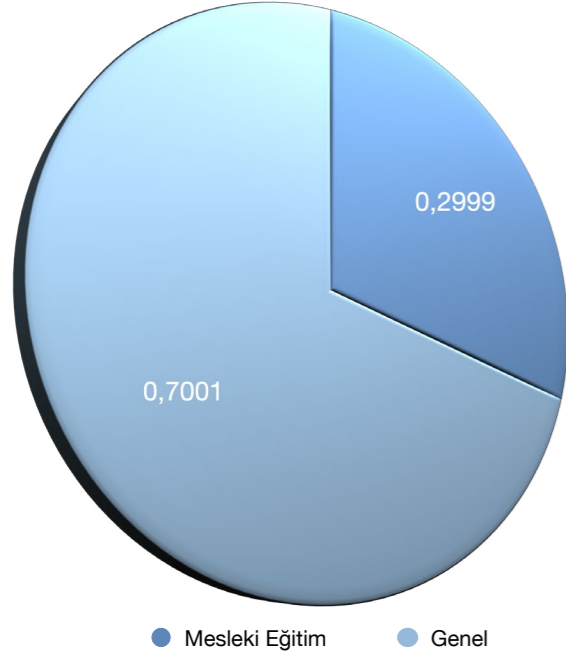
Kaynak: Veriler, e-Yaygın Sisteminden temin edilmiştir (MEB-HBÖGM, 2023).

2023 yılında 3749 çeşit kurs programı uygulanmıştır. Kişisel Gelişim ve Eğitim, Spor, Din Eğitimi, El Sanatları Teknolojisi, Müzik ve Gösteri Sanatları, Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık, Sağlık, Giyim Üretim Teknolojisi, Bilişim Teknolojileri alanlarına göre en çok açılan kurslardan bazılarıdır.

Halk eğitimi merkezlerinde “genel” ve “mesleki ve teknik kurslar” olmak üzere vatandaşlara eğitim hizmeti sunulmaktadır. 2023 yılında bu kurslara yaklaşık olarak 11.028.051 kişi katılmış ve bu kişilerin yaklaşık %70’i genel kursları tercih etmiştir.

Halk eğitimi merkezleri aynı zamanda dezavantajlı bireyler için de pek çok kurs düzenlemektedir. Bu kurslar arasında Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu kapsamında düzenlenen kurslar, hastanelerde tedavi gören kişilere yönelik açılan kurslar, koruma altındaki bireylere yönelik açılan kurslar, özel eğitim ihtiyacı olan bireylere yönelik düzenlenen kurslar, özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitim ve özel ihtiyaçları doğ-

Grafik 3. 2023 Yılı Halk Eğitimi Merkezlerine Devam Eden Kursiyerlerin Kurs Tercihleri

rultusunda ailelerine yönelik geliştirilmiş kurslar, tedavi altındaki madde bağımlılarına yönelik düzenlenen kurslar, tutuklu ve hükümlülere yönelik açılan kurslar vb. yer almaktadır.

Halk eğitimi merkezlerinin faaliyetleri, 2014 yılında "HEM Otomasyon", 2018 yılından itibaren "E-yaygın Sistemi" adıyla elektronik olarak takip edilmekte, istatistiki bilgiler düzenlenmekte ve eğitim faaliyetlerine ilişkin iş ve işlemler bu platformda yürütülmektedir. e-Yaygın verilerine göre, 08.01.2024 tarihine kadar halk eğitimi kapsamında 3.307.231 kurs açılmış ve kurslardan 73.257.426 kursiyer yararlanmıştır.

Kaynakça

- Başbakanlık. (2018, Nisan). Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği, *Resmî Gazete*, (30388), ss. 24-55.
- Gemici, N. (1993). *Türkiye'de Mesleki Teknik Eğitimin Gelişimi ve Endüstri Meslek Liselerinin Durumu*, s.13.
- MEB-HBÖGM. (2022) *İzleme ve Değerlendirme Raporu*, s.16. (https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_07/03141649_Yzleme_ve_DeYerlendirme_Raporu_2022.pdf)
- MEB-HBÖGM. (2023) *İzleme ve Değerlendirme Raporu*, s. 88. (https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2024_05/14104707_izlemevedegerlendirmeraporu2023.pdf)
- MEB-HBÖGM. (2023a). *Halk Eğitimi Merkezleri* (yayımlanmamış rapor), s.8.
- Türkoğlu, A. Uça,S. (2011). Türkiye'de Halk Eğitimi: Tarihsel Gelişimi, Sorunları ve Çözüm Önerileri, *Journal of Educational Sciences*. ss. 48-62.

04

Olgunlaşma Enstitüleri:

gelenekten geleceğe

Geleneksel el sanatları, toplumların kültürel birikimlerini, örf ve adetlerini yaşatmak ve gelecek kuşaklara aktarmak için gösterdikleri çabanın sonucunda ortaya çıkmıştır. Geleneksel el sanatları, milletlerin geçmişlerinin, kültürel kimliğinin ve değerlerinin yansımasıdır.

Türkler geleneksel sanatlara önem vermiş ve geleceğe aktarılması için çaba göstermişlerdir. Selçuklularda Ahilik, Osmanlı Devleti'nde Lonca Teşkilatı gibi kurumlar üzerinden günümüze dek devam eden geleneksel sanat eğitimi serüveninde, 18. yüzyılda modern anlamda ilk mesleki eğitim kurumlarının açılmasıyla yeni bir döneme girilmiştir. Batı ülkelerinde ortaya çıkan modernleşme hareketi Osmanlı İmparatorluğunu etkilemeye başlamış ve bu süreç Cumhuriyet döneminde de etkisini devam ettirmiştir. Cumhuriyetle birlikte modernleşmeye milli ve çağdaş nitelikler kazandırılmaya çalışılmıştır. Tevhid-i Tedrisat Kanunu 1924 yılında kabul edilmiş, Maarif Vekâletine eğitim kurumlarının tamamı bağlanarak eğitim tek çatı altında toplanmıştır. Cumhuriyet döneminde okul öncesi kurumlarda dâhil olmak üzere ilköğretim, ortaokul, lise ve yüksekokulların programları güncellenmiş ve okul sayıları artırılmıştır. I. Dünya Savaşı ve Milli Mücadele döneminde verilen kayıplar ülkenin sosyal ve ekonomik gelişimi için mesleki anlamda yetkin bireylerin arttırılmasını zorunlu kılmıştır. Üretime katılan, yetkin ve girişimci toplumun yetiştirilmesi amacıyla erkek ve kız çocukları için mesleki ve teknik eğitim kurumları faaliyete geçirilmiştir.

1927 yılına kadar ülkemizde mesleki eğitim ve sanat eğitimi il yönetimi ve belediyeler tarafından idare edilmekteydi. 1927 yılında çıkarılan kanunla meslek ve sanat okullarının program, araç-gereç, öğretmen yetiştirme ve istihdamı görevi Maarif Vekâletine, okulların masraflarının karşılanması il yönetimi ve belediyelere verilmiştir (MEB, 2005).

1933 yılında Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü kurulmuş olup Kız Teknik Öğretim Müdürlüğü bu genel müdürlüğün bünyesinde faaliyet göstermiştir. Kız Teknik Öğretim Müdürlüğüne teknik liseler, örgün ve yaygın mesleki ve teknik öğretime tâbi kız meslek liseleri, pratik kız sanat okulları, kız sanat ortaokulları, olgunlaşma enstitüleri vb. eğitim kurumlarının tüm iş ve işlemleri bağlanmıştır. Daha sonrasında Kız Teknik Öğretim Müdürlüğü, Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü çatısı altına girmiştir. 2012'de ise olgunlaşma enstitüleri ile birlikte tüm yaygın eğitim kurumları Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlanmıştır.

Kız Enstitüleri

1927-1928 eğitim-öğretim yılında genç kızların iyi bir vatandaş ve becerikli bir ev kadını olarak yetişmeleri için beş yıl süreli kız enstitüleri kurulmuştur. Kız Enstitüsü'nde örgün eğitimin yanı sıra akşam sanat ve iki dereceli gündüz okulları ile kadın ihtisas sanatlarına ait farklı şubelerde eğitim düzenlenmiştir. Enstitüde dersler genel kültür ve meslek dersleri olarak iki gruba ayrılmıştır. Genel kültür dersleri yanında biçki-dikiş, moda, terzilik, beyaz işler, renkli işleme, nakış, tamir, ütü-kola, yemek pişirme, ev idaresi, çocuk bakımı, şapkacılık, hıfzıssıhha ve teknoloji dersleri de meslek dersi olarak verilmiştir (Akın, 2011).

1935 yılında İsmet Paşa Kız Enstitüsü'nde kız enstitüsü mezunlarının devam edebileceği Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu açılmıştır. Mesleki ve teknik alanda kız eğitimi

Dr. Meltem GÜLNAR

Milli Eğitim Uzmanı, Millî Eğitim Bakanlığı, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Sosyal ve Kültürel Etkinlikler Daire Başkanlığı

meltemgulnarr@gmail.com

için öğretmen yetiştiren bu okul, beş yıl olarak düzenlenmiş ve iki bölüme ayrılmıştır. Okulun birinci bölümüne ilkokul mezunları, ikinci bölümüne ise ortaokul mezunu öğrenciler kabul edilmekteydi. İlkokul mezunları için okul süresi 5 yıl olarak düzenlenmişken ortaokul mezunları için iki yıl olarak düzenlenmiştir (Doğan ve Kılınç, 2020). Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu'nda meslek derslerinin yanında yöneticilik, eğitim sosyolojisi, eğitim psikolojisi, matematik, yabancı dil dersleri verilmiştir (Kır Şimşek, 2019). Daha sonrasında beş yıllık program olarak eğitim veren Kız Enstitüleri 1944 yılından sonra ilk üç yılı "Kız Sanat Okulu" sonraki iki yılı "Kız Sanat Enstitüsü" olmak üzere iki bölüme ayrılmıştır (Çağlayan,2018).

Akşam Kız Sanat Okulları

Akşam sanat okulları kadın ve genç kızlara uygulamalı eğitim vererek kısa zamanda meslek öğrenmelerini hedeflemiştir. Kız Enstitülerinin binalarını kullanan bu okullar akşam eğitim almak isteyen kadınlar için düzenlenmiştir. Eğitim süresi bir yıl olan Akşam Kız Sanat Okullarının, 1934'te bakanlıklar arası bir komisyon kararı ile kasabalara kadar yaygınlaştırılması kararlaştırılmıştır (Kız Enstitüleri ve Sanat Okulları, 1938). 1964 yılında öğrenim süresi iki yıla çıkartılmıştır. Biçki-dikiş ve moda olmak üzere iki bölümde dersler verilmiştir. Akşam okullarına genellikle çocuk sahibi ev kadınları devam etmiştir (Kır Şimşek, 2019). 1967-1968 öğretim yılında Akşam Kız Sanat Okullarının adı "Pratik Kız Sanat Okulu" olarak değiştirilmiştir (Demirtaş ve Küçük, 2008).

Köy Kadınları Gezici Kursları

Örgün eğitim programlarına katılamayan genç kız ve kadınlarına yönelik düzenlenen bu kurs programlarında milli kültürü benimseyerek vatandaşlık bilinci geliştirmek, ev hanımlığı ve analık vazifelerini hakkıyla yerine getirmek ve ayrıca meslek edindirerek iş gücü piyasasına kazandırmak amaçlanmıştır (Tezcan, 2019).

1938 yılında Halkevleri bünyesinde açılan ve 8 ay olarak planlanan bu kurslara ilkokul mezunu genç kızlar ve 45 yaşına kadar kadınlar devam edebilmekteydi. Köy kadınları gezici kursları kapsamında dikiş, nakış, okuma-yazma, basit aritmetik, vatandaşlık, toplum kalkınması ve sağlık bilgileri gibi alanlarda eğitim verilmiş olup öğretmenler kız sanat enstitüleri mezunları arasından seçilmiştir (Aydın, 2018).

Kız Enstitüsü mezunlarına kısa süreli eğitimler verilerek köy kadınları kursları için öğretmen yetiştirilmiştir. Bu eğitimin yetersiz olduğu anlaşıncaya 1962 yılında Nevşehir'de "Kurs Öğretmeni Yetiştirme Merkezi" açılmıştır. Daha sonrasında bu merkezler çoğaltılmıştır (Parlar, Bayraktar ve Demir, 2018).

Kız Olgunlaşma Enstitüleri

II. Dünya Savaşı yıllarında, dönemin zaruri ihtiyaçlarının karşılanması ve harp sanayinin teknik eleman ihtiyacı sebebiyle teknik okullar artırılması ön görülmüştür. Bu amaçla 1941 yılında Meslek ve Teknik Eğitim Müsteşarlığı kurulmuştur. 1942-1943 eğitim öğretim yılında erkek sanat okulları, erkek sanat enstitüleri haline getirilmiş-

tir. 1945-1946 eğitim- öğretim yılında da ilk kız teknik öğretim olgunlaşma enstitüsü açılmıştır (Karamuk, 1973).

Olgunlaşma Enstitüleri uzun süre Kız Teknik Öğretim Müdürlüğü'ne bağlı olarak hizmet vermiştir. Kız enstitüleri ve akşam sanat okullarından mezun olan öğrencilerin “meslekte olgunlaşmalarına” itafen ismi olgunlaşma enstitüsü olarak anılmıştır. Kız enstitüleri ve akşam sanat okullarından mezun olan öğrencilerin, ihtisaslaşmaları bu kurumlar aracılığıyla sağlanmıştır. Bu alandaki ilk okul İstanbul'da 1946-1947 eğitim-öğretim yılında İstanbul Beyoğlu Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü adıyla açılmıştır (Yenersü, 2006).

Olgunlaşma Enstitülerine yönelik ilk yönetmelik 1962 yılında yayımlanmıştır. Yönetmelikte: “Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü, Kız Enstitülerini veya kadın meslek okullarını (Akşam Kız Sanat Okulları) bitiren öğrencilerin mesleki beceriklilik, bilgi, görgü ve zevklerini arttırmak; onlarda teşebbüs kabiliyeti ve kazanç fikrini geliştirmek ve meslekleriyle hayatlarını kazanabilecek şekilde yetişmelerini sağlamak amacıyla açılmış bir kurumdur” şeklinde ifade edilmiştir (Resmi Gazete, 1962). Yönetmeliğin amacı, 1920-1930'lu yıllardaki ülkenin kalkınma planlarının kız teknik öğretime yansması şeklinde değerlendirilebilir. Kız olgunlaşma enstitüleri, Türk kadının aile ve sosyal hayattaki yeterliliğini artırarak Türk kadınının ev hayatındaki rollerini vurgulamak ve kadının kamu alanında mesleki rollerini de öğretme amacını taşımıştır (Akin, 2011).

Olgunlaşma Enstitüleri, topluma ve kişiye hizmet verme misyonuna sahip olmasının yanı sıra geleneksel Türk sanatlarının korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamaktır. Başlarda biçki-dikiş, sırma, moda-çiçek, renkli nakış ve resim alanlarında ders veren enstitüler, hazır giyim gelişmesiyle bünyelerinde konfeksiyon atölyesi kurmuş; sonraki yıllarda eğitim yelpazesi birçok sanatı içine alacak şekilde genişletmiştir (MEB, 1964).

1945'ten itibaren Türk giyim kültürünü ve geleneksel el sanatlarını kusursuz bir şekilde icra eden Olgunlaşma Enstitüleri 1960'lı yıllarda hazır giyime (konfeksiyon) bünyesinde yer vermiştir. 1959-1960 öğretim yılında Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde kurulan ilk konfeksiyon atölyesi İsviçreli bir uzmanın gözetiminde eğitim verilmiştir. Öğrenim süresi 2 yıl olan konfeksiyon bölümünde öğrencilerin bir konfeksiyon atölyesini profesyonelce yönetme becerisine sahip olmaları için pratik derslerin yanı sıra Türkçe, muhasebe ve resim alanlarında eğitim verilmiştir (MEB, 1964).

İstanbul Olgunlaşma Enstitüsü'nün 1945 yılında kurulmasıyla birlikte kuruma olan ilgi artmış, kısa sürede birçok ilde olgunlaşma enstitüsü açılmıştır. Sırasıyla, 1958'de Ankara, 1959 yılında Eskişehir ve Samsun, 1961 yılında İzmir, 1972 yılında Adana, 1987'de Antalya, 1988 yılında Kayseri, Trabzon, 1989 yılında Diyarbakır, Beylerbeyi Sabancı ve 1996 yılında Bursa Olgunlaşma Enstitüsü kurulmuştur (Allak, 2022). Olgunlaşma enstitülerinin sayısının artırılmasıyla birlikte farklı bölgelerdeki geleneksel el sanatlarının araştırılması ve yaşatılması için yerel el sanatları ustalarının yetiştirilmesi için çalışmalar başlatılmıştır. Enstitüler dokuma, kuyumculuk, bakır işçiliği, tahta baskı, sedef kakma, cam üfleme ve lületaşı gibi geleneksel sanatların yaşatılmasına katkı sunmaktadır. Olgunlaşma enstitülerimiz, geçmişle gelecek arasında köprü kuran, sanatsal alanda vizyonunu kanıtlamış kurumlardır.

Milli Eğitim Bakanlığı Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü Yönetmeliği, 1996 yılında yeniden düzenlenerek “kız enstitüsünü bitiren çocukların iş ve meslek hayatına daha donanımlı hazırlanması” vurgusu yerine “geleneksel Türk giyim ve el sanatları alanında araştırma, geliştirme, değerlendirme, arşivleme ve üretim çalışmaları yapan, el sanatlarının yaşatılmasını sağlayan” kurumlara bırakmıştır. Bu yönetmeliğe göre öğretim programlarının kurumun bulunduğu bölgenin şartları ve mevcut örgün mesleki ve teknik öğretim programları dikkate alınarak enstitü yönetimi, sektörel ve akademik temsilcilerle işbirliği içinde hazırlanması öngörülmüştür. Benzer şekilde kurumun üretim, araştırma, danışmanlık ve seminer gibi faaliyetlerde de bölgenin ihtiyaçları vurgulanmıştır (MEB, 1996).

1996 yılına kadar kız teknik öğretim olgunlaşma enstitülerinde sadece pratik mesleki eğitimi verilirken değiştirilen yönetmelikle birlikte eğitim, yaygın ve örgün eğitim olarak sürdürmüştür. Daha sonrasında olgunlaşma enstitüleri bünyesinde örgün eğitim veren kız meslek liseleri açılmıştır.

Olgunlaşma Enstitüleri

Olgunlaşma
Enstitüleri

2012 yılında kız teknik öğretim olgunlaşma enstitülerinin de dâhil olduğu tüm yaygın eğitim kurumları Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü'ne bağlanmıştır. Genel Müdürlüğümüze bağlanan enstitülerin adı 2012 yılında “Olgunlaşma Enstitüsü” olarak değiştirilmiştir.

Olgunlaşma enstitülerinin sayısı ilk kurulduğu 1945 yılından itibaren 2024 yılında 32'ye ulaşmıştır.

Olgunlaşma enstitüleri, kuruldukları ilk yıllarda yani özel sektörün moda alanında etkin olmadığı dönemlerde modanın öncüsü olarak karşımıza çıkmaktadır. Kurumlarımız Osmanlı'nın son döneminden bugüne kadar moda ve tarzın halk arasında yaygınlaştırılmasında önemli bir görev üstlenmiştir. Geleneksel ve modern kültürün harmanlanmasını sağlayan bir kurum olarak tasarlanmıştır. Bu sebeple yurtdışından gelen önemli misafirlerin ağırlanması, devlet adamlarının eşlerinin giydirilmesi ve yabancı ülkelere verilecek hediyelerin hazırlanması misyonunu da yürüten enstitüler, millî imaj yaratmada önemli kurumlar haline getirmiştir.

Olgunlaşma enstitülerinin amacı geleneksel Türk kültürünü araştırma (giyim ve el sanatları), geliştirme, tanıtma ve yeni tasarımlarla asıllarını bozmadan gelecek kuşaklara aktarmaktır. Olgunlaşma enstitüleri, geleneksel Türk el sanatlarını araştırma, arşivleme ve müzeleme çalışmaları yürütmektedir. Ayrıca tema projeler ve oluşturdukları koleksiyonlar bakımından kız meslek okulları ve halk eğitimi merkezlerinden ayrı bir çizgide yer almaktadırlar. Enstitüler, atölyelerde görev yapan öğretmenler, usta öğreticiler ve öğrenciler arasında geleneksel usta çırak ilişkisinin bulunduğu nadir kurumlardır.

Milli değerlerin ve kültürün halk arasında da yaygınlaştırılması için olgunlaşma enstitülerinin kendilerine ait ürünlerini satabilecekleri kurum bünyesinde satış birimi ve kafe alanlarının oluşturulması için çalışmalar başlatılmış ve ilk uygulamaları tamamlanmıştır. İlk uygulaması İzmir'de başlayan Kültür ve Sanat Merkezlerimiz sırasıyla Gaziantep ve Samsun'da faaliyete geçmiştir.

Bohça Markası

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Yatırım Programları kapsamında; olgunlaşma enstitülerinin daha etkin ve verimli çalışan kurumlar haline dönüştürülmesi, insan kaynakları kapasitelerinin artırılması, uygulanan eğitim-öğretim sürecinin daha nitelikli hale getirilmesi için Genel Müdürlüğümüz tarafından hazırlanan "Olgunlaşma Enstitülerinin Kapasitelerinin Geliştirilmesi Projesi" yürütülmüştür. Bu proje kapsamında olgunlaşma enstitüleri yeniden yapılandırılmış ve BOHÇA markası ile birlikte Beyoğlu ve Galataport olmak üzere iki mağaza kurulmuştur.

Projede yer alan 'Markalaşma' faaliyetleri kapsamında; olgunlaşma enstitülerinin ürünleri tek bir marka haline getirilmesi hedefi ile Türk Patent ve Marka Kurumuna 31.10.2019 tarihinde başvurulmuş ve 2019-107001 Ticaret Marka No.lu "BOHÇA" markası 31.10.2019 tarihinden itibaren T.C. Milli Eğitim Bakanlığı adına 10 (on) yıl süreyle tescil edilmiştir.

BOHÇA

Kaynakça

- Akın, M. (2011). Kız teknik eğitim-öğretiminde bir örnek: Ankara Olgunlaşma Enstitüsü (1958-2002). Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara.
- Allak, F. (2022). Anadolu'daki Kilim Motiflerinin Gümüş-Telkari Alanına Uygulanması: Mardin Olgunlaşma Enstitüsü Örneği. *International Journal of Mardin Studies*, 3(1), 55-72.
- Aydın, M. K. (2018). Tek parti döneminde doğu anadolu illerinde açılan "gezici köy kadınları kursu" ve etkinlikleri. *Electronic Turkish Studies*, 13(26).
- Balkanal, Z. (2021). Osmanlı'dan Gelen Kültür Mirasımız Geleneksel Türk Sanatları. *Folklor Akademi Dergisi*, 4(2), 218-226.
- Çağlayan, E. (2018). Kemalizm'in "medeniyet fabrikası": kız enstitüleri. *Tarih ve Gelecek Dergisi*, 4(3), 8-35.
- Demirtaş, B., & Küçük, M. (2008). Kız meslek liselerinin günümüzdeki sorunlarına yönelik öğretmen görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(3), 147-159.
- Doğan, A., & Kılıncı, M. (2020). Cumhuriyet Dönemi Türk Kadınının Modernleşmesinde Öncü Bir Kurum: İsmet Paşa Kız Enstitüsü Ankara (1928-1938). *OPUS International Journal of Society Researches*, 16(29), 2371-2380. <https://doi.org/10.26466/opus.767508>
- Eurydice. (2022). Türk Eğitim Sistemi https://eurydice.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_11/11225240_turk_egitim_sistemi_2022.pdf
- Karamuk, Ziya (1973), 50. Yılında Millî Eğitimimiz, İstanbul, MEB Yayınları.
- Kır Şimşek, S. (2019). Türk İğnesinin Mucizesi Olgunlaşma Enstitüleri. İstanbul: MEB Yayınları.
- Kız Enstitüleri ve Sanat Okulları. (1938). Ankara.
- MEB, (1964). Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüleri. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB, (1996). Tebligler Dergisi. Ankara.
- MEB, (2005). Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihçesi. Ankara.
- MEB, (2019). Geçmişten Günümüze Fotoğraflarla Mesleki ve Teknik Eğitim. Ankara: MEB Yayınları.

- Parlar G., vd. (2018). Anılarda Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu (1934-1982). Ankara: MEB Yayınları.
- Resmi Gazete, 23 Kasım 1962
- Resmi Gazete, 11 Nisan 2018.
- Tezcan, M. (2019). Köy Kadınları Gezici Kursları ve Erkek Kursları Üzerine. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 15(1), 131-140. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000819
- Yenersü, A. (2006). Geçmişten Günümüze Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü. Ankara: MEB Yayınları.

Açık Öğretim Okulları ve Tarihçesi

Türkiye’de uzaktan eğitim, ilk olarak 1927 yılında eğitim sorunlarının görüşüldüğü bir toplantıda, Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati tarafından gündeme getirilmiştir. Bu toplantıda, halkın okuryazar hale getirilmesinde uzaktan eğitimden yararlanılması gerektiği vurgulanmıştır. O yıllarda mektupla öğretim şeklinde önerilen uzaktan eğitim uygulaması, halkının %90’ı okuryazar olmayan bir ülkede öğretmensiz öğretilemeyeceği kanısı sebebiyle başlatılamamıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde uzaktan eğitim uygulamaları, ilk kez 7.11.1960 tarihinde “Mektupla Öğretim” adı altında ve deneme öğretimi olarak başlamıştır. 03.09.1962 tarihinde yayımlanan Mektupla Öğretim Merkezi Yönetmeliği ile Mektupla Öğretim Merkezi’nin amacı, mesleki ve teknik alanda türlü kademelerde kurs düzenleyerek:

- Okuma çağında bulunan gençlerden, oturdukları yerde okul bulunmaması veya diğer sebeplerden dolayı mesleki öğrenim yapamayanları sınıf geçme ve bitirme imtihanlarına hazırlamak,
- Bir meslek okulunu bitirdikten sonra iş hayatına atılan ve mesleğinde gelişmek isteyenleri, bir üst kademedeki meslek okullarının sınıf geçme ve bitirme imtihanlarına hazırlamak,
- Okul çağını geçirmiş vatandaşlardan bir meslek öğrenmek isteyenlere veya mesleğinde gelişmek arzusunda bulunanlara, mektupla öğretim yapmak suretiyle yetiştirerek müstakil hale gelmelerini sağlamak,

şeklinde belirlenmiştir.

Mektupla Öğretim Merkezi, 1966 yılına kadar faaliyetlerini yürütmüş; daha sonra, 26.2.1966 tarihinde Mektupla Öğretim ve Teknik Yayınlar Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Bir süre 7. Akşam Sanat Okulu ve Mektupla Öğretim Merkezi tarafından yürütülen mektupla öğretimin kapsamı, 5.6.1974 tarihli ve 98341 sayılı Bakanlık Onayı ile her düzeyde mektupla öğretim etkinliklerini içerecek biçimde genişletilerek Mektupla Öğretim Merkezi yeniden kurulmuştur. 1.7.1974 tarihli ve 420-14053 sayılı Bakanlık Onayı ile de bu merkeze bağlı olarak Mesleki ve Teknik Öğretim Mektupla Öğretim Okulu adıyla bir okul açılmıştır.

Mesleki ve teknik kurslar ile eğitim enstitüleri programları dışındaki programları, 1978 yılında kurulan Açık Yüksek Okul Müdürlüğü yürütmüştür. Açık Yüksek Okul, 29.1.1981 gün ve 209/301 sayılı Bakanlık Onayı ile kapatılmış; 24.4.1981 gün ve 1154 sayılı Bakanlar Kurulu Onayı ile de “Mesleki ve Teknik Mektupla Öğretim Okulu”nun adı “Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu” olarak değiştirilmiştir.

10.10.1983 tarihinde yayımlanan Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu Yönetmeliği ile Millî Eğitim Temel Kanunu’nun temel amaçları ve ilkelerine uygun olarak Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu’nun amaç ve görevleri aşağıda yer almaktadır:

- Bir meslek edinmek isteyenlerin meslek seçmesine yardımcı olmak için gerekli araç ve yöntemleri bulmak ve geliştirmek.
- Çağdaş eğitim anlayışının gerektirdiği araştırma, planlama, program geliştirme ve değerlendirme etkinliklerini yürütmek.
- Meslek edinmek isteyenlere uzaktan öğretim yoluyla meslek kursları düzenlemek.

Mustafa SEZER

Şube Müdürü, Millî Eğitim
Bakanlığı, Hayat Boyu Öğrenme
Genel Müdürlüğü, Ankara/Türkiye

sezer06@gmail.com

- Uzaktan öğretim sistemini geliştirme ve yaygınlaştırma amacına yönelik inceleme, araştırma ve program geliştirme çalışmaları yapmak.
- Gerektiğinde kursiyerlerin yüz yüze öğretim teknikleri ile bilgi ve becerilerini artırmak.
- Yüz yüze ve uzaktan öğretim yöntemlerini etkili ve amaca uygun şekilde bütünleştirmek.
- “Yetkili Elektrikçiler Hakkında Yönetmelik”e göre 3., 2. ve 1. sınıf yetkili elektrikçilik kursları düzenlemek, sınavları yapmak ve belgeleri düzenleyerek Bakanlığa sunmak.
- Öğretim ve sınavların yapılmasında diğer öğretim kurumlarıyla işbirliği yapmak.
- Bakanlıkça kabul edilen programlara göre özel ve kamu kurumlarınca açılan kursları bitirenleri sınavlara almak ve başarılı olanlara belgelerini vermek.

Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu, kurulduğu günden bugüne uzaktan öğretim kursları düzenlemiş ve elektrik tesisatçılığı sınavları ile de bireylerin önceki öğrenmelerinin belgelendirilmesini sağlayan ilk uygulamalarını başlatmıştır. 2024 yılına gelindiğinde, Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu, Genel Müdürlük tarafından uzaktan eğitimle verilmesi uygun görülen yaygın eğitim programlarının Halk Eğitimi Merkezleri Bilişim Ağı (HEMBA) üzerinden yürütülen kursların iş ve işlemlerini yürütmektedir (<https://hemba.gov.tr/>). HEMBA platformu üzerinden milyonlarca kursiyer, zamana ve mekâna bağlı olmaksızın kişisel gelişim, bilişim teknolojileri, el sanatları, mesleki gelişim, güzel sanatlar ve spor, çevre ve iklim, tarım ve hayvancılık gibi alanlarda düzenlenen kurslara katılabilmektedir. Kurs bitirme belgelerine ise e-Devlet Kapısı (<https://www.turkiye.gov.tr/>) üzerinden ulaşabilmektedir.

Bilişim ve iletişim teknolojisindeki gelişmelerle birlikte, uzaktan eğitimde kullanılan ortam ve materyallerin gelişmesi ve zenginleşmesi ile 1992-1993 öğretim yılında Film, Radyo ve Televizyonla Eğitim Başkanlığı bünyesinde, uzaktan öğretim teknolojilerini kullanarak ders geçme ve kredili sistemde öğrenim veren Açık Öğretim Lisesi kurulmuştur. 1995 yılında, uzaktan öğretim teknolojilerine yüz yüze eğitimi de katılarak, Açık Öğretim Lisesi bünyesine meslek lisesi ve imam hatip lisesi programları eklenmiştir.

Mecburi ilköğretimi tamamlayamamış ve mecburi ilköğretim çağı dışına çıkmış bireylerin yarım kalan öğrenimlerini tamamlaması amacıyla, Bakanlık Makamının 12.09.1997 tarihli ve 1651 sayılı onayı ile Film, Radyo ve Televizyonla Eğitim Başkanlığına bağlı olarak Açık İlköğretim Okulu kurulmuş, ilk kayıtlarını 1998-1999 eğitim öğretim yılında alarak öğretime başlamıştır.

Açık İlköğretim Okulu Müdürlüğü, 21.07.2012 tarihli ve 28360 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan yönetmelik değişikliği ile “Açık Öğretim Ortaokulu Müdürlüğü” olarak değiştirilmiştir.

03.04.1998 tarihli ve 4359 sayılı kanunla Film, Radyo ve Televizyonla Eğitim Başkanlığı ile Bilgisayar Eğitimi ve Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün eğitim faaliyetleri, Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü bünyesinde toplanmıştır.

Açık öğretim okulları; yurtdışında yaşamakta olan vatandaşlarımızın yarım kalan eğitimlerini tamamlamalarını, Türk kültürünü öğrenmelerini ve bir üst öğrenime devam

edebilmelerini sağlamak amacıyla 1995 yılında Anadolu üniversitesi ile işbirliğinde Köln merkezli olarak Stuttgart ve Berlin sınav merkezleri ile yurtdışı programlarını başlatmıştır. Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızdan gelen yoğun talepler doğrultusunda Açık Öğretim Ortaokulu ve Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi yurtdışı programları da hizmet vermeye başlamıştır.

Açık öğretim okulları, Batı Avrupa, Balkanlar, KKTC ve Orta Doğu Programları ile 26 ülkede 44 sınav merkezi ile vatandaşlara hizmet vermeye devam etmektedir.

1995 yılından 2006 yılına kadar Açık Öğretim Lisesi bünyesinde program olarak uygulanan meslek lisesi ve imam hatip lisesi programları, yüz yüze eğitim, staj çalışmaları ve bugüne kadarki uygulamalardan alınan geri bildirimler sonucunda, mesleki ortaöğretim programlarının daha etkin bir şekilde uygulanabilmesine imkân sağlamak için Meslekî Açık Öğretim Lisesi'nin kuruluşunu zorunlu hâle getirmiştir.

Bu amaçla, 24.12.2005 tarihli ve 26033 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmelikte Meslekî Açık Öğretim Lisesi'nin kurulmasına ilişkin hükümler yer almıştır. 02.02.2006 tarihli ve 1461 sayılı Bakanlık Onayı ile Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü bünyesinde "Meslekî Açık Öğretim Lisesi" kurulmuştur. İmam hatip lisesi programı, Açık Öğretim Lisesi'nden ayrılarak Meslekî Açık Öğretim Lisesi bünyesinde hizmet vermeye başlamıştır.

Meslekî Açık Öğretim Lisesi bünyesinde bulunan imam hatip lisesi programı, 2016-2017 eğitim öğretim yılında faaliyete geçmek üzere, 08.08.2016 tarih ve 8442612 sayılı Bakanlık Makamının Onayı ile Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü bünyesinde, Açık Öğretim Daire Başkanlığına bağlı olarak "Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi Müdürlüğü" ismiyle hizmet vermeye başlamıştır.

14 Eylül 2011 tarihli ve 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Açık İlköğretim Okulu Müdürlüğü, Açık Öğretim Lisesi Müdürlüğü ve Meslekî Açık Öğretim Lisesi Müdürlüğü, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü bünyesine alınarak Açık Öğretim Daire Başkanlığına bağlı birimler olarak hizmet vermeye başlamıştır.

Açık öğretim okullarına kimler kayıt olabilir?

Açık Öğretim Ortaokuluna;

Eğitim öğretim yılı başlangıç tarihi itibarı ile 14 yaşını bitirip 15 yaşından gün alan mecburi ilköğretim çağı dışına çıkmış olanlardan;

1. 4. sınıfı bitirenler,
2. İlkokul mezunları,
3. İlköğretim ya da ortaokullarının 5, 6, 7 veya 8. sınıfından ayrılanlar,
4. Ortaokulu dışardan bitirme sınavına başvurup mezun olamayanlar,
5. Yetişkinler II. Kademe Eğitimi Başarı Belgesi olanlar,
6. Yetiştirici ve tamamlayıcı temel eğitim-B kurs belgesi olanlar,
7. Yurt dışında öğrenim görüp en az ilkokul 4. sınıfı bitirenler düzeyinde Denklik Belgesi olanlar,

kayıt yaptırabilir.

Mecburi ilköğretim çağı içinde olanlardan;

1. İl/ilçe Özel Eğitim Hizmetleri Kurul Kararı ile Açık Öğretim Ortaokuluna yönlendirilenler,
  2. Tutuklu veya hükümlü olanlar,
  3. Yurt Dışı Programlarına kayıt yaptıracak olanlar,
- kayıt yaptırabilir.

Açık Öğretim Liselerine;

1. İlköğretim okulu/ortaokul/ imam hatip ortaokulundan mezun olanlar,
2. Ortaöğretim kurumlarından ayrılanlar,
3. Ortaöğretim kurumlarından mezun olanlar,
4. Rehberlik ve araştırma merkezlerince düzenlenen özel eğitim değerlendirme kurulu raporuyla açık öğretim liselerine yönlendirilenler,
5. Yurt dışında öğrenim görüp bu fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerindeki durumlardan birine denkliğini yaptırmış olanlar,
6. (a), (b),(c), (ç) ve (d) maddelerindeki şartlardan birini taşıyan yabancı uyruklular,
7. Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 41'inci maddesinin ikinci fıkrasına göre örgün ortaöğretim kurumlarından açık öğretim liselerine geçişine izin verilenler,

kayıt yaptırabilir.

Başvuru Süreci ve Kayıt İşlemleri

Açık öğretim okullarında bir eğitim öğretim yılı, 3 dönemden oluşmaktadır. Öğrenciler, öğrencilik haklarından yararlanmak ve sınavlara katılmak için her dönem kayıtlarını yenilemek zorundadır. Açık öğretim liselerinde 3. dönem sınavlarına, 18 yaşından gün alan öğrenciler kayıt yaptırabilir.

Açık öğretim okulları yeni kayıt ve kayıt yenileme işlemleri, Genel Müdürlük tarafından belirlenen çalışma takviminde belirtilen tarihlerde yapılır.

Açık Öğretim Ortaokulu ve Açık Öğretim Lisesi'ne kayıt yaptırmak isteyen öğrencilerin, il/ilçelerde bulunan halk eğitimi merkezi müdürlüklerine başvurması gerekmektedir.

Mesleki Açık Öğretim Lisesi ve Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi'ne kayıt yaptırmak isteyen öğrencilerin ise yüz yüze eğitim de alabilecekleri en yakın mesleki ve teknik Anadolu liseleri, olgunlaşma enstitüleri ile Anadolu imam hatip liseleri müdürlüklerine başvurması gerekmektedir.

Yurtdışı programlarına kayıt olmak isteyenlerin, buldukları ülkedeki Türk Okullarına veya Anadolu Üniversitesi irtibat bürolarına başvurması gerekmektedir.

Açık öğretim okullarında kayıtlı öğrencilerden özel durumu (ücret muafiyeti) olan öğrenciler, kayıt tarihleri arasında 444 0 632 nolu MEBİM Çağrı Merkezini aramaları hâlinde kayıt yenileme işlemlerini yaptırabilmektedir.

Ücret Muafiyeti Olan Öğrenciler

Açık öğretim okullarında kayıtlı veya yeni kaydolacak öğrencilerden, aşağıdaki şartlardan birini taşıyan ve durumunu belgelendirenlerden yeni kayıt ve kayıt yenileme ücreti alınmaz:

- İstiklal madalyası verilmiş, vatani hizmet tertibinden şeref aylığı bağlananlar,
- Şehitlerin eş, çocuk, kardeş, anne veya babası olanlar,
- Gazi ve gazilerin eş, çocuk, anne veya babası olanlar,
- 15/07/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında mahkemeler tarafından üzerine tedbir konulanlar,
- İl/ilçe özel eğitim hizmetleri kurulu kararı ile açık öğretim okullarına yönlendirilen özel eğitim ihtiyacı olanlar,
- 08/03/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında olanlar,
- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunda kalanlar,
- En az %40 engelli olanlar,
- Tutuklu, hükümlü veya denetimli serbestlik kapsamında olanlar.

Açık Öğretim Okulları Öğretim Sistemleri

Açık Öğretim Ortaokulunda ders ve sınıf geçme sistemi uygulanmaktadır. Açık Öğretim Lisesi, Mesleki Açık Öğretim Lisesi ve Açık Öğretim İmam Hatip Lisesinde ise kredili ders geçme sistemi uygulanmaktadır.

Açık Öğretim Ortaokulu ve Açık Öğretim Lisesinde, haftalık ders çizelgesinde yer alan dersler uzaktan eğitim ile verilmektedir. Mesleki Açık Öğretim Lisesi ve Açık Öğretim İmam Hatip Lisesinde, haftalık ders çizelgesinde yer alan derslerin bir kısmı uzaktan eğitim ile meslek ve alan dersleri ise il/ilçe millî eğitim müdürlükleri tarafından belirlenen okul/kurumlarda yüz yüze eğitim ile verilmektedir.

Açık Öğretim Okulları Sınavları

Açık öğretim okulları sınavları, Bakanlık tarafından belirlenen tarihlerde okul/kurumlarda, e-Sınav Merkezlerinde ve yurtdışı sınav merkezlerinde çoktan seçmeli test usulü ile yapılmaktadır.

Açık öğretim liselerinde, 18 yaş altındaki öğrenciler bir eğitim öğretim yılında birinci ve ikinci dönem sınavlarına katılabilir. 18 yaşından gün alan öğrenciler ise bu sınavlarla birlikte üçüncü dönem sınavlarına katılabilir.

Mevzuat Düzenlemeleri

2012-2013 eğitim öğretim yılında Türkiye’de zorunlu eğitim, 8 yıldan 12 yıla çıkarılmıştır. Yapılan değişikliklerle açık öğretim okulları da zorunlu eğitim kapsamında olan öğrencilerin kayıt yaptırabildiği okullar arasına alınmıştır. Zorunlu eğitim kapsamında

olanlardan isteyen öğrencilerin bu okullara kayıt yaptıırma uygulamasına 2023-2024 eğitim-öğretim yılı başına kadar devam edilmiştir.

8 Eylül 2023 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği’nde yapılan değişiklik ve bu değişiklik doğrultusunda çıkarılan 14 Eylül 2023 tarihli ve 2023/30 sayılı Genelge ile örgün ortaöğretim kurumlarından açık öğretim liselerine geçişlerle ilgili düzenleme yapılmıştır. Düzenleme kapsamındaki şartları taşıyan ortaöğretim kurumlarında kayıtlı öğrencilerin açık öğretim liselerine geçişlerine izin verilmiştir.

Yapılan mevzuat düzenlemesi kapsamında, 2023-2024 eğitim öğretim yılında örgün ortaöğretim kurumlarından açık öğretim liselerine geçişler, 2023/30 sayılı Genelge kapsamında yapılmıştır. Bir önceki eğitim öğretim yılı ile birlikte 2023-2024 eğitim öğretim yılında örgün ortaöğretim kurumlarından açık öğretim liselerine geçiş yapan öğrenci sayılarına ait veriler Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3 Eğitim Öğretim Yılına ve Sınıf Seviyesine Göre Örgün Ortaöğretim Kurumlarından Açık Öğretim Liselerine Geçiş Yapan Öğrenci Sayıları

Eğitim Öğretim Yılı	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	Örgün Ortaöğretim Kurumlarından Açık Öğretim Liselerine Geçiş Yapan Toplam Öğrenci Sayısı
2022-2023	77.067	79.296	100.684	180.122	437.169
2023-2024	28.007	19.839	13.433	19.299	80.578

13 Ağustos 2024 tarihinde, Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği’nde, örgün ortaöğretim kurumlarından açık öğretim liselerine geçişlerle ilgili düzenleme yapılmıştır. 14 Eylül 2023 tarihli ve 2023/30 sayılı Genelge ile Bakanlıkça mazereti uygun görülen öğrencilere ait durumlar, yönetmelik maddesi haline gelmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin 41 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre örgün ortaöğretim kurumlarından açık öğretim liselerine geçişine izin verilen;

- a) Aşağıda belirtilen hâllerin ortaya çıkmasından itibaren en geç altı ay içinde başvuran öğrencilerden;
  - 1) Anne veya babası vefat eden,
  - 2) 2828 sayılı Kanun kapsamında hakkında koruma kararı verilen veyahut koruyucu aile yanına yerleştirilen,
  - 3) 4721 sayılı Kanununun 305 inci maddesine göre evlatlık edinme öncesi bir yıllık geçici bakım sürecinde olan,
  - 4) 5395 sayılı Kanun kapsamında hakkında eğitim veya bakım tedbiri kararı verilen,
  - 5) 6284 sayılı Kanun çerçevesinde ikamet geçici olarak değiştirilmek zorunda kalınan,

- b) “Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu” ile birlikte geçerli “Engelli Sağlık Kurulu Raporu” veya “Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu (ÇÖZGER)” olan,
- c) 3713 sayılı Kanun, 2330 sayılı Kanun veya bu kanun hükümleri uygulanarak aylık bağlanmasını gerektiren diğer kanunlar, 5434 sayılı Kanunun mülga 45 inci, 56 ncı ve mülga 64 üncü maddeleri ile 5510 sayılı Kanunun 47 nci maddesi kapsamında harp veya vazife malûlü sayılanların çocuğu olan,
- ç) 1005 sayılı Kanun kapsamında aylık bağlanan şehit ve gazi çocuğu olan,
- d) 5237 sayılı Kanunun 102 ila 105 inci maddeleri kapsamındaki suçların mağduru olan,
- e) Milli sporcu olan,
- f) Tutuklu veya hükümlü olarak ceza infaz kurumunda bulunan,
- g) Evde ve hastanede eğitim verilerek öğrenim gören,
- ğ) “Öğrenci Nakil ve Geçişlerine Esas Teşkil Eden Hastalıklar” listesine bağlı olarak sağlık kurulu raporu olan,
- h) Örgün ortaöğretim kurumlarında okuma hakkını kaybeden,
- ı) Sınıf tekrarına kalanlardan, bu Yönetmeliğin 59 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi hükümlerine göre öğrenim hakkı devam eden,
- i) İş veya işyeri değişikliği nedeniyle ikamet yerini değiştiren veli/vasisinin yeni ikametinin bulunduğu il/ilçede eğitimini sürdürebileceği okul türü bulunmayan,
- j) Ortaokul veya imam-hatip ortaokulu mezunu olup tercih yapmadığı için herhangi bir örgün ortaöğretim kurumuna yerleşmemiş olan,
- k) Dokuzuncu sınıfta özürsüz devamsızlık hakkını dolduran,
- l) Ortaöğretim kurumlarında öğrenim görmekteyken yurt dışına çıkan öğrencilerden açık öğretim liselerinin yurt dışı programına kayıt yaptırmak isteyen,
- m) Bakanlık Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü'nün hafızlık modüllerine kayıtlı olanlar ile Diyanet İşleri Başkanlığı'nca açılan Kur'an kurslarında hafızlık eğitimi ve/veya bu alanı destekleyici Arapça ve Temel İslam Bilimleri eğitimi alan,
- n) Millî sporcular dışında bireysel veya takım sporlarında en az üç yıl faal lisanslı olarak yarışmalara katılan sporcular ve Türkiye olimpiik hazırlık merkezleri ile sporcu eğitim merkezlerine kayıtlı olan,

öğrenciler veli talebi doğrultusunda Açık Öğretim Lisesi, Mesleki Açık Öğretim Lisesi veya Açık Öğretim İmam Hatip Lisesine gerekli şartları taşımaları hâlinde nakil ve geçiş yapabilirler.

Sayılarla Açık Öğretim Okulları

- 2019-2024 yılları arası Açık Öğretim Okulları Aktif Öğrenci Sayıları (Tablo 2) ,
- 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Okul Türü ve Cinsiyete Göre Yeni Kayıt Olan Toplam Öğrenci Sayıları (Tablo 3) ,
- 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Okul Türü ve Cinsiyete Göre Kayıt Yenileyen Toplam Öğrenci Sayıları (Tablo 4) ,

- 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Okul Türü ve Cinsiyete Göre Yeni Kayıt Olan ve Kayıt Yenileyen Toplam Öğrenci Sayıları (Tablo 5) ,
  - 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Okul Türü Göre Yurtdışı Programları Aktif Öğrenci Sayıları (Tablo 6) ,
  - 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Okul Türü ve Özel Durumuna Göre Aktif Öğrenci Sayıları (Tablo 7) ,
  - 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Okul Türü ve Engel Grubuna Göre Aktif Öğrenci Sayıları (Tablo 8) ,
  - Kurulduğu Günden Bugüne Okul Türüne Göre Mezun Öğrenci Sayıları (Tablo 9) ,
- yer almaktadır.

Tablo 4 Açık Öğretim Okulları Aktif Öğrenci Sayıları (Son 5 Yıl)

Açık Öğretim Okulları Aktif Öğrenci Sayıları*			
Eğitim Öğretim Yılı	Açık Öğretim Liseleri	Açık Öğretim Ortaokulu	Toplam
2019-2020	1.361.167	222.638	1.583.805
2020-2021	1.452.331	128.433	1.580.764
2021-2022	1.566.255	171.943	1.738.198
2022-2023	2.009.480	337.174	2.346.654
2023-2024	1.079.233	154.474	1.233.707

Tablo 5 Açık Öğretim Okulları 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Okul Türü ve Cinsiyete Göre Yeni Kayıt Olan Toplam Öğrenci Sayıları

Okul Türü	Okul ve Cinsiyet Bazlı Yeni Kayıt Olan Toplam Öğrenci Sayısı		
	Erkek	Kadın	Toplam
Açık Öğretim Ortaokulu	14.516	29.065	43.581
Açık Öğretim Lisesi	89.001	91.950	180.951
Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi	9.329	9.790	19.119
Mesleki Açık Öğretim Lisesi	4.550	3.449	7.999
TOPLAM	117.396	134.254	251.650

Tablo 6 Açık Öğretim Okulları 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Okul Türü ve Cinsiyete Göre Kayıt Yenileyen Toplam Öğrenci Sayıları

Okul Türü	Okul ve Cinsiyet Bazlı Kayıt Yenileyen Toplam Öğrenci Sayısı		
	Erkek	Kadın	Toplam
Açık Öğretim Ortaokulu	43.905	66.988	110.893
Açık Öğretim Lisesi	405.734	367.668	773.402
Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi	28.250	32.591	60.841
Mesleki Açık Öğretim Lisesi	22.704	14.217	36.921
TOPLAM	500.593	481.464	982.057

Tablo 7 Açık Öğretim Okulları 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Okul Türü ve Cinsiyete Göre Yeni Kayıt Olan ve Kayıt Yenileyen Toplam Öğrenci Sayıları

Okul Türü	Okul ve Cinsiyet Bazlı Yeni kayıt-kayıt yenileyen Toplam öğrenci sayısı		
	Erkek	Kadın	Toplam
Açık Öğretim Ortaokulu	58.421	96.053	154.474
Açık Öğretim Lisesi	494.735	459.618	954.353
Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi	37.579	42.381	79.960
Mesleki Açık Öğretim Lisesi	27.254	17.666	44.920
TOPLAM	617.989	615.718	1.233.707

Tablo 8 Açık Öğretim Okulları 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Okul Türü Göre Yurtdışı Programları Aktif Öğrenci Sayıları

Okul Türü	Öğrenci Sayısı
Açık Öğretim Ortaokulu	355
Açık Öğretim Lisesi	2.378
Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi	753
TOPLAM	3.486

Tablo 9 Açık Öğretim Okulları 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Okul Türü ve Özel Durumuna Göre Aktif Öğrenci Sayıları

Özel durumu	Öğrenci Sayısı
%40 ve üzeri engelli olanlar	8.396
5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında olanlar	2.219
6284 Sayılı Aile Koruma ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Kanunu kapsamında olanlar	214
Denetimli serbestlik kapsamında olanlar	1.912
Gazi / gazi eş, çocuk, anne veya babası olanlar	1.282
İslah evinde kalanlar	2
İl/ilçe özel eğitim hizmetleri kurul kararı olanlar	251
İstiklal madalyası sahibi / şeref aylığı alanlar	4
Sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumunda kalanlar	496
Şehit eş, çocuk, anne, baba veya kardeşi olanlar	1.075
Tutuklu veya hükümlü olanlar	49.805
GENEL TOPLAM	65.656

Tablo 10 Açık Öğretim Okulları 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Okul Türü ve Engel Grubuna Göre Aktif Öğrenci Sayıları

Engel Grubu	Öğrenci Sayısı
Görme Engelli	709
Hafif Zihinsel Engelli	1.240
İşitme Engelli	525
Konuşma Engelli	67
Ortopedik Engelli - Alt Beden Kullanamıyor	1.153
Ortopedik Engelli - Alt ve Üst Beden Kullanamıyor	365
Ortopedik Engelli - Üst Beden Kullanamıyor	262
Ruhsal ve Duygusal Bozukluk	524
Yatarak Tedavi Görüyor	209
Diğer Engel Türleri	3.389
Genel Toplam	8.396

Tablo 11 Kurulduğu Günden Bugüne Okul Türüne Göre Mezun Öğrenci Sayıları

Okul Türü	Toplam Mezun Öğrenci Sayısı
Açık Öğretim Ortaokulu	1.430.874
Açık Öğretim Lisesi	3.130.666
Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi	222.997
Mesleki Açık Öğretim Lisesi	401.585
TOPLAM	5.186.122

Kaynakça

- Millî Eğitim Bakanlığı. (2016, 19 Aralık). Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi Müdürlüğü - Tarihçe. https://aoihl.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2024_02/28115611_ocak2024_aoihtani-timsayfasi.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2016, 19 Aralık). Mesleki Açık Öğretim Lisesi Müdürlüğü - Tarihçe. <https://maol.meb.gov.tr/www/okulumuz/icerik/12>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2016, 27 Aralık). Açık Öğretim Lisesi Müdürlüğü - Tarihçe. <https://aol.meb.gov.tr/www/okulumuz/icerik/1>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2017, 8 Ocak). Açık Öğretim Ortaokulu Müdürlüğü - Tarihçe. <https://aio.meb.gov.tr/www/okulumuz/icerik/2>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2021, 18 Ocak). Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu Müdürlüğü - Tarihçe. <https://mtao.meb.gov.tr/www/kurumun-tarihcesi/icerik/25>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2023, 14 Eylül). Örgün Ortaöğretim Kurumlarından Açık Öğretim Liselerine Geçişler ile İlgili 2023/30 Sayılı Genelge. <https://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/2183.pdf>
- Resmî Gazete. (1962, 3 Eylül). Mektupla Öğretim Merkezi Yönetmeliği (Sayı: 8395). <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/11196.pdf>
- Resmî Gazete. (2013, 7 Eylül). Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği(- Sayı: 28758).
- <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=18812@mevzuatTur=Kurum-VeKurulusYonetmeliği@mevzuatTertip=5>.

**Hayat Boyu
Öğrenme Genel
Müdürlüğü
İş Birliği
Çalışmaları**

Bakanlığımız ülke genelinde yürütülen eğitim faaliyetlerinden elde edilecek faydanın en üst seviyede gerçekleşmesi için çeşitli iş birliği çalışmaları yürütmektedir. Bu çerçevede Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü de yaygın eğitim faaliyetleri kapsamında resmî kurumlar, sivil toplum kuruluşları ve özel işletmelerle iş birliği protokolleri yaparak daha geniş kitlelere doğrudan ulaşmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda yaygın eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesi, kurumların ihtiyaç duyduğu meslekî yeterliliğe sahip personelin yetiştirilmesi için genel, mesleki ve teknik kurslar düzenlenmesi, bu kursları başarıyla tamamlayanların belgelendirilmesi, kurs programlarının güncel ihtiyaçlara cevap verecek nitelikte yenilenmesi gibi amaçlarla iş birliği protokolleri gerçekleştirilmektedir.

İş birliği yapılan kurum/kuruluşlar; yapılan iş birliğinin amaç ve kapsamı doğrultusunda düzenlenecek kurs, seminer ve etkinlikte ihtiyaç duyulabilecek araç gereci ve teçhizatı temin etmenin yanı sıra eğitici ücretleri de dâhil olmak üzere birçok gideri karşılamaktadır. Ayrıca iş birliği yapılan kurum/kuruluşların sektörel alanlardaki deneyimlerinden, nitelikli insan gücü potansiyellerinden de yararlanılmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı, kurum/kuruluşlar arasında ayırım yapmaksızın hayat boyu öğrenme faaliyetlerine katılımı artıracak ve kamu yararına etkin katma değer sağlayacak talepleri protokole dönüştürmektedir.

Bu doğrultuda düzenlenen iş birliği protokolleri Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği hükümleri uyarınca gerçekleştirilmektedir (Resmî Gazete, 2018). Gerçekleştirilecek faaliyetlerin birden fazla ili kapsamı durumunda protokoller Genel Müdürlüğümüzce imzalanmakta, bir ili kapsamı durumunda da il/ilçe millî eğitim müdürlükleri tarafından imzalanmaktadır.

Genel Protokoller

Genel Müdürlüğümüz birden fazla ili kapsayan faaliyetler için; kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve özel işletmelerle iş birliği yapmak için veya Genel Müdürlüğümüzün taraf olarak yürüttüğü projeleri gerçekleştirmek için iş birliği protokolleri imzalamaktadır.

Genel Müdürlüğümüz resmî kurumlar, sivil toplum kuruluşları ve özel işletmeler tarafından yapılan iş birliği başvurularını; iş birliğinin amacı, hayat boyu öğrenme faaliyetlerine katkısı, ulaşılmak istenen hedef kitle, kurumun kapasitesi, daha önceki iş birlikleri, şube sayısı, mali yapısı, yurt içi ve yurt dışından sağladığı fon ve yürütmüş olduğu çalışmaları göz önünde bulundurarak değerlendirmektedir. Bu kapsamda Genel Müdürlüğümüz kuruluşundan günümüze iş birliği protokolleri imzalamaktadır.

Tablo-12'de Genel Müdürlüğümüz tarafından son 5 (beş) yılda (2018 yılından bugüne kadar) imzalanan protokollerin sayısı yıllara göre yer almaktadır.

Tablo 12. 2018-2023 Yıllarında İmzalanan İş Birliği Protokolü Sayısı

Yıl	İmzalanan İş Birliği Protokol Sayısı
2018	40
2019	57

Ahmet ŞAHİN

Şube Müdürü, MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Eğitim Politikaları Daire Başkanlığı

Mustafa EKİCİ

Şube Müdürü, MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Eğitim Politikaları Daire Başkanlığı

mustafa.ekici@meb.gov.tr
ahmet.sahin@meb.gov.tr

Yıl	İmzalanan İş Birliği Protokol Sayısı
2020	32
2021	18
2022	19
2023	12
2024	3
TOPLAM	181

Tablo 13. Hâlen Yürürlükte Olan İş Birliği Protokol Sayısı

Kurum	Protokol Sayısı
Kamu Kurumu	29
Üniversite	3
Sivil Toplum Kuruluşu	34
TOPLAM	66

Tablo-13'te Genel Müdürlüğümüzün taraf olduğu ve hâlen yürürlükte olan protokollerin temaları yer almaktadır.

Tablo 14. Hâlen yürürlükte olan protokollerin temalarına göre sınıflandırılması.

Protokolün Teması	Protokol Sayısı
Açık Öğretim Kurum İşlemleri	2
Akademik İş Birliği	2
Bağımlılık ve Zararlı Alışkanlıklar	2
Değerler Eğitimi	1
Göç ve Uyum	5
Hijyen	1
Hükümlüler	1
Kurs Programlarının Yaygınlaştırılması	19
Kurumsal Kapasite Geliştirme	5
Kültürel Miras	3
Medya Okuryazarlığı	1
Meslekî Kapasite Geliştirme	9
Müzik ve Gösteri Sanatları	1
Okuma Yazma Kursları	1
Özel Gereksinimle Bireyler	2
Sosyal Koruma ve Destek	2
Spor	2
Şiddetle Mücadele	2
Tarım ve Hayvancılık	4
Trafik Eğitimi	1
TOPLAM	66

Tablo-14'de Genel Müdürlüğümüzün taraf olduğu ve hâlen yürürlükte olan protokollerin hedef kitlesi yer almaktadır.

Tablo 15. Hâlen yürürlükte olan protokollerin hedef kitlelerine göre sınıflandırılması.

Protokolün Hedef Kütlesi	Protokol Sayısı
Erbaş ve erler	2
Geçici ve uluslararası koruma altındaki yabancılar	5
Hükümlüler	1
Kadınlar	1
Kurum personeli	8
Olgunlaşma enstitüsü öğrenci ve kursiyerleri	1
Özel gereksinimli bireyler	1
Sosyal yardım yararlanıcısı kişiler	1
Yaygın eğitim kapsamındaki kişiler	45
TOPLAM	66

(Veriler; Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü e-yaygın sisteminden 27/09/2023 tarihinde elde edilmiştir.)

Yerel Protokoller

Genel Müdürlüğümüz çalışma alanı kapsamında il/ilçe millî eğitim müdürlüklerince resmî kurumlar, sivil toplum kuruluşları ve özel işletmelerle genel, meslekî ve teknik kurslar düzenlemek amacıyla iş birliği protokolleri yapılmaktadır.

İl/ilçe millî eğitim müdürlüklerince, yerel düzeyde daha geniş kitlelere doğrudan ulaşmak, kurs programlarını yaygınlaştırmak ve yerelde kurumların ihtiyaç duyduğu meslekî nitelikteki personeli yetiştirmek gibi amaçlarla kamu kurumlarından sivil toplum kuruluşlarına, belediyelerden spor kulüplerine, ticaret odalarından fabrikalara, şirketlere kadar pek çok kurum/kuruluşla iş birliği çalışmaları gerçekleştirilmektedir.

Tablo-16'da il/ilçe millî eğitim müdürlüklerince gerçekleştirilen iş birliği protokollerinin sayısı yer almaktadır.

Tablo 16 Yerel iş birliği protokollerinin sayısı.

Yerel İş Birliği Protokolleri	Protokol Sayısı
e-yaygın sistemde kayıtlı olan tüm yerel protokoller	16.314
2018 yılından sonra imzalanan yerel protokoller	9.688
27.09.2023 tarihi itibarıyla hâlen yürürlükte olan yerel protokoller	692

İl/ilçe millî eğitim müdürlüklerince gerçekleştirilen ve hâlen yürürlükte olan iş birliği protokollerinin 161'i belediyelerle, 144'ü dernek ve vakıflarla, 102'si de şirket ve fab-

rikalarla diğerlerinin büyük bir bölümü kamu kurum ve kuruluşlarıyla imzalanmıştır. (Veriler; Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü e-yaygın sisteminden 27/09/2023 tarihinde elde edilmiştir.)

Kaynakça

- Başbakanlık. (2018, Nisan). Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği, Resmi Gazete, (30388), ss.24-55.

Hayat Boyu Öğrenme Projeleri

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen projeler; uluslararası finansmanlı ve ulusal finansmanlı projeler olarak tasnif edilmiştir.

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, AR-GE ve Projeler Daire Başkanlığı koordine-sinde yürütülen projeler Kalkınma Planları, Hükümet Programları, Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgeleri ve MEB Stratejik Planları başta olmak üzere ülkemiz hedefleri göz önünde bulundurularak hazırlanmış ve bu hedeflere ulaşmak üzere yürütülmektedir. Bu kapsamda; toplumda hayat boyu öğrenme kültürü ve farkındalığının oluşturulması, hayat boyu öğrenme fırsatlarının ve sunumunun arttırılarak fırsatlara erişimin geliştirilmesi tüm toplum için önceliklerimiz arasında yer almaktadır.

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü bünyesinde geçmişten günümüze birçok proje yürütülmüş olup hali hazırda 6 (altı) adet uluslararası finansmanlı ve 5 (beş) adet ulusal finansmanlı proje olmak üzere toplam 11 (on bir) adet proje yürütülmektedir. Ayrıca önümüzdeki yıllarda uygulanması planlanan IPA, İslam Kalkınma Bankası, Dünya Bankası, Ufuk Avrupa Programı, Dijital Avrupa Programı, Devlet Yatırım Programı, Erasmus+ ve Horizon kaynaklı projelerin hazırlık çalışmaları da devam etmektedir.

Uluslararası Finansmanlı Projeler

EPALE – 4 Electronic Platform For Adult Learning In Europe (Avrupa’da Yetişkin Öğrenme İçin Elektronik Platform)

Electronic Platform for Adult Learning in Europe (Avrupa’da Yetişkin Öğrenme İçin Elektronik Platform), Erasmus + projesi olup yetişkin eğitiminin yaygınlaştırılmasını amaçlayan çevrimiçi bir platformdur. Platformda yetişkin eğitime dair haber, blog yayınları, kaynaklar ve etkinlikler gibi içerikler paylaşılmaktadır. Toplam 38 ülkenin üye olduğu platforma yetişkin eğitimiyle ilgili içerikler yüklenerek ve diğer ülkelerdeki yetişkin eğitimi içerikleri incelenerek hayat boyu öğrenme farkındalığının oluşturulması hedeflenmektedir.

38 üye ülke arasında kayıtlı kullanıcı sıralamasında ilk sırada yer aldığımız EPALE Projesi kapsamında, platformun tanıtımı ve yaygınlaştırılması için bölgesel toplantılar gerçekleştirilmekte, ulusal ve uluslararası konferanslarla yetişkin eğitiminin daha çok kişiye ulaşması hedeflenmektedir.

Avrupa Yetişkin Öğrenimi Gündemi -7

Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı 81 ildeki 1000 halk eğitimi merkezinde görev yapan 196.741 yetişkin eğitimcisi ve eğitmeni ile Genel Müdürlük bünyesindeki 489 personelin dijital vatandaşlık ve 21. yüzyıl becerileriyle donatılmasını amaçlayan “Yetişkin Öğrenimi Gündem-7” projesi Ocak 2024’te başlamıştır. Bu proje, eğitimcilerin dijital vatandaşlık ve 21. yüzyıl becerilerini geliştirerek, yetişkin eğitimi kurumlarındaki katılımcıların becerilerini dolaylı yoldan artırmayı hedeflemektedir.

Proje, eğitimcilerin ihtiyaçlarına göre uyarlanmış bir program el kitabı geliştirerek, dijital vatandaşlık ve 21. yüzyıl becerileri üzerine yapılan araştırma bulgularını temel alacaktır. Ayrıca, dijital vatandaşlığın teşvik edilmesine yönelik politika geliştirilmesi-ne de katkı sağlayacaktır.

Gülçin YILMAZ

Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı,
Hayat Boyu Öğrenme Genel
Müdürlüğü, AR-GE ve projeler
Daire Başkanlığı

guyilmazz@gmail.com

Yetişkin Eğitimi Personel Hareketliliği için Erasmus+ Akreditasyonu

“Avrupa Birliği 2021-2027 Eğitim, Öğretim, Gençlik ve Spor Programı” kapsamında Erasmus+ Akreditasyonu, kurum ve kuruluşlara Erasmus+ programına, uzun süreli olarak katılabilme ve hareketlilik faaliyetleri için düzenli olarak hibe desteği alabilme fırsatı sunmaktadır. Bu kapsamda Bakanlık merkez teşkilat birimleri ve il milli eğitim müdürlükleri, Erasmus akreditasyonunu alabilmek için, yüksek kaliteli hareketlilik faaliyetlerini uygulamak amacıyla Erasmus planı hazırlamıştır. Hazırlanan “Erasmus Planı” doğrultusunda kurumlar, 2021-2027 yılları arasında eğitim için yurt dışına personel ve öğrenci gönderebilecek, iyi uygulama örneklerini görebilmek için çalışma ziyaretlerinde bulunabilecektir.

Erasmus Akreditasyonu kapsamında Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü koordinasyonunda konsorsiyum ortaklığı ile bahsi geçen kurumlardan katılımcılar ile hareketlilikler gerçekleştirilmektedir.

İtalya, Romanya ve Çekya gibi birçok ülke personel hareketliliği kapsamında ziyaret edilmiş, ilgili kurumların yetişkin eğitimi alanında verdikleri eğitimler yerinde gözlemlenmiştir.

Yenilenebilir Enerji Sektöründe
İstihdam Edilebilirliğin Artırılması
Suriyeliler ve Ev Sahibi Topluluklar İçin

Yenilenebilir Enerji Sektöründe Suriyeliler ve Ev Sahibi Topluluklar için İstihdam Edilebilirliğin Artırılması Projesi

Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) iş birliğinde yürütülen ve Kore Cumhuriyeti tarafından fonlanan “Yenilenebilir Enerji Sektöründe Suriyeliler ve Ev Sahibi Topluluklar için İstihdam Edilebilirliğin Artırılması Projesi” 31 Aralık 2019 tarihinde hayata geçirilmiştir. Yenilenebilir enerji sektöründe mesleki eğitimler ve beceri sertifikaları yoluyla Suriyeliler ve ev sahibi topluluk üyelerinin istihdam edilebilirliklerini artırarak 18 yaş üstü geçici koruma altındaki Suriyeli ve ev sahibi topluluk üyesine yarar sağlamayı amaçlamaktadır. Proje kapsamında Europass geçerliliği olan sertifika kazandırılması amaçlanan 1800 kursiyerin %50 Geçici koruma altındaki Suriyeli vatandaş ve %25 kadın kursiyer olma hedefi vardır.

Projenin uygulama illeri olan Mardin, İzmir, Gaziantep, Şanlıurfa, Bursa, Hatay, Mersin, Konya, İstanbul, Kocaeli’de kurslar Halk Eğitimi Merkezleri üzerinden açılmakta olup dersler proje kapsamında belirlenen Yenilenebilir Enerji Alanı bulunan Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde görev yapan alan öğretmenleri tarafından kendi okullarında verilmektedir. Eğitimlerde proje kapsamında hazırlanan 247 saatlik “Fotovoltaik Güneş Panelleri Kurulumu ve Hibrit (Güneş-Rüzgâr) Sistem Entegrasyonu” kurs programı kullanılmaktadır. Uygulama illerindeki seçili Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde “Yenilenebilir Enerji Laboratuvarları” (Güneş Enerjisi Santrali, Rüzgâr Enerjisi Santrali, İş Sağlığı ve Güvenliği malzemeleri, masa-sandalye, bilgisayar, hırdavat, CNC, 3D yazıcı cihazı ve otomasyon sistemi) kurulmuştur.

Proje kapsamında oluşturulan model ile yenilenebilir enerji sektöründe yerel ve sürdürülebilir ekonomik büyüme, yeşil altyapı yatırımları, düşük vasıflı iş gücünden eği-

timli iş gücüne geçiş, kapsayıcılık ve enerji sektörüne erişilebilirlik, yerel aktörlerin kapasitelerinin güçlendirilmesi, toplum gelişimi, uyum ve entegrasyon gibi önemli konulara bir cevap olabilmektedir.

Renovasyon ve Tadilat Yoluyla Halk Eğitimi Merkezlerinin Döner Sermayesinin Desteklenmesi Faaliyetleri

UNCHR ile ortaklaşa yürütülen proje ile döner sermayesi olan halk eğitimi merkezlerinin güçlendirilmesi ve döner sermayesi olmayan halk eğitimi merkezlerinin döner sermayeye teşvik edilmesi hedeflenmektedir. Böylece mesleki eğitim alan Suriye vatandaşları ve ev sahibi topluluk üyeleri, ürettikleri ürünlerin kazanca dönüşmesi ile hem halk eğitimi merkezlerinin döner sermayelerine hem de kursiyerlerin aile bütçesine katkıda bulunulması amaçlanmaktadır.

2021 yılından itibaren yürütülen proje ile pilot illerdeki kurumlara saha ziyaretleri düzenlenmiş olup gerçekleştirilen teknik ziyaretler neticesinde kurumların fiziki durumu ve ihtiyacına göre atölyeler geliştirilmiştir.

Anılan çalışmalar kapsamında 2022 yılında Ankara ilinde belirlenen halk eğitimi merkezlerinde aşçılık, pastacılık, tekstil kuru temizleme, deri işçiliği, ayakkabıcılık, kuförlük seramik, sedef işçiliği, kuyumculuk alanlarında 6, 2023 yılında İstanbul, İzmir, Adana, Hatay, Mersin ve Manisa illerinde 27 mesleki atölye kurulmuş olup 2024 yılı için ise İstanbul, Gaziantep, Şanlıurfa ve Eskişehir illerinde 24 atölyenin kurulumu tamamlanmıştır. Atölye kurulumu ve renovasyon desteğinin yanı sıra 2023 yılında 5 halk eğitimi merkezine tekstil ve bilişim ekipmanı; 2022 yılında ise 6 halk eğitimi merkezine tekstil ekipmanı desteği sağlanmıştır.

Açık Öğretim Okullarında Eğitim Gören Örgün Eğitim Çağındaki Öğrencilerin Tekrar Örgün Öğretime Kazandırılması Projesi

Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu (UNICEF) ile yürütülen proje ile Türkiye genelinde açık öğretim okullarında eğitim gören örgün eğitim çağındaki öğrencilerin örgün eğitime geçiş oranlarının artırılarak bu öğrencilerin eğitim ve sosyal entegrasyon olanaklarının güçlendirilmesi amaçlanmaktadır.

2024-2026 yılları arasında yürütülecek proje boyunca açık öğretimde eğitim gören örgün eğitim çağındaki öğrencilerin sayısal tespitinin yapılması ve saha araştırması sonuçlarının elde edilmesi ve çalıştaylar aracılığıyla alınacak politika önerileri ve tedbirleri uygulanarak örgün eğitim çağındaki öğrencilerin açık öğretimden örgün öğretime geçiş oranlarında %20 artırılması planlanmaktadır. Açık öğretimde okumak durumunda kalan öğrencilerin ise daha etkin bir eğitim almasını sağlayarak kredi ortalamalarının %10 artırılması hedeflenmektedir. Proje ile beklenen sonuçlar;

Açık öğretim okullarında eğitim gören örgün eğitim çağındaki öğrencilerin örgün eğitime geçiş oranlarında belirgin bir artışın sağlanması.

Örgün eğitimdeki öğrencilerin eğitim kalitesi ve sosyal entegrasyon olanaklarının artmasıyla birlikte, öğrencilerin akademik başarılarının ve yaşam becerilerinin gelişiminin desteklenmesi.

Öğrencilerin okul terk oranlarının azalması ve eğitimlerini tamamlama oranlarının artmasıyla, eğitimde eşitsizliklerin azaltılması ve toplumun genel refahına katkıda bulunulması.

Açık öğretimde eğitim gören öğrencilerin örgün eğitime geçiş sürecinde desteklenmeleri ve rehberlik almalarıyla, öğrencilerin mesleki ve akademik hedeflerine daha güvenli bir şekilde ulaşmalarının sağlanması

Ulusal Finansmanlı Projeler

Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Projesi

Yeşilay ile ortak yürütülen proje ile farklı yaş ve statüdeki kişilere eğitim yoluyla bağımlılıklar ve bağımlılıkların insan yaşamına getirdiği olumsuzluklarla ilgili önleyici ve koruyucu hizmet sunmak amaçlanmaktadır. Proje ülke genelinde 81 ilde devam etmektedir. Projenin pilot uygulaması 2014 yılında İstanbul'da gerçekleştirilmiş olup; 41 formatör aracılığıyla 830 rehber öğretmene ve yaklaşık 60 bin öğrenciye 4 bağımlılık alanı ve sağlıklı yaşam alanında eğitimler verilmiştir.

Proje ile tüm illerde TBM eğitimleri vermeye devam edilerek her yıl 12 milyon öğrenciye ve 4 milyon yetişkine ulaşılması, TBM modüllerinin Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından öğretmenlere kaynak kitap olarak önerilmesi, mesleğe yeni atanan tüm öğretmenlerin hizmet içi eğitim programı içerisine TBM Uygulayıcı Eğitiminin yerleştirilmesi planlanmaktadır. Ayrıca daha önceden programda olmayan kumar bağımlılığı modülü geliştirme çalışmaları devam etmektedir.

Dijital Benim İşim

Dijital Benim İşim Projesi

Halk eğitimi merkezlerinde öğrenim gören kadınlara dijital okuryazarlık ve meslek alanlarında eğitimler verilerek dijital becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlanmasının amaçlandığı proje Türkiye Vodafone Vakfı işbirliği ile yürütülmektedir. Proje dâhilinde iki farklı kurs programı (Dijital Okuryazarlık ve Dijital Pazarlama) hazırlanarak MEB müfredatına dâhil edilmiştir.

Projenin yürütülen III. fazında; üçü deprem felaketinden etkilenen 20 ilde (Adıyaman, Kahramanmaraş, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Elazığ, Eskişehir, Gaziantep, Hatay, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Manisa, Mersin, Samsun, Sivas, Tekirdağ, Trabzon, Van) "Dijital Okuryazarlık" ve "Dijital Pazarlama" eğitimleri verilmiştir. Projenin 1.fazında 5117 ve 2. fazında ise 9365 kadın kursiyere "Dijital Okuryazarlık" ve "Dijital Pazarlama" eğitimleri verilmiş, 86 kursiyer istihdam edilmiştir. Yürütülen 3. Fazı ise 2024 yılı Nisan ayı sonu itibarıyla tamamlanmış olup; 752 kurs (D.O ve D.P.) açılmış ve 20.473 kursiyere ulaşılmıştır.

Projenin IV. fazında 11 deprem ilinde (Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Elâzığ, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa) belirlenen 11 halk eğitimi merkezine "Dijital Sınıf" kurulmuş olup "Dijital Okuryazarlık, Dijital Pazarlama ve Dijital Dünyaya Giriş" eğitimleriyle 15 bin kadın kursiyere ulaşılması ve her ilden en az iki kadın kursiyerin istihdam edilmesi çalışmaları yürütülmektedir.

Halk Eğitimi Merkezlerinin Kapasitesinin Artırılması (HEMKAP)

Tüm bireylerin kapsayıcılık ilkesi esasında nitelikli bir eğitime ve hayat boyu öğrenme imkânlarına eşit şartlarda erişimi sağlanarak akademik, sosyal ve mesleki becerilerinin uluslararası standartlara uygun bir şekilde geliştirilmesi, ait olduğu aile ve toplumun etkin birer üyesi olmalarına katkı sağlamak temel amaçtır.

Proje ile hayat boyu öğrenmeye katılım ve halk eğitimi merkezlerinde açılan kurs çeşitliliğinin artırılması, hayat boyu öğrenme sisteminde işgücü piyasasının talep ettiği becerilerin kazandırılması ve bu becerilerin iş ve sosyal yaşamda etkin kullanımının artırılması yoluyla kişisel, çevresel ve meslekî anlamda farkındalık oluşturmak amaçlanmaktadır. Ayrıca projede sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler düzenlenmesi yoluyla hayat boyu öğrenme kurumlarının kapasitelerinin geliştirilmesine, kültürel değerlerimizin ve kurumlarımızın tanıtımına katkı sağlaması amacıyla yarışma, sergi, ödül töreni vb. faaliyetler organize edilmesine teşvik etmek amaçlanmaktadır.

İşimiz Temiz Projesi

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Kadın Girişimciler Kurulu ve OPET Petrolcülük A.Ş. ile ortaklaşa yürüttüğü proje ile, yeme-içme, konaklama ve ulaşım alanlarındaki mikro işletmelere (mikro işletme: on kişiden az çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri üç milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler) hazırlanacak yeni programlar ile hijyen eğitimleri verilmektedir.

Proje kapsamında; 20 ilde 131.280 kursiyere olup çalışmalar devam etmektedir. Ayrıca hijyenik halk eğitimi merkezleri kurulması için hijyen kurallarının akademik yönü ve pratik uygulamalarının tüm halk eğitimi merkezi bünyesinde bütünleştirilmesi amaçlanmış olup kurumun tuvalet gibi hijyenin öncelikli olduğu ortak kullanım alanlarının da tadilatı yapılacaktır. Proje kapsamında aynı zamanda 3 çocuk bakım oyun odası kurulumu kararı alınmıştır.

Hayat Boyu Öğrenme İçin Uzaktan Eğitim Projesi

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı yaygın eğitim kurumlarının teknolojik altyapılarının güçlendirilmesi ve toplumun tüm kesimlerinde hayat boyu öğrenme bilincinin artırılmasının hedeflendiği proje Devlet Yatırım Programı (Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı) tarafından finanse edilmektedir.

Bu proje ile 70 halk eğitimi merkezinin teknolojik altyapısının güçlendirilmesi, 12 adet uzaktan eğitim içeriğinin geliştirilmesi, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne 2 adet (video ve ses) içerik geliştirme stüdyosunun kurulması ve yetişkinlerin uzaktan eğitim yoluyla hayat boyu öğrenmeye katılımlarının artırılması planlanmaktadır.

Diğer Çalışmalar

Proje Yazım Teknikleri Eğitimleri: Halk eğitimi merkezi yönetici ve eğitimcilerinin hayat boyu öğrenmeye yönelik farklı fon kaynaklarından haberdar olmaları, bu fonlara ilişkin

çağrılara başvuru süreçleri ve başvurularda kullanılmak üzere proje yazım yöntem ve tekniklerine ilişkin eğitimler verilmektedir.

TAIEX (Teknik Destek ve Bilgi Değişim Mekanizması): AB Komisyonu Komşuluk Politikası ve Genişleme Genel Müdürlüğü (DG NEAR) koordinasyonunda yürütülen bir kurumsal yapılanma aracıdır. TAIEX faaliyetlerinin temel amacı, AB mevzuatının iç hukuka aktarılması, uygulanması ve yürütülmesi aşamalarında faydalancı ülkelere çalıştay gibi etkinliklerle uzmanlık ve finansal destek sağlamaktır.

Başlatılmış Projeler

IPA: Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) kapsamında fonlanmak üzere enerji, tarım ve sanayi gibi temel sektörlerde yeşil ve dijital dönüşümleri teşvik ederek Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınmasına ve rekabet gücüne hayat boyu öğrenme yoluyla katkıda bulunmayı amaçlayan "Hayat Boyu Öğrenme Merkezlerinin Ar-Ge Kapasitesinin Artırılarak İkiz Dönüşümün Desteklenmesi Projesi" başvurusu ilgili makamlarca başarılı bulunarak Avrupa Komisyonuna iletilmiş olup 2025-2027 döneminde yürütülmesi planlanmıştır.

FRIT: Geçici koruma altındaki Suriyeli ve uluslararası koruma altındaki yabancılara A2 ve B1 seviyesinde mesleki Türkçe eğitimi verilmesi yoluyla sosyal uyumun sağlanması amacıyla "Kentsel ve Kırsal Ortamlarda İstihdam Desteği Yoluyla Entegrasyon Projesi" hazırlanmış ve 2025 Ocak itibarıyla uygulanmaya başlayacaktır. Projede 6.000 Geçici koruma altındaki Suriyeli ve uluslararası koruma altındaki yabancıya ulaşılması öngörülmektedir.

FRIT: Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü koordinasyonunda 2. fazı başlayan "İstihdam İçin Mesleki Eğitim" Projesinde belirlenecek kurs alanlarında yetişkinlere yönelik sektör ihtiyaçları doğrultusunda meslek kursları verilmesi yoluyla istihdama geçişin desteklenmesi amaçlanmaktadır. Yetişkin eğitimi bileşeni Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne koordine edilecek olup 2025 yılı Ocak ayında faaliyetlere başlanması öngörülmektedir.

Tablo 17 Tamamlanan Projeler

Proje Adı	Fon Kaynağı	Konusu	Başlangıç Bitiş Tarihi
Okullar Hayat Olsun		Okulların öğrenciler ve yetişkinler için birer "hayat boyu öğrenme merkezi" ve eğlenme, dinlenme aktivitelerine imkân veren "yaşayan güvenli alanlar" haline dönüştürülmesidir.	13/12/2011 28/02/2021
Avrupa Yetişkin Öğrenme Gündemi Uygulamaları İçin Ulusal Koordinatörler Projesi – 3	Erasmus+	25 -64 yaş arası en az 10 bin dezavantajlı kadının yaşam becerilerini ve istihdam edilebilirliklerini artırmak.	01.11.2015 31.10.2017
GOAL Yetişkinler için Rehberlik ve Yönlendirme Projesi	Erasmus+	Düşük vasıflı yetişkinlerin topluma ve iş piyasasına dâhil olma şanslarını artırmak için eğitim ve öğrenim programlarına daha fazla katılımlarını sağlamak.	01.02.2015 31.01.2018

Romanların Yoğun Olarak Yaşadığı Yerlerde Sosyal İçermenin Desteklenmesi Operasyonu (SİROMA)	IPA	Roman vatandaşların örgün ve yaygın eğitime daha fazla katılımı amaçlanmaktadır.	09.11.2015 09.11.2017
Türkiye’de Hayat Boyu Öğrenmenin Desteklenmesi-2 Projesi	IPA	Hayat boyu öğrenmeye ilişkin farkındalık faaliyetleri, 4 sektör ve 7 meslekte tam set program geliştirilmesi, Hayat boyu öğrenmeye ilişkin politika geliştirme çalışmaları, Kurumlar arası işbirliği, Öğretmen Yeterliklerine yönelik çalışmalar, hayat boyu rehberlik sisteminin geliştirilmesine yönelik çalışmalar.	20.01.2016 20.11.2017
CASH FOR WORK	Alman Hükümeti	Geçici koruma altındaki Suriyeli mültecilerin ve ihtiyaç sahibi Türk vatandaşlarının mesleki becerilerinin geliştirilmesi.	01.12.2017 31.12.2018
Girişimcilikte Önce Kadın Projesi	Türkiye Vodafone Vakfı	Vodafone Vakfı işbirliği ile halk eğitimi merkezlerindeki kursiyer kadınların el emeği, göz nuru ürünlerinin internet üzerinden satışını sağlamak, girişimcilik konusunda bilinçlendirmek amaçlanmaktadır.	23/07/2018 23/07/2019
UNDP Türkiye Suriye Krizi Müdahale ve Dayanıklılık Projesi (TRP): Yetişkinler için Dil Eğitimi Projesi	EUTF	Türkçe öğretimine ilişkin faaliyetleri içermektedir.	01/02/2018 30/09/2021
“Örgün Eğitim Dışında Kalmış Geçici Koruma Kanunu Kapsamındaki Çocuklara Yönelik Hızlandırılmış Telafi Eğitimi Programı”(HEP)	UNICEF	Örgün eğitim dışında kalmış (2-3 yıl) Suriyeli mülteci öğrencilerin uygulanacak hızlandırılmış eğitim programı ile örgün eğitim sistemine entegre edilmesinin sağlanması.	01/01/2018 30/06/2023
UNCHR Türkiye’deki Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Türkçe Dil Eğitimi ve Meslekî Eğitimlere Erişimlerinin Artırılması Projesi	EUTF	Pilot illerde Genel Müdürlüğümüzce belirlenecek sayılarda geçici koruma altında bulunan genç ve yetişkin Suriyelilere Türkçe öğretmek, Türkçe öğrenmiş olanlara yönelik meslekî kurslarla gerekli beceriyi kazanmış olanların iş piyasasına katılımlarını sağlamak.	15/07/2018 15/01/2023
EPALE-3 Avrupa’da Yetişkin Öğrenme İçin Elektronik Platform	Erasmus+	Türkiye’de EPALE’yi yaygınlaştırmak, platforma yetişkin öğrenimi odaklı içerik sağlamada destek olmak, EPALE merkez sayfasının çok dilliliğine katkı sağlamak, Türkiye’deki yetişkin eğitimine ilişkin farkındalığı artırmak	01/04/2019 01/04/2021

GIZ Mülteciler ve Ev Sahibi Toplum İçin Ekonomik Fırsatların Desteklenmesi Projesi (PEP)	Alman Hükümeti	Geçici koruma altındaki Suriyeli mültecilerin ve ihtiyaç sahibi Türk vatandaşlarının mesleki becerilerinin geliştirilmesi.	10/06/2019 30/11/2020
Kırsal Kalkınma İçin Kırsal Topluluklarda Sosyal Sermayenin Güçlendirilmesi	Erasmus+	Kırsal toplulukların sosyal sermaye konusunda harmanlanmış eğitim modülü yoluyla eğitilmesi sonucunda kırsalda girişimciliğin, kırsal örgütlenmenin ve yönetişimin ve sosyal dayanışmanın artırılması.	31/12/2020 30/12/2022
Dijital Benim İşim (1.2.3. Faz)	Türkiye Vodafone Vakfı	Halk eğitimi merkezlerinde öğrenim gören kadınlara dijital okuryazarlık ve meslekî alanlarda eğitimler verilerek dijital becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlanması amaçlanmaktadır.	Ocak 2020 Haziran 2021
Sosyo Ekonomik Güçlendirme ve Sürdürülebilirlik Programı (SES)	Kore, Norveç ve Alman Hükümeti	Türk vatandaşları ile ülkemizde bulunan geçici koruma ve uluslararası koruma altındaki yabancılara yönelik meslekî ve teknik eğitim kurslarının düzenlenmesi	17/06/2021 17/06/2024 (protokol süresi devam etmektedir eğitim faaliyetleri sona ermiştir)
Türkiye’deki Mülteciler ve Ev Sahibi Toplulukların Finansal Katılımı	BMZ	Türkiye’deki mülteciler ve ev sahibi toplulukların finansal ve iş okuryazarlıklarının eğitimlerle artırılması. Bu kişilerin finans kaynaklarına erişiminin desteklenmesi amaçlanmaktadır.	01/01/2021 31/12/2022
Avrupa Yetişkin Öğrenimi Gündemi-6 Projesi	Erasmus+	Proje; beceri eksikliği yaşayan ve erişilmesi güç grupta yer alan (45-65 yaş aralığında) yetişkinler, yaşlılar başta olmak üzere tüm yetişkinlere esnek öğrenme fırsatları sağlayarak dijital becerilerini geliştirmek, yetişkinlerin aktif ve sağlıklı yaşlanmasını sağlamayı amaçlamaktadır.	01.01.2022- 01.01.2024

Kaynakça

- Bu bölümdeki tüm veriler ve görseller; Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü/ AR-GE ve Projeler Dairesi tarafından hazırlanan “Brifing Dosyası”ndan alınmıştır.

Avrupa Birliğinde Yetişkin Eğitimi Uygulaması

Yetişkin öğrenimi, Avrupa Birliği'nin (AB) eğitim programlarında ve politika koordinasyonunda nispeten geç bir unsur haline geldi; ancak son on yılda Lizbon süreci ve Hayat Boyu Öğrenme programı bunu çok daha önemli hale getirdi (Rasmussen, 2014). Avrupa Birliği'nde yetişkin eğitimi, yetişkinlere yeni beceriler edinmeleri, mevcut becerileri geliştirmeleri ve istihdam edilebilirliklerini ve kişisel gelişimlerini geliştirmeleri için hayat boyu öğrenme fırsatları sağlamayı amaçlayan çok yönlü bir alandır (European Commission, 2024). Avrupa'da yetişkin eğitiminin kökleri, antik Yunan ve Roma'ya kadar uzanan tarihe dayanmaktadır ancak modern yetişkin eğitimi Rönesans döneminde özellikle üniversite ve akademi gibi eğitim kurumlarının ortaya çıkmasıyla şekillenmeye başlamıştır (Rasmussen, 2014).

AB kendisine 2020 yılına kadar %15 yetişkin katılımı hedefi belirledi. AB'nin 27 Üye Devletindeki ortalama katılım oranı 2015'te %10,1'den 2019'da %10,8'e yükseldi. AB Düşük vasıflı yetişkinlerin istihdam kazanması ve sürdürmesi için başlangıç eğitimi veren ve becerileri güncelleyen programlara odaklanır. Bu aynı zamanda AB düzeyinde toplanan istatistik türlerine de yansımaktadır (EPRS, 2024). Performansı düşük olan bir ülkedeki bir bireyin yetişkin eğitimine ve sürekli eğitime erişim şansı, en iyi performansa sahip ülkelerde yaşayanlara göre 30 kat daha az olabilir (European Union, 2013). Bu bölümdeki veriler nitel bir çalışma olup doküman analizi yöntemi ile araştırma yapılmıştır. Bu çalışma ile Avrupa yetişkin eğitiminin bazı temel yönleri ele anılacaktır.

Politika Çerçevesi

AB'nin yetişkin eğitimi için yaşam boyu öğrenmenin, beceri geliştirmenin ve sosyal içermenin önemini vurgulayan kapsamlı bir politika çerçevesi vardır. Bu çerçeve, Avrupa Yetişkin Öğrenimi Gündemi ve Avrupa Sosyal Haklar Sütunu gibi belgelerde ana hatlarıyla belirtilmiştir. (Holford & Milana, 2014) Ulusal hükümetler kendi bölgeleri içindeki kamu müdahalesinin büyük bir kısmını düzenleme konusunda yasama yetkisini elinde tutmaya devam etse de, Avrupa'da yetişkin eğitimi artık tek tek devletlerin politika meselesi olarak görülemez. (Holford & Milana, 2014) Avrupa Birliği üye devletlerinde, yetişkin eğitimi konusunda hükümetin sorumluluğunun yeri ve yasal statüsü farklılık göstermektedir. Bunu sağlayan kurumların doğasında da benzer bir değişkenlik vardır: kamu, özel ve kar amacı gütmeyen sektörlerde kolejler, okullar ve üniversiteler vardır; kar amaçlı işletmeler, mesleki ve sektörel dernekler ve kendi personelini eğiten işletmeler bulunmaktadır (EAEA, 2006).

Finansman ve Destek

Avrupa Birliği'nde eğitime yatırım yapma eğilimi var ve sertifikasız eğitimleri de hesaba kattığımızda mevcut çalışmaların önerdiğinden çok daha fazla yatırım olduğu açıkça görülüyor (Aksakal & Kazu, 2015). Yetişkin öğrenimi projeleri, personel hareketliliği ve stratejik ortaklıklar için hibeler sunan Erasmus+ programı da dâhil olmak üzere çeşitli programlar aracılığıyla yetişkin eğitimi girişimlerine finansman ve destek sağlar (European Commission, 2024a).

Merve Şule KANSIZ

Millî Eğitim Uzmanı

Önceki Öğrenmenin Tanınması

Avrupa Birliği, yetişkinlerin resmi olmayan veya resmi olmayan öğrenme deneyimleri yoluyla edinilen beceri ve yeterliliklerin tanınmasına ve akreditasyon almasına olanak tanıyarak önceki öğrenmenin tanınmasını teşvik eder. Bu, bireylerin eğitim veya öğretim programlarına yeniden girmelerine yardımcı olur ve istihdam fırsatlarına erişimlerini kolaylaştırır. Bu amaçla son yıllarda Avrupa Birliği'nin hayat boyu öğrenmeyi teşvik etmeye, öğrenci hareketliliğini kolaylaştırmaya ve beceri geliştirmeye yönelik yollar oluşturmaya odaklandığı görülmektedir (OECD, 2021). Önceki öğrenmenin tanınmasına yönelik ulusal sistemlerin geliştirilmesinde üye ülkeler tarafından benimsenen yaklaşımları önemli ölçüde etkileyen tavsiyeler yayınlamıştır. Örneğin Avrupa Parlamentosu ve Konsey, öğrencilerin ve çalışanların farklı ülkeler ve eğitim sistemleri arasındaki hareketini kolaylaştırmak için tasarlanmış ortak bir referans noktası görevi gören Avrupa Yeterlilikler Çerçevesini (EQF) kuran bir Tavsiye Kararını 2008 yılında kabul etti. Daha yakın bir zamanda, Beceri Geliştirme Yollarına ilişkin 2016 Konsey Tavsiyesi, düşük vasıflı ve düşük nitelikli yetişkinlerin beceri geliştirme ve yeniden beceri kazanma fırsatlarına girmeleri için kolayca erişilebilen bir yolun geliştirilmesini teşvik etti. AB'nin öncülük ettiği bu girişimler nedeniyle, giderek artan sayıda Avrupa ülkesi Beceri Geliştirme Yollarına ilişkin 2016 Tavsiyesini benimsemiş veya benimseme sürecindedir. Bu ülkelerin birçoğu bunu yaşam boyu öğrenme, istihdam veya ulusal beceri geliştirmeye yönelik mevcut stratejilerine dâhil etmiştir (OECD, 2021).

Kalite Güvencesi

Kaliteli eğitimin sağlanması bir kamu görevidir ve eğitime erişim temel bir hak olmakla birlikte, bunun tam anlamı ancak eğitimin uygun standartlara ulaşmasıyla gerçekleşebilir. Bu, öğrenme fırsatlarının ve yapılarının, öğrencilerin eğitimlerini makul bir zaman dilimi içinde ve yüksek kaliteli öğrenmeye olanak sağlayan koşullar altında başarılı bir şekilde tamamlamalarına olanak tanınmasını sağlamayı içerir. Avrupa Konseyi, "kaliteli eğitim"i tanımlarken, başta savunmasız veya dezavantajlı gruplar olmak üzere tüm öğrencilere, onların ihtiyaçlarına uygun şekilde uyarlanmış, öğrenmeye erişim sağlayan eğitimin ilk karakteristik özelliği olduğunu belirtmektedir (Prisăcariu, 2014). Bu, yüksek öğretim ve öğrenme standartlarını sürdürmek için kalite standartlarının, değerlendirme çerçevelerinin ve sertifikasyon süreçlerinin geliştirilmesini kapsar. Sonuç olarak Avrupa Birliği'nde yetişkin eğitiminin kalitesinin sürekli gelişimi, ortak Avrupa iş piyasasının yaratılması, hareketlilik, şeffaflık, karşılıklı güven ve tanınma yoluyla Avrupa'yı güçlendirmek olan stratejik vizyonu ile belirlenmektedir (Aniskina, 2015).

Dijital Beceriler

Yetişkinler için dijital beceriler, modern çağın gereksinimlerine uygun olarak geliştirilmiş ve kullanılmış olan çeşitli teknolojik araçları etkili bir şekilde kullanabilme yeteneğini ifade eder. Toplumun ve ekonominin giderek dijitalleşmesiyle birlikte AB, yetişkinler arasında dijital becerilerin geliştirilmesine öncelik vermektedir. Dijital Beceriler ve İş Koalisyonu gibi girişimler, dijital okuryazarlığı geliştirmeyi ve yetişkinlerin dijital dünyaya tam olarak katılabilmeleri için gerekli becerilerle donatılmalarını sağlamayı

amaçlamaktadır. Avrupa Komisyonu, 2025 yılına kadar yetişkinlerin %70'inin temel dijital becerilere sahip olmasını sağlamak için Avrupa beceri gündeminde ve dijital eğitim eylem planında hedefler belirledi. Belirlenen hedefler doğrultusunda geleceğin yetişkinleri olacak olan 13-14 yaş arasındaki gençlerin dijital ve bilgisayar kullanımında düşük performans sergileyenlerin 2019'da %30 olan oranının 2030'da %15'e düşürülmesi amaçlanmaktadır (European Commission, 2024b).

Sosyal İçerme

Yetişkin eğitimi, sosyal katılımın teşvik edilmesinde ve eşitsizlikle mücadelede çok önemli bir rol oynar. Göçmenler, mülteciler, engelliler ve eğitim veya okuryazarlık düzeyi düşük olanlar gibi dışlanmış gruplara ulaşmaya özel önem verilmektedir. 2010 Sosyal Koruma ve Sosyal İçerme Ortak Raporunda, hayat boyu öğrenme stratejilerinin yoksulluk ve sosyal dışlanmayla mücadelede ehemmiyetli olduğu ifade edilmiş ve kişilerin sosyal yaşama aktif katılım sağlamalarının önemi vurgulanmıştır (Urhan, 2020). Dahası, Avrupa Sosyal Fonunun, istihdam edilebilirlik için geliştirilen tedbirleri, sosyal ekonomiyi, mesleki eğitime erişimi ve hayat boyu öğrenmeyi desteklediği belirtilmektedir (Avrupa Komisyonu, 2010b). Bu yollarla, dezavantajlı grupların hayat boyu öğrenme fırsatlarına erişiminin kolaylaştırılması kişilerin topluma daha kolay adapte olup sosyal hayata katılımlarına katkı sağlanmaktadır.

İşgücü Geliştirme

Yetişkin eğitimi, iş gücü geliştirmenin önemli bir parçası olarak kabul edilir. Yetişkinler için eğitim ve öğrenme fırsatları, bireylerin kariyerlerini geliştirmelerine, yeni beceriler kazanmalarına ve iş hayatında daha başarılı olmalarına yardımcı olabilir. Yetişkin eğitimi programlarının bunlar dışındaki gözlemlenen bir amacı da beceri boşluklarını gidererek, sürekli mesleki gelişimi teşvik ederek ve kariyer gelişimini destekleyerek işgücü gelişimine katkıda bulunmaktır. İşverenler, çalışanları için eğitim ve yaşam boyu öğrenme fırsatlarına yatırım yapmaya teşvik edilmektedir. Urhan'ın 2020'de yaptığı çalışmada, Avrupa Birliğinde diğer eğitim alanlarında olduğu gibi yetişkin eğitiminin de temel becerilerin etrafında şekillenmesinin sonucu olarak bireylerin eğitim veya iş hayatlarına diğer bir Avrupa Birliği ülkesinde başlayabilme veya devam edebilme olanağına sahip oldukları belirtilmiştir. Bunların yanı sıra, Chisagiu, L. (2015) Avrupa'ya sürekli olarak devam eden göçlerle birlikte düşük vasıflı göçmenlerin iş piyasasına katılmasındaki önemi vurgularken Avrupa'da yaşlı nüfusun yıllar içindeki artışıyla yeni istihdam alanı arayan ileri yaşlardaki bireylere sağlanan yetişkin eğitimlerinin de Avrupa için ehemmiyet arz eden bir konu olduğuna değinmiştir.

Ortaklıklar ve İşbirliği

AB, yetişkin öğreniminde en iyi uygulamaları paylaşmak, uzmanlık alışverişinde bulunmak ve yenilikçiliği teşvik etmek için ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde ortaklıkları ve işbirliğini teşvik eder. 2000'li yılların başında başlatılan birçok politika girişimi, yaşam boyu öğrenme ve yetişkin eğitiminde ortaklıklar ve işbirlikleri kurmanın öne-

mini vurgulamıştır; özellikle de Yaşam Boyu Öğrenme Memorandumu (2000), Avrupa Yetişkin Öğrenimi Gündemi (2011) ve Beceri Geliştirme Yolları ile Yeni Beceriler Gündemi (2016). Aynı zamanda, AB politika belgeleri, öğrenme fırsatlarını öğrenciye daha yakın hale getirmek için geniş bir yelpazedeki paydaşlarla işbirliği yapma ihtiyacını vurgulamaktadır. Memorandum, "kişi merkezli bir hayat boyu öğrenme fırsatı ağı" sağlamak için birlikte yakın çalışmanın gerekli olduğunu vurgulamaktadır (Commission of the European Communities, 2000). Avrupa Gündemi, "öğrenme bölgeleri" ve yerel öğrenme merkezlerini" teşvik etmek için özellikle bölgesel ve yerel düzeyde işbirliği ve ortaklığın güçlendirilmesi çağrısında bulunmaktadır (Council of the European Union, 2011). Sonuç olarak Avrupa Birliği'nin, yetişkin eğitimi girişimlerinin başarısı için hükümetler, eğitim kurumları, işverenler, sivil toplum kuruluşları ve diğer paydaşlar arasındaki işbirliğini önemsendiği görülmektedir. Konuyla ilgili Avrupa Yetişkinlerin Eğitimi Derneği (EAEA) üyeleri ile yapılan bir görüşmede işbirliğinin önemi vurgulanmış, ayrıca sektörün sınırlı tanınması, mali kısıtlamalar ve siyasi değişimler gibi kalıcı zorluklarla karşılaşıldığında kurumlar arasındaki dayanışma kavramı da yinelenmiştir (EAEA, 2018).

Genel olarak, yetişkin eğitimi bireysel tatmin, toplumsal ilerleme ve sürdürülebilir kalkınma için hayati öneme sahiptir. Toplumlar, yetişkin eğitime yatırım yaparak insan potansiyelini ortaya çıkarabilir, sosyal adaleti teşvik edebilir, kapsayıcı ve dayanıklı topluluklar oluşturabilir. Avrupa Birliği yetişkin eğitimi, vasıflı, uyarlanabilir bir iş gücü oluşturmanın, sosyal uyumu teşvik etmenin ve vatandaşları arasında bireysel yetkilendirmeyi ve hayat boyu öğrenme alışkanlıklarını kazanmaya teşvik eden bir bakış açısıyla alanda yaptığı çalışmalarına devam etmektedir.

Kaynakça

- Aksakal, B., & Kuzu, İ. Y. (2015). Türkiye ve Avrupa Birliği'nde yetişkin eğitimi politikalarının karşılaştırılması. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 177, 235-239.
- Aniskina, N. (2015). Sürekli yetişkin eğitiminde kalite güvencesi: Avrupa'dan ulusal düzeye. *International Journal for Quality Research*, 9(3), 373.
- Chisagiu, L. (2015). Yaşlanan nüfus ve iş gücü için büyük bir zorluk olarak yetişkin öğrenimi: Avrupa Birliği. *The Annals of the University of Oradea*, 66.
- Commission of the European Communities. (2000). Komisyon personel çalışma belgesi: Hayat boyu öğrenme üzerine memorandum.
- Council of the European Union. (2011). Yenilenen bir Avrupa yetişkin öğrenimi gündemine ilişkin Konsey Kararı. *Resmî Gazete, Avrupa Birliği*. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2011.372.01.0001.01.ENG
- European Association for the Education of Adults (EAEA). (2018). Yetişkin eğitiminde ortaklıklar ve işbirliği hakkında EAEA arka plan belgesi. https://eaea.org/wp-content/uploads/2018/12/Policy-paper-on-partnerships-and-cooperations_final.pdf
- European Commission. (2024). Yetişkin eğitimi girişimleri. <https://education.ec.europa.eu/education-levels/adult-learning/adult-learning-initiatives>
- European Union. (2013). Avrupa'da yetişkin ve sürekli eğitim: Beceri artışı sağlamak için kamu politikasının kullanılması. Lüksemburg: Yayınlar.
- European Association for the Education of Adults (EAEA). (2006). Avrupa'da yetişkin eğitimi eğilimleri ve sorunları. http://ec.europa.eu/education/pdf/doc268_en.pdf

- European Commission. (2024a). Erasmus+ AB programı: Eğitim, öğretim, gençlik ve spor. <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/opportunities/opportunities-for-organisations/learning-mobility-of-individuals/adult-education>
- European Commission. (2024b). Avrupa'nın dijital geleceğinin şekillendirilmesi: Dijital beceriler ve işler. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-skills-and-jobs>
- EPRS, European Parliament Research Service. (2024). Hayat boyu öğrenme ve yetişkin eğitimi. <https://www.europarl.europa.eu/thinktank/infographics/lifelonglearning/adult>
- Holford, J., & Milana, M. (2014). Giriş: Avrupa yetişkin eğitimi politikası sorgulanıyor. M. Milana & J. Holford (Eds.), Yetişkin eğitimi politikası ve Avrupa Birliği: Teorik ve metodolojik perspektifler içinde (s. 1-14). Brill. <http://www.jstor.org/stable/10.1163/j.ctv2gjwz3k.6>
- OECD. (2021). Yetişkin temel eğitiminde önceki öğrenmenin tanınması. https://www.oecd.org/els/emp/skills-and-work/adult-learning/Prior_learning.pdf

09

21. Yüzyıl Beceri Çerçevesi

İnsan çevresi ile sürekli olarak ilişki ve etkileşim içinde yaşamış ve bilim, kültür sanat ve teknoloji alanındaki değişim ve dönüşümler sonucunda, kişinin çevresiyle ve toplumla olan ilişkileri de daha karmaşık ve öngörülemez hâle gelmiştir. Yaşadığımız bu yüzyıl, insanlık tarihi boyunca bilim ve teknolojiye yaşanan gelişmelerin tamamından fazlasının yaşandığı bir dönem olmuştur. İnsanlık, avcı toplayıcı olarak yaşadığı kabile hayatından toprağı ekip biçen yerleşik tarım toplumuna, arkasından buhar ve elektriğı kullanan endüstri toplumuna dönüşmüş ve son dönemde ise internet teknolojilerinin hayatımıza girmesiyle sınırsız bilgiye erişilebilen, kayıt altına alabilen, istediğı kadar çoğaltabilen ve elde ettiği bilgiyi diğer insanlarla hızla paylaşabilen bir nitelik kazanmıştır.

Bilim ve teknolojiye yaşanan bu hızlı değişim ve dönüşümler insan hayatının tüm yönlerini derinden etkilemiş ve meydana gelen bu gelişmeler sonucunda insanların sahip olması gereken bilgi, beceri ve yeteneklerde de köklü değişimler olmuştur. Önceki yüzyıllarda kişilerin okuma yazma bilmesi, ticaret yapabilmesi, diğer insanlarla iyi ilişkiler kurması, toplum kurallarına riayet etmesi kendi işinde veya işyerinde, tarlasında veya bir fabrikada bedenen çalışması yeterliyken 21. yüzyılda bu özelliklerin çok daha ötesinde geçilmiş ve bireylerin sahip olması gereken bilgi ve beceriler değişikliğe uğramıştır. Artık değişime uyum sağlayabilen, öğrenmeye ve işbirliğine açık, hızlı karar veren, teknolojiyi iyi kullanabilen, problem çözme becerisine sahip olan, eleştirel düşünebilen, finans, medya, sağlık ve teknoloji okuryazarlığına sahip, proje liderliği yapabilen, entelektüel zekânın yanında duygusal zekâyâ sahip kişiler olması beklenmektedir.

Tarım devriminin ardından 18. yüzyılla birlikte buharlı makinelerle başlayan 1. Sanayi Devrimi ve arkasından elektriğın icadı ve seri üretimin başladığı 2. Sanayi Devrimi ile insanlık hızlı ve seri üretime geçiş yapmış ve arkasından 3. Sanayi Devrimi ile bilgisayar ve otomasyon sistemleri hayatımıza girmiştir. Endüstri 4.0 ya da 4. Endüstri Devrimi gibi isimler ilk olarak 2011 yılında Almanya Hannover Fuarı'nda kullanılmış ve bu devrimle birlikte nesnelerin interneti, internet hizmetleri ve siber-fiziksel sistemler olmak üzere üç aşamadan oluşan bir sistemler kümesi oluşturulmuştur. Yeni dünya düzenini getirecek olan Endüstri 4.0 ile üretim ve yaşam alanlarının tamamı akıllı donanımlara sahip olacak ve oluşturulacak tüm sistemlerin birbiri ile bütünleşmiş bir şekilde çalışması planlanmış ve internet teknolojisi ile artık üretimde kullanılan makinelerin birbirleriyle iletişim kurması ve beraber çalışması sağlanmış; Endüstri 4.0 ile akıllı üretim, akıllı yaşam kavramları da gündelik yaşantımızda yerini almıştır. Kendi aralarında internet aracılığıyla konuşan makine teknolojileri 21. yüzyıl ve sonrasına yön verecek yeni internet teknolojileri hâline gelmiştir.

Kişilerin, içinde yaşadıkları yüzyılın beklenti ve gereksinimlerine uygun, yaşama uyum sağlamak, eğitim ve iş hayatında başarılı olabilmek için sahip olması gereken bilgi ve becerilere 21. yüzyıl becerileri denilmektedir. Rekabetçi küresel ekonomi ve bilişim teknoloji yarışlarının hâkim olduğu 21. yüzyılda ülkelerin ihtiyaç duyduğu en önemli özellik nitelikli insan gücüne sahip olmak ve bu yüzyılın gerektirdiğı donanımlara sahip bireyler olarak yetiştirmektir. Nitelikli insan gücüne sahip olan ülkeler; bilim teknoloji ve ekonomileriyle diğerlerine üstünlük sağlayacak ve rekabette önde olacaklardır. Toplumun ihtiyaç duyduğu bilgi ve beceriye sahip nitelikteki insanı yetiştirmek ve konulan hedeflere ulaşabilmek için 21.yüzyıl becerilerinin bireylere kazandırılması önemlidir. 21. yüzyıl becerileri ya da yetkinlikleri olarak ifade edilen bu beceriler birçok

Dr. Melih Mustafa HABAN

Şube Müdürü, Millî Eğitim
Bakanlığı, Hayat Boyu Öğrenme
Genel Müdürlüğü, Eğitim
Politikaları Daire Başkanlığı

habanmelih@gmail.com

uluslararası kurum, kuruluş, ekonomi ve eğitim organizasyonu tarafından farklı veya birbirine benzer şekilde tanımlanmıştır. Becerilere ilişkin sunulan çerçevelerden bazıları şunlardır:

OECD Beceriler Çerçevesi, ISTE Beceriler Çerçevesi, AACU Beceriler Çerçevesi, NCREL Beceriler Çerçevesi, ATC21S Beceriler Çerçevesi ve Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'dir. Bu çerçevelerden kısaca bahsedecek olursak:

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütünün (OECD) Beceriler Çerçevesi

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütünün (OECD) "2018 yılında Portekiz'de yapılan "Dijital Dünya için Beceriler Zirvesi"nde, geleceğın dijital dünyasında vatandaşların ne tür becerilere sahip olmaları gerektiğı bu becerilerin nasıl kazandırılacağı ve dijital bir dünyada başarı sağlayabilecek becerilere sahip bireyler yetiştirmenin ne gibi fırsatlar getireceğı üzerinde duruldu. Günümüzdeki mesleklerin büyük bir kısmının yakın bir gelecekte ortadan kalkacağı ve birçok alanda birçok yeni mesleğın ortaya çıkacağı veya şu anki mesleklerin zamanla dönüşüme uğrayacağı belirtilmiş ve bugün öğrenim hayatında olan kişilerin 2030'lu yıllara gelindiğinde günümüzdekinden çok farklı bir çalışma ortamı ve iş yaşamıyla karşılaşacakları ifade edilmiştir. Bu değişimlere ayak uyduramayanlar, öğrenmeye açık olmayanlar, farklı kültür ve düşünceye sahip insanlarla iletişim ve empati kuramayanlar; değişen, dönüşen ve küreselleşen bu dünyaya uyum sağlayamayanların geleceğın dünyasında kendilerine yer bulmaları veya iş hayatında kalıcı olmalarının mümkün olmayacağı vurgulanmıştır (OECD, 2018).

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütünün Education 2030 paydaşları tarafından gençlerin geleceğini şekillendirmelerine yardımcı olmak amacıyla Eğitimin ve Becerilerin Geleceğı kapsamında 2030 Öğrenme Pusulası geliştirildi. Öğrenme Pusulası 2030'a göre; bireylerin kendi geleceğini kurmaları kendilerini gerçekleştirmelerini sağlamak ve içinde yaşadıkları topluma katkıda bulunmaları için sahip olmaları gereken yetkinlikler bilgi, beceri, tutum ve değerler olmak üzere üç kategori altında toplamıştır.

- Bilgi becerisi kategorisinde kazandırılması gereken beceriler; yeni değer yaratmak, anlaşmazlıkları ve ikilemleri uzlaştırmak ve sorumluluk almayı (disiplin ve disiplinlerarası, epistemik ve prosedürel).
- Beceri kategorisinde; bilişsel ve biliş üstü beceriler, sosyal ve duygusal beceriler, uygulamaya yönelik pratik becerileri,
- Tutum ve değerler becerileri; kişinin seçimlerini, kararlarını, davranışlarını ve kişisel, yerel, toplumsal ve küresel refah yolunda yolundaki eylemlerini etkileyen ilkeleri ve inançları,

ifade eden değerlerdir.

Tablo 18. OECD'ye göre kazandırılması gereken 21. Yüzyıl Becerileri

Bilgi	Beceri	Tutum Ve Değerler
Bir Disipline ait Disiplinlerarası Epistemik Prosedürel	Bilişsel ve bilişüstü beceriler, Sosyal ve duygusal beceriler, Uygulamaya yönelik pratik becerileri,	Kişisel, Yerel Toplumsal Küresel

ISTE 21. Yüzyıl Becerileri Standartları

Uluslararası Eğitimde Teknoloji Topluluğu'nun (International Society for Technology in Education - ISTE) 1998 yılında Ulusal Eğitim Teknolojisi Standartları (NETS) adı altında öğrencilerin sahip olması gereken beceriler ile ilgili standartlar yayımlamıştır. Daha sonraki yıllarda ise öğretmenler ve yöneticiler için de belli standartlar oluşturmuştur. 2007 yılında çizdiği 21. Yüzyıl Becerileri Çerçevesinde, eğitimin öğrenciyi merkeze alan ve onların iş hayatına kolay şekilde dâhil olmalarını sağlayacak bir süreç olması gerektiği belirtilmiştir (Aydın, 2019).

Uluslararası Eğitimde Teknoloji Topluluğu (ISTE) raporunda, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini kendilerinin yönetebileceği, akranlarıyla işbirliği içinde çalışabilecekleri, öğretmenlerin öğrencilere ders anlatmak yerine kılavuzluk yapacağı bir eğitim ortamını savunmakta ve bu hareketin amacının, sadece teknoloji olmadığı; öğrenme ve öğretim sürecini herkes için daha anlamlı ve aktif hâle getirecek değişimi sağlamak olduğunu belirtmektedir (Çelik, 2021).

ISTE eğitim sisteminin tüm bileşeninin günün ihtiyaçlarına göre yenilenmesini sağlayacak temel kriterler belirlemiş ve topluluğun tüm üyelerinin bu kriterler çerçevesinde değişimi planlamasını sağlamıştır. Belirlenen bu kriterlerden ilki öğrencilerin sahip olması gereken özelliklerle alakalı olup aşağıdaki belirtilen standartların, eğitim kurumlarınınca öğrencilere kazandırılması tavsiye edilmiştir.

Uluslararası Eğitimde Teknoloji Topluluğu (ISTE)'nin öğrenciler için belirlediği 7 temel beceri standardı şu şekildedir (ISTE, 2016):

Yetkin Öğrenen: Öğrencinin kendi öğrenim hedeflerini belirlemesi ve bu hedeflere nasıl ulaşacağını bilmesidir, teknolojiyi öğrenme sürecinde etkin bir biçimde kullanması ve daha iyi bir öğrenme süreci geçirmesi beklenmektedir.

1. Dijital Vatandaş: Dijital alanlarda ve ortamlarda daha güvenli, yasalara uygun, etik ilkelere bağlı, fikrî mülkiyet, kişisel mahremiyet gibi konulara gereken özeni gösterecek şekilde işlemlerini gerçekleştirme yetkinliği kazanmaktır.
2. Bilgi Yapılandırma: Eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeli, bilgi toplarken araştırma yaparken yararlanılan kaynakların güvenilirliğini teyit etmeli, çalışmalarında yenilikçi teknoloji ve fırsatlardan yararlanmalı, özgün bir bakış açısıyla yeni eserler ortaya koymalıdır.
3. İnovatif Tasarımcı: Karşılaşılan sorunlara çözüm üretme ve yeni ürünler ortaya koyma sürecinde yenilikçi bakış açısına sahip olmalı, yaratıcı problem çözme becerileriyle problemleri doğru tespit ederek çözüm için doğru stratejileri geliştirme ve teknolojiyi etkin bir şekilde kullanma becerisine sahip olmalı.
4. Hesaplamalı Düşünür: Problemlerin çözümünde ve karar alma süreçlerinde teknolojiden ve sayısal verilerden yararlanarak analiz ve sentez yapabilmeli ve stratejik düşünmeden yararlanabilmelidir.
5. Yaratıcı İletişimci: Kişilerin kendilerini ifade etme ve diğer insanlarla iletişim kurma esnasında sosyal medyayı teknolojik araçları etkin kullanarak kendini daha iyi ifade etmesi ve daha iyi ilişkiler kurabilmesidir.

6. Küresel İşbirliği: Yapmış olduğu faaliyet, etkinlik ve çalışmalarda ulusal ve uluslararası grup ve kişilerle işbirliği yapabilmeli, koordineli hareket etmeli ve teknolojiyi çalışmalarında etkili ve verimli bir şekilde kullanabilmeli ve birlikte çalışabilme becerisi kazanmalıdır.

21. Yüzyıl AACU Beceriler Çerçevesi

2007 Yılında Amerikan Kolejler ve Üniversiteler Birliği (Association of American Colleges and Universities) veya kısaca AACU tarafından ortaya konulan beceriler çerçevesi ile Üniversiteden mezun olup gerçek yaşama yönelen kişilerin ihtiyaç duyacakları beceriler dört ana kategori altında toplanmıştır (Arslan, 2020).

Kültürel Fiziksel Doğal Dünya Bilgisi kategorisinde; kültürel yaşamla ve fiziksel doğal dünyaya ait temel fen bilimleri, matematik, sosyal bilimler, bilgi, beşeri bilimler, tarih, dil ve sanat konularında bilgi edindirmeyi ve hayat boyu öğrenme davranışı kazanma becerilerini kazandırmayı ifade eder.

Entelektüel ve pratik beceriler kategorisinde; olayları sorgulama, analiz etme, sentez yapma, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerisi kazanma, finansal teknolojik bilgi okuryazarlığı sahibi olma, etkili yazılı ve sözlü iletişim becerilerine sahip olma, takım çalışması yapabilmeye becerisi ve karşılaştığı olay ve problemleri etkili ve uygun bir şekilde çözebilme becerisine sahip olmayı ifade eder.

Kişisel ve sosyal sorumluluk kategorisi; yerel ve küresel düzeyde vatandaş olabilme bilincini kazanmayı, sosyal sorumluluk sahibi olmayı, toplumsal hayata aktif katılım sağlamayı, kültürler arası bilgi sahibi olmayı, iletişim ve etkileşim içinde olmayı ve etik düşünme ve ona uygun davranmayı, hayat boyu öğrenmeyi bir yaşam şekli hâline getirmeyi amaçlamaktadır.

Bütüncül Öğrenme kategorisi; genel ve özel çalışmalarda analiz ve sentez yapabilmeyi, sorunun çözümüne yönelik çeşitli alternatifler denemeyi, sonuca götüren çalışma ve denemeler yapabilmeyi ifade etmektedir.

AACU'ya Göre Temel Becerilerin Sınıflandırılması

Kültürel Fiziksel ve Doğal Dünya Bilgisi	Entelektüel ve Pratik Beceriler	Kişisel ve Sosyal Sorumluluklar	Bütüncül Öğrenme
<ul style="list-style-type: none"> Fen Bilimleri Matematik Sosyal Bilimler Beşeri Bilimler Tarih Dil ve Sanat	<ul style="list-style-type: none"> Sorgulama ve Analiz Eleştirel ve Yaratıcı Düşünme Yazılı ve Sözlü İletişim Sayısal Okuryazarlık Bilgi Okuryazarlığı Takım Çalışması ve Problem Çözme	<ul style="list-style-type: none"> Yerel ve Küresel Anlamda Yurttaşlık Bilgisi Kültür Arası Bilgi ve Yetkinlik Etik Muhakeme ve Davranış Yaşam Boyu Öğrenme İçin Temeller ve Beceriler	<ul style="list-style-type: none"> Genel ve Özel Çalışmalar Boyunca Sentez ve İlerlemeyi Sağlamak

NCREL 21. Yüzyıl Beceriler Sınıflandırması

2003 yılında Kuzey Merkez Bölgesel Eğitim Laboratuvarı (The North Central Regional Educational Laboratory-NCREL) iki yıllık bir çalışma sürecinin ardından dünyada yaşanan değişim gelişim ve teknolojiye bağlı olarak gelecekte insanların sahip olması gereken becerileri aşağıda belirtilen dört kategori altında toplamıştır.

Dijital çağ okuryazarlığı; kişilerin yaşanan çağın gerektirdiği görsel bilgi okuryazarlığını, bilimsel temel ve ekonomik okuryazarlığı, medya araçlarını doğru ve amaca uygun kullanabilmeyi, farklı kültürleri anlamayı ve onlara saygı göstermeyi, beraber yaşama becerisi kazanmayı, yerel ve küresel sorunları anlama ve sorunların çözümünde aktif rol alma becerisi kazanmayı ifade eder.

Yaratıcı düşünme; yeni ve farklı durum ve ortamlara uyum sağlayabilmeyi, karşılaşılan sorunlar üzerinde akıl yürütme ve çözümler üretebilme ve onlarla başa çıkabilme, merak, yaratıcılık ve gerektiğinde çözüm için risk alma becerisine sahip olmayı ve yeni bir şeyler üretebilme becerisini ifade eder.

Etkili iletişim; kişilerin ekip ile uyumlu bir şekilde çalışabilmeleri ve beraber iş yapma, yeni bir şeyler öğrenebilmeleri, ekip üyeleri ile anlamlı ve iyi ilişkiler kurabilmelerini ifade eder.

Yüksek verimlilik; kişilerin bir projeyi planlaması, plan doğrultusunda amaca ulaşmak için teknolojiden ve gerçek dünya araçlarından etkili ve verimli bir şekilde yararlanması, uygulaması, sonuçlandırması, işlemler sonucunda ise etkili ve yüksek kalitede yeni ürünler meydana getirmesi olarak özetlenebilir (Karakas, 2015).

NCREL'e Göre 21. Yüzyıl Becerilerinin Sınıflandırılması

Dijital Çağ Okuryazarlığı	Yaratıcı Düşünme	Etkili İletişim	Yüksek Verimlilik
<ul style="list-style-type: none"> Görsel Bilgi Okuryazarlığı, Temel, Bilimsel Ekonomik ve Teknolojik Okuryazarlık Küresel Farkındalık Çok Kültürlü Okuryazarlık	<ul style="list-style-type: none"> Uyum Sağlama Karmaşık Olaylarla Başa Çıkma ve Öz Yönetim Merak, Yaratıcılık ve Risk Alma Üst Düzey Düşünme ve Akıl Yürütme	<ul style="list-style-type: none"> Ekip, İşbirliği ve Kişiler Arası Uyum Kişisel, Sosyal ve Toplumsal Sorumluluk Etkili İletişim	<ul style="list-style-type: none"> Sonuçlara Öncelik Verme Planlama ve Bunlarla Başa Çıkma Gerçek Dünya Araçlarını Etkili Kullanımı İlgili ve Yüksek Kaliteli Ürünler Meydana Getirme

ATSC'21 Beceriler Çerçevesi

ATSC'21 veya tam adıyla Assessment and Teaching of 21st Century Skills Framework 2021 Beceriler Çerçevesi, ABD'nin önde gelen teknoloji firmalarından Intel, Cisco, ve Microsoft'un desteğini alan '21. Yüzyıl Becerileri Çerçevesinin Değerlendirilmesi ve Öğretilmesi' organizasyonunun bir projesi olarak ortaya konulmuş ve öğrencilerin gelecek yaşamlarında ihtiyaç duyacakları becerilerin kazandırılmasına yönelik bir eğitim

sisteminin kurulması gerekliliğini öne sürmüş ve bu çerçevede öğrencilere mesleki, teknik ve teknolojik alanlarda 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasının önemi vurgulanmıştır (Binkley ve diğerleri, 2010).

ATSC'21 Beceriler Çerçevesi'nde beceriler aşağıda sıralandığı gibi 5 kategoriye ayrılmıştır:

- 1) "Düşünmenin yolları" kategorisinde; yaratıcı, yenilikçi, eleştirel, çözüm odaklı üst bilişsel düşünme becerilerinin kazandırılmasının önemi,
- 2) "Çalışma yolları" kategorisinde; öğrencilere iletişim, işbirliği ve takım çalışması, beraber işe başlama, devam ettirme ve tamamlama bilincinin kazandırılması,
- 3) "Çalışma araçları" kategorisinde; bilgi, iletişim ve teknoloji okuryazarlığının önemi, bilginin aranması, elde edilmesi, amaca uygun kullanılması ve değerlendirilmesi becerileri,
- 4) "Dünya'da yaşam" kategorisinde; yerel ve küresel vatandaşlık, ülkesinde ve dünyada yaşanan olaylara duyarlılık ve sosyal sorumluluk bilincinin kazandırılması,
- 5) "Temel eğitim" kategorisinde; anadil, matematik ve diğer bilimlerin önemi ve öğrencilere bu becerilerin kazandırılmasına ilişkin bir kavramsal çerçeve sunulmaktadır.

ATSC'21 Beceriler Çerçevesi'ne göre 21. Yüzyıl Becerilerin Sınıflandırılması

Düşünmenin Yolları	Çalışmanın Yolları	Çalışma Araçları	Dünya'da Yaşam	Temel Eğitim Programı
<ul style="list-style-type: none"> Yaratıcılık, Yenilik Eleştirel Düşünme Problem Çözme, Karar Verme Öğrenmeyi Öğrenme, Üst Bilişsel Düşünme	<ul style="list-style-type: none"> İletişim İşbirliği (Takım Çalışması)	<ul style="list-style-type: none"> Bilgi Okuryazarlığı Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okur yazarlığı Bilgi Okur yazarlığı	<ul style="list-style-type: none"> Yerel ve Küresel Vatandaşlık Bilinci Yaşam ve Kariyer Kişisel ve Sosyal Sorumluluk	<ul style="list-style-type: none"> Ana Dil Matematik Bilim Tarih Sanat veya Beşeri Bilimler

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Hayat Boyu Öğrenme İçin Anahtar Yetkinlikler

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ); Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ) ile uyumlu olacak şekilde tasarlanan; ilk, orta ve yükseköğretim dâhil, mesleki, genel ve akademik eğitim öğretim programları ve diğer öğrenme yollarıyla kazanılan tüm yeterlilik esaslarını belirleyen ulusal yeterlilik çerçevesini ifade etmektedir.

TYÇ, Türkiye'deki yeterliliklerin sınıflandırılmasını sağlayan bütünlük tek bir yapı olarak, kalite güvencesi sağlanmış ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim dâhil, eğitim öğretim programları ve diğer öğrenme yolları ile kazanılan tüm yeterlilikleri kapsayacak şekilde tasarlanmıştır (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2018).

TYÇ resmî İnternet sayfasında Hayat Boyu Öğrenme için Anahtar Yetkinlikler ile ilgili olarak; “Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi 2006 yılında, Hayat Boyu Öğrenme için Anahtar Yetkinlikler Hakkında Tavsiye Kararı’nı kabul etmiş ve kararda üye ülkelerden “evrensel okuryazarlığı başarma stratejileri dâhil hayat boyu öğrenme stratejilerinin parçası olarak herkes için anahtar yetkinlikler sunumunu geliştirmesi ve “Hayat Boyu Öğrenme için Anahtar Yetkinlikler - Avrupa Referans Çerçevesi’ni kullanması” istenmiştir (TYÇ/Anahtar Yetkinlikler, 2018) .

Değişen ve gelişen teknoloji ile mesleklerin otomasyona bağlı hâle gelmesi ve hayatın tüm alanlarında teknolojinin daha büyük bir rol oynaması, öğrenmeye açık olmayı ve değişime ayak uydurma becerisini önemli hâle getirmiştir. Bu nedenle, 2018 tarihli Anahtar Yetkinlikler Hakkında Tavsiye Kararı’nda, istihdam oranlarını yüksek tutmak, sosyal dayanışmayı güçlendirmek ve geleceğin iş dünyası için gerekli becerileri belirlemek amacıyla 8 anahtar yetkinlik güncel gelişmeler ve ihtiyaçlar doğrultusunda şu şekilde güncellenmiştir:

1. Okuma yazma yetkinliği
2. Çoklu dil yetkinliği
3. Matematiksel yetkinlik ve bilim, teknoloji ve mühendislikte yetkinlik
4. Dijital yetkinlik
5. Kişisel, sosyal ve öğrenmeyi öğrenme yetkinliği
6. Vatandaşlık yetkinliği
7. Girişimcilik yetkinliği
8. Kültürel farkındalık ve ifade yetkinliği

Kaynakça

- Arslan, A. (2020). Öğretmen adayları perspektifinden pandemi öncesi ve sonrası öğrencilere kazandırılması gereken 21. yüzyıl becerilerinin belirlenmesi. Millî Eğitim, 49(1), 553-571.
- Aydın, A. (2019). İngilizce öğretmen adaylarının görüşleri çerçevesinde öğretmen eğitiminde 21. yüzyıl becerilerinin incelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Binkley, M., Erstad, O., Herman, J., Raizen, S., Martin, R., & Rumble, M. (2010, Ocak 23). Defining 21st Century Skills. Intel Corporation. <https://www.intel.com.tr/content/dam/www/public/emea/tr/tr/pdf/education/tools-and-resources/century21-skills-report.pdf>
- Çelik, S. (2021). Lise öğrencilerinin 21. yüzyıl becerilerini algılama düzeylerinin incelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Biruni Üniversitesi.
- ISTE : 2016 ISTE Standarts For Students, ISTE, USA. <https://www.iste.org/standards/students.html>
- Karakaş, M. (2015). Ortaokul sekizinci sınıf öğrencilerinin fen bilimlerine yönelik 21. yüzyıl beceri düzeylerinin ölçülmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- OECD. (2018). The future of education and skills: Education 2030. Retrieved from <https://www.oecd.org/en/about/projects/future-of-education-and-skills-2030.html>

- OECD. (2024). Teaching and Learning for the 21st Century: The OECD 2030 Project. <http://www.oecd.org/education/2030-project/teaching-and-learning/learning/>
- MYK. (2018). Hayat Boyu Öğrenme için Anahtar Yetkinlikler. <https://tyc.gov.tr/sayfa/anahtar-yetkinlikler-ifcbc98de-547c-4f58-a4ca-e29fc8eba4e8.html>

10

**Hayat Boyu
Öğrenme
İçin Anahtar
Beceriler ve
Dijitalleşme**

Günümüzün hızla değişen ve gelişen bir dünyasında, hayat boyu öğrenme kavramı giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Teknolojik ilerlemeler ve dijital dönüşüm, beceri gereksinimlerini değiştirmekte ve insanları sürekli olarak yeni bilgi ve beceriler edinmeye zorlamaktadır. Bu bölümde hayat boyu öğrenme kavramının önemi ve dijitalleşmenin anahtar beceriler üzerindeki etkisi ele alınacaktır.

Beceri Kavramı ve Anahtar Beceriler

Beceri, bireyin belirli bir görevi veya aktiviteyi yerine getirme yeteneğini ifade eden bir kavramdır. Bir beceri, genellikle belirli bir alan veya faaliyetle ilişkilidir ve bireyin deneyim, eğitim veya pratiğe dayalı olarak kazandığı yetenekleri içerir. Beceriler, geniş bir yelpazede olabilir ve fiziksel, zihinsel, duygusal veya sosyal faaliyetlere yönelik olabilir.

Beceri kavramı, geniş bir anlam yelpazesine sahiptir ve bireyin farklı yaşam alanlarında başarılı olabilmesi için gerekli olan yetenekleri içerir.

Avrupa Birliği tarafından sekiz temel beceri tespit edilmiştir. Avrupa Birliği, bireylerin ve toplumların gelişimi için temel kabul edilen bu becerileri “Avrupa Anahtar Yeterlilikleri” (EC, 2019) olarak tanımlamıştır.

Anadil Yeterliliği: Ana dilde etkili bir şekilde iletişim kurma ve anlama yeteneği.

Yabancı Dil Yeterliliği: En az bir yabancı dilde etkili bir şekilde iletişim kurma ve anlama yeteneği.

Matematiksel Yeterlilik ve Temel Bilimsel Yeterlilik: Temel matematik ve bilim konularında anlama ve kullanma yeteneği.

Dijital Yeterlilik: Bilgisayar ve dijital teknolojileri etkili bir şekilde kullanma, anlama ve değerlendirme yeteneği.

Öğrenme Becerileri: Sürekli öğrenme ve gelişime açık olma, öğrenme süreçlerini yönetme yeteneği.

Sosyal ve Kültürel Yeterlilik: Farklı kültürleri anlama, etkileşimde bulunma ve kültürler arası iletişimde başarılı olma yeteneği.

Girişimcilik: Yaratıcılık, inovasyon ve risk alma yeteneği ile girişimcilik becerisi.

İşbirliği ve İletişim Becerileri: Ekip içinde çalışabilme, etkili iletişim ve işbirliği yeteneği.

Bu beceriler, Avrupa Birliği'nin bireylerin genel yeteneklerini desteklemeye odaklandığı alanları temsil etmektedir. Bu beceriler, bireylerin sosyal, ekonomik ve kişisel yaşamında başarılı olmalarını desteklemek amacıyla belirlenmiştir.

Avrupa Birliği becerileri, “Avrupa Yeterlilikleri” olarak adlandırılan bir çerçeve içinde tanımlanmıştır. Bu çerçeve, Avrupa Parlamentosu ve Konseyi tarafından 2006 yılında oluşturulan ve 2008’de resmi olarak kabul edilen “Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (EQF)” adlı doküman (EC (European Communities), 2008) içinde yer alır.

Nazlı YILMAZ DOKUMACI

Millî Eğitim Uzmanı, Millî Eğitim Bakanlığı, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Programlar ve Öğretim Materyalleri Daire Başkanlığı

nazli.yilmaz@meb.gov.tr

Avrupa Yeterlilikleri, bireylerin mesleki öğrenme ve kişisel gelişimlerini desteklemek amacıyla belirlenmiş olan bir dizi temel yeterliliği içerir. Bu yeterlilikler, bireylerin daha etkili, esnek ve açık bir şekilde çalışabilmeleri için gerekli olan beceri ve yetenekleri kapsar. EQF, bu beceri ve yeterlilikleri sekiz seviyede sıralar ve böylece eğitim ve öğretim programlarını birbirleriyle karşılaştırmayı kolaylaştırır. Bu doküman, Avrupa Birliği'nin genel eğitim ve beceri politikalarını şekillendiren önemli bir belgedir.

Anahtar Becerilerin Değişimi ve Dijitalleşme

Günümüz hızla değişen dünyasında, bireylerin başarılı olabilmesi için hayat boyu öğrenme kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu öğrenme sürecinin temelini oluşturan anahtar beceriler, zaman içinde evrim geçirmiş ve dijitalleşme ile birlikte yeni boyutlar kazanmıştır (Giannoutsou, N., Ioannou, A., Timotheou, S., Miliou, O., Dimitriadis, Y., Cachia, R., Villagrà- Sobrino, S., MartínezMonéz, A., 2024 sf.12).

Geleneksel becerilerin yanı sıra, dijital dönüşüm süreci ile bireylerden yeni ve özgün becerilere sahip olmaları beklenmektedir. Bu bağlamda, dijital teknolojilerin hızla evrim geçirmesi, bireylerden dijital okuryazarlık, veri analizi, programlama ve bilgi teknolojileriyle etkileşim konusunda yetkinlik kazanmalarını gerektirmektedir (Giannoutsou ve diğerleri, 2024 sf. 38). Ayrıca, problem çözme yetenekleri, eleştirel düşünme, iletişim becerileri ve işbirliği kapasiteleri, dijital dönüşümde öne çıkan diğer önemli unsurlardır. Yeni trendler arasında yapay zekâ ve makine öğrenimi ile çalışma yetenekleri, esnek çalışma modellerine uyum sağlama, dijital etik ve güvenlik konularında bilinçlenme bulunmaktadır.

İleri teknolojilerin hızlı evrimi, iş dünyası ve işgücü dinamiklerini kökten değiştirmekte ve bireylerden yeni beceri kümeleri kazanmalarını gerektirmektedir. Yapay zeka, otomasyon, büyük veri analizi ve nesnelerin interneti gibi ileri teknolojiler, geleneksel iş rollerini dönüştürürken, aynı zamanda yeni ve özgün becerilere olan talebi artırmaktadır (Giannoutsou ve diğerleri sf.5). İlerici işgücü, problem çözme yetenekleri, yaratıcılık, eleştirel düşünme ve dijital okuryazarlık gibi beceri setlerine odaklanmak zorundadır.

Dijital dünyada başarılı olmak için gereken beceri kümeleri, teknolojiye uyum sağlama, hızla değişen koşullara uyum sağlama ve sürekli öğrenme kapasitesini içermelidir. Dijital okuryazarlık, bilgi teknolojileriyle etkileşimde bulunma yeteneğini ifade ederken eleştirel düşünme ve problem çözme yetenekleri, karmaşık sorunları anlama ve etkili çözümler üretebilme becerisini içerir. Ayrıca, iletişim ve işbirliği becerileri, dijital dünyada etkili iletişim kurma ve ekip içinde verimli bir şekilde çalışabilme yeteneğini vurgular.

Bu beceri kümelerini hayat boyu öğrenme süreçlerine entegre etmek, eğitim sistemlerinin esnek ve özelleştirilmiş bir yaklaşım benimsemesini gerektirir. Yenilikçi eğitim modelleri, teknoloji destekli öğrenme platformları ve sürekli profesyonel gelişim programları, bireylerin bu becerilere erişimini ve geliştirmesini kolaylaştırabilir. Eğitimde dijital araçların etkili kullanımı, öğrencilere gerçek dünya uygulamalarında deneyim kazandırarak teorik bilgileri pratiğe dönüştürebilir ve onların iş dünyasında başarılı bir şekilde rekabet etmelerine yardımcı olabilir.

Dijital Dönüşümün Yarattığı Beceri Uçurumu ve Erişim Sorunları

Dijital dönüşüm, bir yandan toplumları ve ekonomileri ileriye taşıyarak birçok avantaj sunarken, diğer yandan da beceri uçurumu ve erişim sorunlarına yol açabilmektedir (OECD, 2023 sf.8). Öncelikle, bu dönüşümün getirdiği yeni teknolojileri ve dijital becerileri edinme sürecinde bazı bireyler avantajlı bir konumda bulunurken, diğerleri için bu süreç zorlayıcı hale gelmektedir.

Becerilerdeki uçurum, dijital okuryazarlık, veri analizi, programlama gibi teknik yeteneklere sahip olan bireylerle bu becerilere ulaşmakta güçlük çekenleri arasında ortaya çıkmaktadır. Özellikle gelişmiş dijital becerilere sahip olanlar, iş dünyasında daha rekabetçi olma avantajını elde ederken, bu becerilere sahip olmayanlar istihdamda dezavantajlı konuma düşebilirler (EU, 2023 sf.19).

Erişim sorunları ise genellikle coğrafi, ekonomik veya sosyal faktörlere dayanmaktadır. Kırsal bölgelerdeki yetersiz internet altyapısı veya düşük gelirli ailelerdeki bireylerin teknolojik cihazlara erişim eksikliği, dijital kaynaklara ulaşımı kısıtlayabilir. Bu durum, dijitalleşme fırsatlarından eşit şekilde yararlanma ilkesine zarar verebilir, bu da toplumlar arasında daha fazla eşitsizliğe yol açabilir (EU, 2020 eylem 4).

Bu bağlamda, dijital dönüşümle birlikte ortaya çıkan beceri uçurumu ve erişim sorunlarına çözüm bulmak önemlidir. Eğitim sistemleri, teknoloji altyapısı ve politika düzenlemeleri, toplumun genelinde dijital becerilere ve kaynaklara adil bir erişimi sağlamak için iş birliği içinde olmalıdır. Bu, dijital dönüşümün sunduğu fırsatları herkes için eşit şekilde erişilebilir kılma hedefine yönelik bütünlüğü ve çaba birliğini gerektirir.

Bu sorunlarla başa çıkabilmek için eğitim sistemi, kamu politikaları ve teknoloji altyapısı gibi alanlarda daha kapsayıcı ve adil çözümler geliştirmek önemlidir. Ayrıca, dijital dönüşüm sürecinde herkesin eşit fırsatlara sahip olmasını sağlamak için çeşitli sektörler arasında işbirliği ve sosyal sorumluluk anlayışı da gereklidir.

Bu gerçeklik Türkiye için de geçerlidir. 11/03/2020 tarihinde MEB Yaygın Eğitim Kursları Uzaktan Öğrenme Yönergesi yürürlüğe girmesiyle birlikte uzaktan eğitim kurs programları açılmaya başlanmıştır. Yaygın Eğitim Kurs Programlarının uzaktan eğitim yoluyla uygulanabilmesi için Halk Eğitimi Merkezleri Bilişim Ağı (HEMBA) oluşturulmuştur. HEMBA'ya kurs programları ile ilgili dijital içerikler yüklenmeye başlanmıştır.

Eğitim Sistemlerinin Adaptasyonu ve Eksiklikleriyle Başa Çıkma

Yukarıdaki başlıkta anlatıldığı üzere eğitim sistemleri, hızla değişen dünya ve teknolojik gelişmelerle başa çıkma zorluğuyla karşı karşıyadır. Eğitim, toplumların gelişimine öncülük etmek ve bireyleri geleceğe hazırlamak için sürekli adapte olmalıdır. Ancak, adaptasyon sürecindeki eğitim sistemleri, bazı eksikliklerle mücadele etmek durumundadır. Bunlar arasında geleneksel öğrenme yöntemlerinin yetersiz kalması, öğrencilerin farklı öğrenme stillerine uyum sağlayamama sorunu ve teknolojik altyapı eşitsizliği önemli rol oynamaktadır.

Eğitim sisteminin adaptasyonu için öncelikli olarak, müfredatların güncellenmesi ve günümüzün dinamik ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesi gerekmektedir (OECD, 2020 sf.18). Teknoloji ve dijital becerilere dayalı öğrenme içeriği, öğrencilerin günlük yaşamlarında ve iş dünyasında karşılaşacakları sorunlara çözüm bulma yeteneklerini geliştirebilir. Eğitimde çeşitliliği teşvik ederek öğrencilerin farklı öğrenme stillerine uyum sağlamalarını desteklemek, bireysel potansiyellerini artırmalarına yardımcı olabilir.

Eksikliklerle başa çıkmak için, öğretmenlerin ve eğitimcilerin sürekli profesyonel gelişime erişimi sağlanmalıdır. Öğretmenler, dijital teknolojileri etkili bir şekilde kullanma, öğrenci ihtiyaçlarını anlama ve çeşitli öğrenme stillerini yönetme konusunda yetkinlik kazanmalıdır (OECD, 2020 sf.17). Ayrıca, teknolojik altyapı eşitsizliğiyle mücadele etmek için yeterli kaynak ve destek sağlanmalıdır. Kırsal bölgelerde ve düşük gelirli ailelerdeki öğrencilere, dijital eğitime erişimde eşitlik sağlayacak adımlar atılmalıdır (OECD, 2020 sf.7-8).

Sonuç olarak eğitim sistemlerinin adaptasyonu ve eksiklikleriyle başa çıkma, katılımcı bir yaklaşım gerektirir. Toplumsal ihtiyaçlara ve teknolojik değişime uygun eğitim politikalarının oluşturulması, öğrencilere çağın gereksinimlerine uygun beceriler kazandırmada ve toplumların sürdürülebilir gelişimine katkıda bulunmada kritik bir rol oynayacaktır.

Hükümetler, İş Dünyası ve Eğitim Kurumları Arasında İşbirliği ve Ortaklık Gerekliliği

Hükümetler, iş dünyası ve eğitim kurumları arasında güçlü bir işbirliği ve ortaklık, toplumların sürdürülebilir kalkınmasını sağlamak ve bireylerin geleceğe hazırlanmalarını kolaylaştırmak için temel bir gerekliliktir (OECD, 2020 sf.9). Hükümetler, eğitim sistemini düzenleyen ve yönlendiren ana aktörlerdir. İş dünyası, ihtiyaç duyulan becerilere sahip çalışanları istihdam etmek, sektöre özgü talepleri anlamak ve gelecekteki ihtiyaçları öngörmek adına önemli bir rol oynar (EU, 2023 sf.20). Eğitim kurumları ise bireylerin bilgi ve becerilerini geliştirmeleri, öğrenmeye devam etmeleri ve rekabetçi bir iş gücü oluşturmaları konusunda kilit bir konumda bulunurlar.

Bu ortaklık, öncelikle eğitim programlarının iş dünyasının taleplerine uygun hale getirilmesini sağlar. İş dünyası, sektöründe gereken beceri setlerini belirleyerek, eğitim kurumlarına bu doğrultuda rehberlik edebilir. Aynı zamanda, iş dünyası ve eğitim kurumları arasındaki iletişim kanalları açık tutularak iş dünyasının ihtiyaçlarına yönelik özel eğitim programları ve staj imkânları oluşturulabilir.

Hükümetler, bu işbirliği içinde düzenleyici ve destekleyici bir rol oynayabilir (EU, 2023 sf.23). Vergi avantajları, teşvikler ve eğitim politikaları aracılığıyla iş dünyasını eğitime yönlendirerek, istihdam edilebilirlik açısından daha güçlü bir iş gücü yaratılmasına katkıda bulunabilir. Aynı zamanda, eğitim kurumlarına çeşitli kaynaklar ve finansal destek sağlayarak, nitelikli öğretmenlerin istihdamını teşvik edebilir ve eğitim teknolojilerinin kullanımını destekleyebilir.

Bu üç paydaş arasındaki etkileşim, toplumların sürdürülebilir kalkınmasını ve ekonomik büyümeyi desteklerken, bireylerin değişen iş dünyasına daha etkili bir şekilde adapte olmalarına olanak tanır. İş dünyası ve eğitim kurumları arasında sürekli diyalog

ve işbirliği, bireylerin eğitimleri boyunca sahip oldukları becerileri geliştirmelerine ve yenilikçi çözümler üretmelerine yardımcı olabilir. Bu bağlamda, güçlü bir işbirliği ve ortaklık, toplumların ve ekonomilerin daha rekabetçi ve sürdürülebilir bir şekilde ilerlemelerini sağlayabilir (EC, 2023 md. 16).

Sonuç

Hayat boyu öğrenme, teknolojik gelişmeler ve dijitalleşme ile birlikte daha önemli hale gelmektedir. Dijital dönüşüm, beceri gereksinimlerini değiştirmekte ve sürekli öğrenme ihtiyacını artırmaktadır. Kritik düşünme, iletişim, dijital beceriler ve öğrenme stratejileri gibi anahtar beceriler, bireylerin başarılı bir şekilde dijital dünyada yer almasını sağlar. Eğitim sistemlerinin bu becerileri desteklemesi ve toplumun hayat boyu öğrenmeye olanak sağlaması büyük önem taşır. Dijitalleşmenin fırsatlarını değerlendirirken, aynı zamanda beceri uçurumunu azaltmak ve erişim sorunlarına çözüm bulmak için daha fazla iş birliği ve ortaklık gereklidir. Bu şekilde, hayat boyu öğrenme ve dijitalleşme arasındaki sinerjiyi kullanarak bireyler ve toplumların başarılı ve sürdürülebilir bir geleceğe hazırlanması mümkün olacaktır.

Kaynakça

- EC (European Communities). (2008). The European Qualifications Framework for Lifelong Learning. Brussels: Office for Official Publications of the European Communities.
- EC. (2023). Council Recommendation of 23 November 2023 on the key enabling factors for successful digital education and training [https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/1115/ojadresinden alındı](https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/1115/ojadresinden%20alindi).
- EC. (2019). Key competences for lifelong learning. Brussels: Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture. <https://data.europa.eu/doi/10.2766/569540> adresinden alındı.
- EU. (2020). Digital Education Action Plan. [https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/action-planadresinden alındı](https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/action-planadresinden%20alindi).
- EU (2023). MANIFESTO 2030: DIGITAL SME calls for a European Digital New Deal. [https://www.digitalsme.eu/digital/uploads/DIGITAL-SME-Manifesto-2030.pdfadresinden alındı](https://www.digitalsme.eu/digital/uploads/DIGITAL-SME-Manifesto-2030.pdfadresinden%20alindi).
- Giannoutsou, N., Ioannou, A., Timotheou, S., Miliou, O., Dimitriadis, Y., Cachia, R., Villagrà-Sobrino, S. and MartínezMonéz, A., Unpacking the impact of digital technologies in Education, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2024, doi:10.2760/214675, JRC132998.
- OECD (2020). Digital strategies in education across OECD countries: Exploring education policies on digital technologies, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/19939019>
- OECD (2023), Building Future-Ready Vocational Education and Training Systems, OECD Reviews of Vocational Education and Training, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/28551a79-en>.

11

Yeşil Meslekler ve Hayat Boyu Öğrenme

Hayat boyu öğrenme (HBÖ); bilgi toplumuna uyum sağlamak, rekabet gücünün yükseltilmesi, insan kaynağının serbest dolaşımının sağlanması ve istihdamın artırılması gibi hedefleri dikkate alarak kişilerin yaşamları süresince öğrenmelerine devam etmelerini sağlayan bireysel bir öğrenme biçimidir. HBÖ en basit haliyle bireysel öğrenmenin sürekli kılınması ve öğrenilen bir yaşam tarzı haline gelmesi olarak ifade edilmektedir. Bu düşüncenin temelinde, öğrenmenin sadece belli bir zaman, bir yer veya bir amaç için gerçekleşmesi değil, öğrenmeyi sürekli kılan bir süreç olarak yaşamın bir parçası haline dönüşmesi yatar. Böylece bireyler, hayatlarının her aşamasında sürekli olarak yeni şeyler öğrenme, gelişme ya da kendi yaşamlarına katkı sağlamak için fırsat yakalar. HBÖ’de değerlendirilmeye alınması gereken kritik nokta bireyin öğrenme kavramını içselleştirmesi, öğrenme güdüsüyle hareket etmesi ve her fırsatta kendini geliştirmek için çaba sarf etmesidir.

Hayat boyu öğrenmenin ağırlıklı olarak katkı sağlayacağı istihdam oluşturacak nüfus grupları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Niteliksiz işgücü
- Yaşlanan işgücü
- Uzun süreli çalışanlar
- Herhangi bir meslek pazarına yeni giren kadınlar.

Bu gruplar farklı yaş grupları ve özellikteki insanları kapsamaktadır. Bu kişilerin bir kısmı işsiz ya da vasıfsız iken bir kısmı ise deneyimli ve uzun süreli çalışanlardır. Öte yandan 11. Kalkınma Planında işaret edilen hayat boyu öğrenme hedefinde yer alan kadın istihdamını destekleyici ve kadın girişimciliği destekleyici çerçevede girişimcilerin ya da bunların elemanlarının bilinçlendirilmesi ve kadınların hak, fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmaları için (Şahin, 2023) yapılacak hayat boyu öğrenme faaliyetlerinin hedef kitlesinin büyük bölümünün kadın ve genç girişimciler olduğu anlaşılmaktadır.

HBÖ’yü yeşil meslekler yönüyle değerlendirecek olursak 20. Yüzyılın sonu milenyumun başlangıcında Sanayi Devriminin dünyaya verdiği zararların daha anlaşılır, konuşulur ve düşünülür hale gelmesiyle dünyada yeşil ekonomi ve mesleklere eğilimin ortaya çıktığı görülebilir. Bilhassa dünyanın çevresel anlamda karşılaştığı olumsuzluklara tepki vermek ve bu olumsuzlukları gidermek gibi çıkış yollarının başında yeşil meslekler gelmektedir.

Yeşil meslekler bilgi çağına giren dünyanın sürdürülebilirlik yolculuğunda oluşan mesleklerdir. Sürdürülebilirlik kavramı, kaynakların ve çevresel dengenin korunmasıyla ilgilidir. Çünkü kaynaklar sonsuz ve sınırsız değildir. Sanayi Devrimi ürün geliştirme, kitlesel üretim, taşıma, depolama gibi alanlarda büyük ilerlemeler sağlamıştır. Ancak kâr amaçlı ve kısa vadeli düşünceyle yapılan iş ve işlemler beklenmeyen birtakım çevresel veya toplumsal zararlara yol açmıştır. Bu sonuçların etkileri zaman içerisinde anlaşılacak yeşil ekonomi kavramının çevreci ve geniş bakış açısını getirir. Bu yüzden küresel ekonominin yeşil ekonomiye dönüşüğünü söylemek mümkündür.

“Yeşil ekonomi” kavramı toplumsal refahın ve sosyal eşitliğin artırılması, çevresel risklerin ve ekolojik kırılgarlıkların azaltılması üzerinde durmaktadır. Yeşil ekonomide dü-

Prof. Dr. Gonca TELLİ

Öğretim Üyesi, Yeditepe
Üniversitesi, Bilgisayar ve Bilişim
Bilimleri Fakültesi, Yönetim Bilişim
Sistemleri Bölümü

goncatelli10@gmail.com

şük karbon salınımı, kaynakların etkin kullanımı ve sosyal sorumluluk gibi konular başta gelmektedir.

Bunun yanında yeşil ekonomi bilhassa gelir, istihdam ve büyüme dengesini kamu ve özel sektör desteğini sağlayarak karbon emisyonlarının azaltılması, biyolojik çeşitliliğin artırılması, ekosistem hizmetlerinin kayıplarının önlenmesi gibi dünya devamlılığı için gerekli unsurları ele almaktadır. Daha sonra döngüsel ekonominin dünya çapında ilgi görmeye başlamasıyla sürekli büyüme ve artan kaynak ihtiyacına dayalı mevcut üretim ve tüketim modellerinde oluşan yeni eğilimlere ilişkin yeni ve farklı yeşil meslekler ortaya çıkmaktadır.

Bu bağlamda ekonomi sürdürülebilirliğe yöneldikçe ortaya çıkan ek işler, ikame edilen işler, dönüşerek yeniden tanımlanan işler ve hiç dönüşüme uğramadan ortadan kalkan işler ya da şimdiye kadar hiç düşünülmemiş ama gerçekleştirilmesi gereken tamamen yeni işler istihdamın geleceğine yöne verecek değişimler olarak değerlendirilebilir.

Sürdürülebilirlik, doğal kaynakların gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde kullanılmasını öngörmektedir. Bu doğrultuda da yeşil meslekler ön plana çıkmaktadır. Burada iş deneyimlerinin ve mesleklerin eskimesinin yanı sıra yeni ve farklı işlerin ya da farklı işlev ya da iş süreçlerinin doğması gibi daha önceki toplumsal yapılarda görülmemiş olan meslekler ya da işgücü özellikleri gereksinimini karşılayan öğrenme biçimlerine kısaca HBÖ’ye ihtiyaç doğmaktadır.

Birleşmiş Milletler Çevre Programına (UNEP, 2008) göre “yeşil meslekler”, ekosistemlerin ve biyolojik çeşitliliğin korunmasına ve yenilenmesine yardımcı olan, enerji tüketimini azaltan, ekonomiyi karbondan arındıran her türlü atık ve kirlilik oluşumunun en aza indirilmesine veya tamamen önlenmesine yardımcı olan yeşil işlerdir.

Yeşil meslekler verimlilik, yeşil ürünler/hizmetler ve insana yararlı/uygun olma olmak üzere üç ölçekte ele alınmaktadır. Her ölçüğün farklı dereceleri vardır. Yeşil iş teşvikinin önemli bir kısmı, becerilerin yükseltilmesinden ve diğer sektörlerde aktif olan işgücünün yeniden eğitilmesinden bunun yanında tamamen yeni yeşil meslekler için çalışanların eğitilmesinden oluşmaktadır (immib.org, TY). Yeşil meslekler, çevreye duyarlı üretim süreçleri, yenilenebilir enerji kaynakları ve geri dönüşüm gibi uygulamalarla dünya ve doğal yaşam açısından olumsuz çevre etkilerini azaltmayı amaçlamaktadır. Örneğin, güneş enerjisi montajcıları, rüzgâr türbinleri operatörleri, arıtma sistemleri kimyagerleri, biyologlar, geri dönüşüm uzmanları gibi meslekler, akıllı araç geliştirme, temiz enerji uzmanları, minimum atık oluşturmayı sağlayan sistem geliştiricileri gibi meslekler sürdürülebilirliğe katkı sağlamaktadır. OECD (2010) ise yeşil meslekleri, “saf yeşil” ve “yeşil adımlar” çerçevesinde açılması gereken bulanık bir terim olarak değerlendirmiştir.

Yeşil meslekler çeşitli şekillerde gruplandırılabilir. Bunlar;

- Doğayla bağlantılı işler: Su, hava toprak, orman, bitki örtüsü, maden vb ile ilgili olan üretim, tarım, AR-GE ve lojistik gibi.
- Çevre ve sürdürülebilirliğe ilişkin meslekler: Enerji (temiz ve yenilenebilir enerji, bio enerji vb), taşıma (düşük emisyonlu taşıma vb.), risk (Çevresel riskler, kıtlık önlenmesi vb), atık/çöp (Geri dönüşüm, ileri dönüşüm, aşağı dönüşüm, sıfır atık), koruma

(biyolojik çeşitlilik, yeşillendirme vb), çözüm üretme (doğa dostu ürün/hizmet geliştirme, artma tesisleri, iş süreçlerinde), idari ve hizmet faaliyetleri, AR-GE gibi.

- Toplumun sürdürülebilirliğini sağlayacak şekilde refah ve sosyal eşitliği ortaya koyan işler: Kadın istihdamı, esnek çalışma sistemleri, geleneksel ve yeni yetkinliklerin birleştirilmesine yönelik çalışmaları destekleyici mesleklerdir.

Tüm bu kategoriler, sürdürülebilirlik için birbirini tamamlayan ve destekleyen unsurları temsil eder.

Hayat boyu öğrenme bireysel öğrenmeyi yaşam boyu sağlayan bir öğrenme biçimidir. Sanayi Devriminin olumlu katkılarının yanında meydana gelen olumsuzlukların insan yaşamına getirdiği etkileri daha sürdürülebilir bir dünya oluşturmak ve döngüsel ekonomi gibi kavramları devreye sokarak, yeşil mesleklerin önemini ve oluşumunu hızlandırmıştır. Yeşil mesleklerin çeşitliliği ve önemi, sürdürülebilir bir geleceğin inşası için gereklidir. Bu meslekler çevresel, ekonomik ve sosyal açıdan dengeli ve sağlıklı bir kalkınma için temel bir rol oynamaktadır.

Yeşil mesleklere yönelik olarak hayat boyu öğrenme kapsamında atılabilecek adımların bazıları aşağıdaki gibidir:

- Yeşil mesleklere ilişkin eğitim programları ve kurslar düzenlenmesi.
- Çevrimiçi Eğitim Platformları sayesinde kişilere istedikleri zaman ve yerde yeşil mesleklerle ilgili eğitim alma imkânı sağlanması.
- Yeşil mesleklerde deneyimli profesyonellerin ve fikir liderlerinin, bireyleri yönlendirecek platformlarda örnek olarak ya da yaptıkları işlerin örnek olay olarak alınması gerekirse, bu kişilerden danışmanlık hizmeti alınması.
- Yeşil mesleklerle ilgili uygulamalı çalışmalar yapılması; böylece yeşil mesleklere yönelik teorik bilgilerin uygulama ve deneyimle daha anlaşılır hale getirilmesi.
- Yeşil mesleklerle ilgili çevre projeleri ve topluma hizmet faaliyetlerine katılım sağlanarak, bireylere çevre bilinci ve döngüsel ekonomi gibi konularda pratik deneyim kazanmaları için ulusal ve uluslararası iş birliğinin teşvik edilmesi.

Bu tip hayat boyu öğrenme faaliyetleri, bireylerin çevre ve sürdürülebilirlik konularında bilgi ve becerilerin sürekli olarak güncellenmesinin yanı sıra mesleki becerilerinin gelişimine de katkı sağlar. Çevrimiçi platformlar aracılığıyla interaktif dersler, video kayıtları, seminerler ve diğer eğitim materyalleri gibi çeşitli materyaller yeşil mesleklerle yönelik bilgi ve beceri kazanmayı destekler. Oluşturulacak mentorluk programları ile gençlerin mesleki ağlarını genişletmelerine olanak verilir ve sektörel deneyimin etkin bir şekilde aktarılabilir. Böylece bireyler, yeşil meslekler ile ilgili güncel bilgilerle donanırken, toplum da çevresel sorunlarla daha etkili bir şekilde başa çıkabilecek çeşitli kabiliyetler geliştirmiş olur.

Kaynakça

- Immib.org, (TY). Yeşil İşler <https://immib.org.tr/yesil-isler> adresinden 18/02/2024 tarihinde alındı.
- OECD Yeşil Büyüme Stratejisi Geçici Raporu: Sürdürülebilir bir Gelecek için Taahhütlerimizin Yerine Getirilmesi (2010). <https://www.oecd.org/greengrowth/45529850.pdf> adresinden 18/02/2024 tarihinde alındı.
- Şahin, M. Ş. (2023). On Birinci Kalkınma Planı'nda Hayat Boyu Öğrenme Politikalarının Değerlendirilmesi. *Anadolu University Journal of Education Faculty*, 7(4), 1334-1354. <https://doi.org/10.34056/aujef.1153144>.
- Telli, S. G. ve Aydın, S. (2023). Sürdürülebilir Pazarlama, NEU Press, Konya
- United Nations Environment Programme, International Labor Organization, & International Trade Union Confederation (2008). UNEP Background Paper on Green Jobs. <https://wedocs.unep.org/20.500.11822/32709>.

**Hayat Boyu
Öğrenme
Etkinliklerinde
Yeşil Beceriler:
Sürdürülebilir
Şef Olmak**

Hayat boyu öğrenme faaliyetleri genellikle yaygın eğitim, halk eğitimi, mesleki eğitim, açık öğretim ve e-öğrenme şeklinde gerçekleştirilen faaliyetlerdir. Son dönemde yeşil beceriler de giderek önem kazanmıştır. Bu makalede hayat boyu öğrenme etkinliklerinin yeşil becerilerin kazandırılmasındaki rolü bir meslek olan restoran şefleri örneklemesiyle açıklanmaya çalışılmaktadır.

Sürdürülebilir şeflerin yönettiği mutfaklarda sürdürülebilirlik bugünün modern yaşam tarzının bir sonucu olan aşırı ve gereksiz tüketimi kontrol etmeyi hedefleyen bir profesyonel mutfak yönetim sistemidir. Sürdürülebilir şef; insan sağlığına, enerji kullanımına, kaynakların korunmasına, geri dönüşüme, kirliliğin azaltılmasına, atıkların ortadan kaldırılmasına, ulaşım ve eğitim gibi konulara yönelik menüler geliştirir ve planlar. Başka bir ifadeyle sürdürülebilir mutfak yönetimi, çevreyi, ekonomiyi ve toplumu sadece günümüzde değil, gelecek kuşaklar açısından da dikkate alarak korumayı amaçlayan ve dolayısıyla sürdürülebilir menüsü olan, yenilenebilir enerji kullanan, ekonomik olmayı hedefleyen ve aynı zamanda yaşam kalitesi ile çevresel boyutların dengesini kuran ve önemseyen bir restoran mutfağıdır.

İnsanın doğa ile ilişkisi eskiye oranla günümüzde çok farklıdır. Geçmişte sürdürülebilir faktörler çevre ve insan sağlığı düşünülmeden doğal olarak yapıyordu. Sanayi Devrimi sonrası modern dünyanın ihtiyaçlarını karşılayabilmek için yıllar içerisinde doğayı tahrip eden ve insan sağlığını önemsemeyen işletmeler ortaya çıkmıştır. Ekosistemin tahrip edilmesi; çevre kirliliği, azalan su kaynakları, nüfus artışı, toprak erozyonu, küresel ısınma, gibi faktörler ve insanların yedikleri yüzünden yakalandıkları hastalıklar sonrasında sürdürülebilirlik ön plana çıkmıştır. Çevresel faktörlerin ve insan sağlığının yanı sıra, üretim-tüketim biçimleri, ekonomik sistemler, yönetim, sosyal çevre ve yapılanma gibi sosyal araştırma alanları da çevre oluşumunda önemli etkenleri oluşturmuşlardır.

Restoran ve restoran mutfaklarında sürdürülebilirlik, bugünün modern yaşam tarzının bir sonucu olan aşırı ve gereksiz tüketimi kontrol etmeyi hedefleyen bir restoran yönetim sistemidir. Başka bir ifadeyle sürdürülebilir mutfak yönetimi, çevreyi, ekonomiyi ve toplumu sadece günümüzde değil gelecek kuşaklar açısından da dikkate alarak korumayı amaçlar. Dolayısı ile sürdürülebilir menüsü olan, insan sağlığını düşünen, yenilenebilir enerji kullanan, döngüsel ekonomiyi destekleyen ve aynı zamanda yaşam kalitesi ile çevresel boyutların dengesini kuran ve önemseyen bir restoran işletmeciliğidir. Bütün bu tarz restoran işletmelerinin mutfaklarını yeşil becerilerle donanmış sürdürülebilir şefler yönetmektedir. Bu işletmelerin sürdürülebilir olması için şeflerinin yaklaşımlarının ve menülerinin de sürdürülebilir olması gerekmektedir.

Yaklaşım

Bu noktada, restoran işletmelerinde şeflerin sürdürülebilir menü oluşturması ve bu yaklaşımla menülerin hazırlandığı restoranların yaygınlaşması için uygun ortama ve insan kaynağına gereksinim duyulmaktadır. Ek olarak, mevcut restoran sahiplerinin ve şeflerinin sürdürülebilir restoran mutfağı olabilmek için gereken koşulları sağlamaları; restoran işletmelerinin mutfaklarında ve menülerinde çevreci değişikliklerin nasıl yapılabileceği, yapılacak faaliyetlerin çevreye ve insan sağlığına etkileri gibi konula-

Dr. Özgür ÖLCE

Özyeğin Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi,

ozgur.olce@ozyegin.edu.tr

rın ele alınmasını da gerektirmektedir. Sürdürülebilir mutfaklarda “Sürdürülebilir Şef Olmak” ana başlığı altında sektördeki şeflere ve aşçılık mesleğini seçecek yeni nesil öğrencilere bu yaklaşımla ilgili bilgileri ve uygulamaların paylaşılacağı eğitimi en etkin şekilde verebilecek öğrenmenin ise hayat boyu öğrenme olduğu açıktır.

Hayat Boyu Öğrenme Programıyla Şef ve Restoran Yöneticilerine ve Diğer Kullanıcılara Yeşil Beceriler Kazandırılması Örneği

Hayat boyu öğrenme programıyla şef ve restoran yöneticilerine ve diğer kullanıcılara yeşil beceriler kazandırılmasına Sürdürülebilir Şef mesleği için hangi becerilerin gerektiğinin sorgulanması ile başlanabilir. Meslek tarafında verilecek öğrenmelerin hedef kitlesi restoran işletmecileri, şefler, aşçılar, restoran çalışanları olarak değerlendirilebilir. Ev hanımları da kendi evlerinde bilinçlendirme tarafında bir diğer kitle olarak değerlendirilmelidir.

Konuya ilişkin gelişmeler hususunda çeşitli sorular düşünülebilir. Örneğin restoran işletmecileri sürdürülebilir şef yaklaşımı ve sürdürülebilir mutfaklara neden yatırım yapmalıdır. Bu soru sağlıkla, beslenme alışkanlıklarıyla, sürdürülebilir pişirme yöntemleri, besin değerleri, çevrenin doğru kullanımı, kültürel yemeklerin sürdürülebilir hale getirilmesi (geleneksel ve organik yiyeceklerle desteklenmesi), atıkların geri dönüşümü gibi konuları akla getirmektedir.

Bu tarz konuları ve soruları sıralayacak olursak;

- Global Burden of Disease Araştırma Merkezi, 2017 yılında dünya genelinde 11 milyon ölümün, şeker, tuz ve işlenmiş et açısından zengin yiyeceklerin tüketilmesi ile oluşan kalp hastalıklarından, kanserden ve diyabetten olduğunu ortaya çıkarmıştır.
- Sürdürülebilir şeflerin hazırladığı menü sağlıklı beslenme alışkanlıklarını teşvik etmelidir.
- Geleneksel şefle veya restoranlardan farkları ne olmalıdır?
- Yiyeceklerin besin değeri açısından korunmasını ve taze tüketilmesini sağlayacak sürdürülebilir pişirme yöntemleri nelerdir?
- Çevre konularına duyarlılık geliştirme, insan sağlığına, ve doğaya önem veren restoran haline nasıl gelinir?
- Gıda israfı nasıl önlenir?
- Yiyeceğin tarladan restorana gelmesi, mutfakta işlenmesi, yemeğin sofraya servis edilmesi ve misafirin restorandan ayrılmasına kadar olan süreçte yemek atıklarının geri dönüşümü nasıl olur?
- Şeflerin yenilenebilir enerji kaynaklarını ve enerji tasarruflu cihazları kullanma konusunda bilinçlendirilmesi.
- “Sürdürülebilir şefin faaliyetleri ve menü” oluşturma.
- Yerel ürünler ve yerel ürün satın alma kararları.
- Yerel ürün satın alma yaklaşımları, bölge pazarlarından veya kooperatiflerden yiyecek satın alınmasının yaratacağı faydalar.

- Sürdürülebilir menü politikasının bir pazarlama aracı olarak da kullanılabilirliği nasıl olur?
- Mutfak çalışanlarının sürdürülebilirlik konusunda bilinçlendirilmesi.
- Sürdürülebilir mutfak ve menü önerisi: Restoran şeflerinin mutfaklarını ve menülerini sürdürülebilir yapabilmeleri için gereken faktörler, araçlar vb.
- Ürünlerin restorana taşınması sırasında çevreyi kirleten karbonmonoksit salınımının azaltılması için ürünlerin yakın bölgeden satın alınması.
- Doğaya zarar vermeyecek çevre dostu ambalajların tercih edilmesi.
- Mutfakta ve restoranda oluşan yemek atıkları ayrıştırılarak kompost işlemine tabi tutulur.
- İşletmenin mutfağında sosyal etik, adil, eşit çalışma koşullarının sağlanması.
- Restoranda her çeşit tasarrufu (su, enerji vb.) yapabilmek için personel eğitimleri.
- Mutfakta ve müşteri yemek salonunda uygun ışıklandırma sistemi kurulması.
- Restoranda “azalt”, “tekrar kullan” ve “geri dönüşüm” projeleri takip edilmesi.

Sonuç

Hayat boyu öğrenme yaklaşımından restoran işletmeleri yöneticileri ve çalışanları çok farklı şekillerde yararlanabilir. Böylece işletmeler mutfaklarını, menü ve mekânlarını sürdürülebilirlik ilkelerini esas alarak tasarımları için teşvik edilebilirler. ‘Sürdürülebilir Şef Olabilmek’ başlığı altında ise sektördeki şeflere ve aşçılık mesleğini seçecek yeni nesil öğrencilere eğitim vermek çok önemlidir. Öte yandan ev kadınlarının bilinçlendirilmesi ve mutfaklarda sürdürülebilirlik açısından önemli adımlar sağlayabilir.

Sürdürülebilir Şef olabilmek için sektör çalışanlarına, gastronomi, aşçılık okuyan öğrencilere veya yeni mezunlara sertifika eğitim programları hazırlanıp, kurslar ve modüller tasarlanabilir. Bu sertifika eğitim programları hem kişisel hem profesyonel yaşamda sürdürülebilir bir anlayış yaratılmasına ve geliştirilmesine yardımcı olmayı amaçlamalıdır.

Bütün bunların dışında bu bilinçlendirme sadece restoran ve mutfakları değil hizmet sektöründeki birçok şirkete sürdürülebilir olabilecekleri, gerekliliği, nedenleri de sunulabilir.

Kaynaklar

- Bill, J. (2001). Whocares for Planet Earth. Portland: The Alpha Yayın Evi. s. 6.
- Miller, G. T. (2004). Environmental Science: Working with the Earth. Pacific Grove: Thomson Learning. s. 193,194,195.
- National Restaurant Association. “Restaurant Leaders Talk Sustainability”. (2024). <https://restaurant.org/events-and-community/expert-exchange-communities/sustainability>.
- Sassi, P. (2006). Strategies for Sustainable Architecture. New York: Taylor and Francis Inc. s. 13.
- Chrishton, S ve D, ve Nicol. F. (2005). Adapting Buildings and Cities for Climate Change.: A 21st century survival guide. New York: Architectural Yayın Evi. s. 93.
- The Institute for Health Metrics and Evaluation (IHME) through core funding from the Bill & Melinda Gates Foundation. (2017). E book: Global Burden of Disease Study. s. 21. https://www.healthdata.org/sites/default/files/files/policy_report/2019/GBD_2017_Booklet.pdf.
- The United Nations Brundtland Commission on Environment and Development. (1987). <https://www.un.org/en/academic-impact/sustainability>.
- Warwick, F. (2000). Ethics and the Built Environment. Londra: Routledge Yayın Evi. s. 58, 59, 60.

**Türkiye
Yüzylında
Hayat Boyu
Öğrenme**

Türkiye Yüzyılı Vizyon Belgesi, ülkenin geleceğini şekillendirecek temel taşlardan biri olarak hayat boyu öğrenmeye özel bir önem atfetmektedir. Belge, eğitim sisteminden iş dünyasına, teknoloji kullanımından kamu politikalarına kadar geniş bir yelpazede hayat boyu öğrenme kavramını benimsemekte ve desteklemektedir.

Türkiye Yüzyılı vizyonunda, bireylerin ve toplumun sürekli değişen dünya şartlarına uyum sağlayabilmesi için hayat boyu öğrenme bir zorunluluk olarak ele alınmaktadır. Mesleki becerilerin sürekli güncellenmesi, dijital dönüşümün etkin bir şekilde kullanılması ve iş dünyasındaki değişimlere adaptasyon, Türkiye Yüzyılı Vizyon Belgesi'nin öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır. Belge, teknolojinin hızla ilerlediği bir dönemde bireylerin dijital becerilerini geliştirmelerini teşvik ederek, online eğitim ve uzaktan çalışma gibi esnek öğrenme modellerine vurgu yapmaktadır.

Türkiye Yüzyılı Vizyon Belgesi, hayat boyu öğrenmeyi sadece bireylerin değil, aynı zamanda ülkenin genel kalkınma stratejisinin ayrılmaz bir parçası olarak görmekte, bu sayede sürdürülebilir bir toplumun inşasına katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Bu vizyon, bireylerin sorumluluk almasını, kendi potansiyellerini maksimum düzeyde kullanmalarını ve Türkiye'nin geleceğine yönelik birlikte çalışma kültürünü güçlendirmeyi amaçlamaktadır.

Ayrıca "Türkiye Yüzyılında Millî Eğitim Bakanlığı" sunumunda da yer aldığı üzere Türkiye Yüzyılı Vizyonu ışığında özellikle hayat boyu öğrenme kurumlarında görev yapan öğretmen/usta öğreticilere yönelik birçok iyileştirme yapılmıştır.

Bakanlığımıza bağlı hayat boyu öğrenme kurumlarının kuruluşu, görevleri, eğitim ve öğretimin işleyişi hakkındaki yöntem ve ilkeler MEB Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği ile düzenlenmektedir. 2018 yılından bu yana günün gerektirdiği ihtiyaçlara yönelik gerçekleştirilen düzenlemelerden sonuncusu 16.10.2024 tarihinde yapılmıştır (Resmî Gazete, 2024). Bu kapsamda hazırlanan "Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" 16.10.2024 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Buna göre gerekli iş ve işlemlerin dijital ortamlara taşınarak özellikle e-Yaygın sistemi üzerinden kursa taleplerinin alınmasında kolaylık sağlanması, dünya genelinde örnek bir uygulama olan olgunlaşma enstitülerindeki kurs programlarının ve bu programlara kabul şartlarının düzenlenip, illerin ihtiyacına göre kursların açılarak Olgunlaşma Enstitüleri Danışma Kurulu'nun kurulması, yaygın eğitim faaliyetlerinde rehberlik faaliyetlerinin düzenlenmesi ve özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin ailelerin ve çocuklarının eğitimi için de kurs desteğinin sağlanmasına yönelik düzenlemeler yapılmıştır.

Kaynakça

- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği. <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=24507&mevzuatTur=-KurumVeKurulYonetmeli@mevzuatTertip=5>
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı.(28 Ekim 2022). Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın "Türkiye Yüzyılı" Tanıtım Toplantısı Konuşması,28 Ekim 2022.https://www.tccb.gov.tr/assets/dosya/2022-10-28-turkiye_yuzuil.pdf
- T.C. Resmî Gazete. (2024, 16 Ekim). Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. 10 Aralık 2024 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/10/20241016-2.htm> adresinden erişildi.

Meltem TÜRKER

Millî Eğitim Uzmanı, Millî Eğitim Bakanlığı, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Eğitim Politikaları Daire Başkanlığı

meltem.turker@meb.gov.tr

14

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Stratejik Hedefleri ve Üst Politika Belgelerinde Hayat Boyu Öğrenme

1. Hayat Boyu Öğrenme Fırsat ve Hizmetlerinin Erişilebilirliğinin Arttırılması

Toplumsal gelişmeler, bireylerin var olan niteliklerinin hızla eskimesine yol açmakta ve yenilenme ihtiyacını beraberinde getirmektedir. Bireylerin sürekli değişim içinde olan işgücü piyasasında durumlarını koruyabilmeleri için bazı nitelikleri kazanmaları ve bu nitelikleri geliştirerek yenilemeleri gerekmektedir. Bilgi ve nitelik sahibi olma, mevcut bilgi ve nitelikleri geliştirme amacıyla yapılan tüm öğrenme faaliyetlerini kapsayan “hayat boyu öğrenme” kavramı bu ihtiyacın bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Gözübüyük & Tamer). Hayat boyu öğrenme kavramı son dönemde dünyada ve Türkiye’de hem eğitime ilişkin sorunların, hem de ekonomik sorunların ortak çözümü olarak görülmüştür. Bilgi, beceri ve yeterliliklerin geliştirilmesi; bireyin hayatı boyunca süren ve tüm öğrenme faaliyetlerini kapsayan hayat boyu öğrenme yoluyla herkese eğitim imkânları sağlamak, eğitim sistemini modernleştirmek, erişim ve kapasiteyi arttırmak Türkiye’nin hedefi olmuştur. Hayat boyu öğrenme yaklaşımı ile hem istihdam bakımından gerekli insan kaynağı temin edilerek ekonomik gelişme sağlanacak, hem de bireylerin kendilerini güncelleyerek değişen toplumla uyum kurmaları ve bu sayede dışlanmamaları mümkün olacaktır. Hayat boyu öğrenme politikalarında eğitim ve öğretim faaliyetlerinin arza dayalı olmaktan çok talebe dayalı olarak gelişmesi tasarlanmaktadır (Toprak & Erdoğan, 2012). Günümüzde okulda alınan eğitim artık bir işe yerleşmek için yeterli olmamakta; bu nedenle kişilerin, hayat boyu öğrenme hizmetleriyle becerilerini sürekli surette geliştirmeleri gerekmektedir (Güleç, Çelik, & Demirhan, 2013). Eğitim sağlayıcılar ile işveren ve öğrenenleri ortak paydada buluşturmak ve işverenin ihtiyaç duyduğu becerileri bireylere kazandırmak için hayat boyu öğrenme fırsatlarının ve bu fırsatların erişilebilirliğinin arttırılması gerekmektedir.

Bu kapsamda özellikle toplumda hayat boyu öğrenmeye ihtiyacı olan dezavantajlı gruplara odaklanılması gerekmektedir. Yeni sunum yöntemleri geliştirerek, mevcut sunumu uyarlayarak, sunuma ve ölçme-değerlendirmeye yönelik özel düzenlemeleri yöneterek bu kişilerin programlara ve yeterliliklere erişimini sağlamak hedeflenmektedir. Bu çıktı; öğrenmeye katılım için özel teşvik, düzenleme veya desteğe ihtiyaç duyan birçok birey ile ilgilidir.

Dezavantajlı grupların eğitim ihtiyaçları birbirinden farklılık göstermekte ve bu ihtiyaçların her biri özel politikalar gerektirmektedir. Anılan grupların üyelerinin aynı özelliklere sahip olamayacağı ve hepsine aynı biçimde hizmet sunulamayacağı ortadadır. Ayrıca hizmet sunumu her bireyin başlangıç noktasına (genel eğitim düzeyine, okuma yazma ve matematik becerilerine) ve amacına (ücretli bir işe girmek, kendi işyerini açmak, kişisel gelişim amacıyla eğitime erişmek) göre değişkenlik göstermelidir. Önemli olan husus, öğrenme şeklinin katılımcılara uymasındır. Buna göre eğitimin erişilebilir bir zamanda, hızda ve öğrenme biçiminde sunulması faydalı olacaktır.

Bu kapsamda yukarıda belirtilen çerçevede yapılması planlananlar şunlardır:

1.1 Toplumda hayat boyu öğrenme bilincini arttırmaya yönelik yazılı, görsel ve elektronik uygulamalarla bireylerin öğrenme fırsatları hakkında bilgilendirilmesi ve öğrenme imkânları konusunda farkındalığının arttırılması sağlanacaktır.

Meltem TÜRKER

Millî Eğitim Uzmanı, Millî Eğitim Bakanlığı, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Eğitim Politikaları Daire Başkanlığı

meltem.turker@meb.gov.tr

Mustafa Çağrı TURHAN

Millî Eğitim Uzman Yardımcısı, Millî Eğitim Bakanlığı, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Eğitim Politikaları Daire Başkanlığı

mustafacagri.turhan@meb.gov.tr

Ülkemizin beşeri yapısının güçlenmesine yönelik tüm kademelerde kapsayıcı ve kaliteli eğitim hamlesiyle bilgiyi ekonomik ve sosyal yarara dönüştüren, teknoloji kullanımına ve üretime yatkın nitelikli insan yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Yeni şeyler öğrenme ihtiyacı hissetmeyen bireylerin sayısını azaltmak amacıyla hayat boyu öğrenme ve değerine ilişkin anlayışın desteklenmesi amaçlanmaktadır.

1.2 Farklı yeteneklere, özelliklere, ihtiyaçlara ve birikimlere sahip tüm bireylerin yaygın eğitimden aktif olarak yararlanabilmeleri amacıyla eğitimde kapsayıcılık sağlanacak, özellikle eğitime erişimde dezavantajlı durumda olan çeşitli hedef kitlelerin hayat boyu öğrenmeye erişimi arttırılacaktır.

Türkiye’de eğitim politikaları incelendiğinde; eğitime erişim konusunda son yıllarda ciddi adımlar atıldığı, özellikle de dezavantajlı olarak adlandırılan bireylerin erişimine yönelik politikaların kalkınma planları, stratejik planlar gibi üst politika belgelerinde öncelikli olarak ele alındığı, buna yönelik yasal düzenlemelerin hayata geçirildiği görülmektedir.

Toplumsal fırsat eşitliğinin desteklenmesi amacıyla çeşitli dezavantajlı grupların ihtiyaçlarını karşılamak üzere özel bir vurguyla tasarlanmış eğitim ve öğretim programları geliştirilecektir. Bu programlar; kadınlar, gençler, yaşlılar, engelliler, uzun süreli işsizler, hükümlüler gibi farklı grupların karşılaştığı zorlukları ve ihtiyaçları dikkate alarak hazırlanacaktır. Bu kapsamlı eğitim ve öğretim programları, her bir dezavantajlı grubun özel ihtiyaçlarını karşılamayı hedeflerken toplumsal dönüşüm ve kapsayıcılığın temel taşları olarak işlev görecektir. Bu sayede, toplumun tüm bireyleri için adil ve eşit bir eğitim ortamı oluşturulması ve herkesin potansiyelini en üst düzeyde kullanabilmesi amaçlanmaktadır.

1.3 Uzaktan eğitim uygulamalarının yaygınlaştırılması sağlanacaktır.

Uzaktan eğitime yönelik dijital içerik geliştirme çalışmaları ile öğrenme süreçlerini destekleyen dijital içerik ve beceri destekli dönüşüm ile ülkemizin her yerinde yaşayan ve halk eğitimi merkezlerinden yararlanan kursiyerlere/öğrencilere eşit öğrenme fırsatlarını yakalayabilme olanağı sunulacaktır. Uzaktan eğitim uygulamaları; bilgi, bilişim ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelere daha hızlı uyum sağlanabilmesi açısından, hayat boyu öğrenme kapsamında yapılacak hizmetlere erişimi arttıracaktır.

1.4 Ülkemizde bulunan yabancı uyrukluların, yurdumuzda buldukları süre içerisinde eğitim görmelerini sağlamak üzere bu öğrencilerin eğitim sistemine uyumlarının sağlanmasına yönelik çalışmalar sürdürülecektir.

Ülkemizde misafir edilen yabancıların eğitim hakkı, 22.10.2014 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan Geçici Koruma Yönetmeliği’nin 28. maddesi uyarınca güvence altına alınmış olup ilgili maddede “... yabancıların eğitim faaliyetleri, geçici barınma merkezlerinin içinde ve dışında Millî Eğitim Bakanlığının kontrolünde ve sorumluluğunda yürütülür.” ifadesine yer verilmiştir. Bu kapsamda ülkemizde bulunan tüm yabancı uyrukluların eğitim hizmetlerinden faydalanmaları ve sosyal uyumlarının sağlanması amacıyla çeşitli çalışmalar yürütülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı yabancı uyrukluların ülkemizde eğitim almalarına olanak sağlayacak politikaları yurt içi ve yurt dışı

kurum ve kuruluşlarla ortak geliştirmekte ve yürütmektedir. Ülkemizde bulunan yabancı uyruklular halk eğitimi merkezlerinde sunulan yaygın eğitim faaliyetlerinden de faydalanmaktadır.

Ülkemizde bulunan yabancı uyrukluların eğitimde eşitlik ve kapsayıcılık ilkesine uygun şekilde desteklenmelerini ve Türk eğitim sistemine uyumlarını sağlamak amacıyla uyum eğitimleri, dil desteği, kültürel farkındalık programları gibi kaynaklardan yararlanarak örgün eğitim ve yaygın eğitim imkânlarından en üst düzeyde faydalanmaları sağlanacaktır.

1.5 Açık öğretim hizmetlerine erişilebilirlik arttırılacaktır.

Açık öğretim okullarında; örgün eğitim çağı dışına çıkmış yetişkinlerden eğitimlerini çeşitli nedenlerle tamamlayamayanlar ile zorunlu nedenlerle ortaöğrenimlerini açık öğretim liselerinde tamamlayan öğrencilere uzaktan eğitim yöntem ve tekniklerini kullanarak ortaokul, lise, imam hatip ve mesleki eğitim öğretim hizmeti verilmektedir. Bu kapsamda; açık öğretim hizmetlerine erişilebilirliğin arttırılmasına yönelik çalışmalar yapılması ve çalışmalar sonucunda ise eğitim öğretimini yarıda bırakmış vatandaşlarımıza açık öğretim hizmetlerine her yerde ve her zaman erişim fırsatı verilmesi planlanmaktadır.

2. Hayat Boyu Öğrenme Alanında Sunulan Hizmetlerin Güncel İhtiyaçlara Uygun Hale Getirilmesi

Günümüz eğitim anlayışı, erken bebeklikten yaşlılığa kadar uzanan devamlı bir süreç olarak tanımlanmakta, bu anlayış çerçevesinde tüm eğitim öğretim programlarının hayatın her parçasında güncelliğini koruması gerekmektedir (Kaya, 2016). Bu kapsamda kısa süreli ve modüler kurs programları da dâhil olmak üzere tüm yaygın eğitim kurs programları ile kursiyerlerin;

- Nitelikli eğitim talebinde bulunmaları için farkındalık kazanmaları,
- Serbest zamanlarını yararlı biçimde değerlendirme alışkanlığı edinmeleri,
- Aktif ve katılımcı vatandaşlar olma bilinçlerini ve duyarlılıklarını arttırmaları,
- Sosyal ve kültürel uyum becerilerini geliştirmeleri,
- Millî ve manevi değerleri özümseyebilmeleri,
- Yardımlaşma ve dayanışma bilinci ile alışkanlığını yaşam biçimi hâline getirebilmeleri,
- Aktif ve mutlu bireyler olarak yaşamlarını sürdürebilmeleri amaçlanmaktadır.

Bilindiği üzere iş gücü piyasasında karşılaşılan en önemli sorunlardan biri de bireylerin mesleki yeterliklerinin istenilen düzeyde olmamasıdır. İçinde bulunduğumuz yüzyılda bilgi toplumuna geçiş süreci, hem toplumsal yaşam alışkanlıklarımızı hem de meslek hayatına geçişi çok yönlü etkilemektedir. Rekabet edilebilirliği sağlamak ve teknolo-

lojideki gelişmeleri yakalayabilmek için işyerlerinde çalışanların becerilerinin geliştirilmesi, hayat boyu öğrenme sisteminin temel unsurlarındandır (MEB, 2014). Günümüzde kişilere ihtiyaç duyduğu beceriyi kazandırmanın en etkili yolu yaygın eğitim faaliyetleridir. Bu nedenle yaygın eğitimin ülkemizdeki ana sağlayıcısı olan hayat boyu öğrenme kurumlarının önemi her geçen gün artmaktadır.

Bu kapsamda yukarıda belirtilen çerçevede yapılması planlananlar şunlardır:

2.1 *Küresel ölçekte hayat boyu öğrenme alanındaki ilerlemeler takip edilerek eğitim ve öğretimi hayat boyu devam edecek şekilde yaygınlaştırmak amacıyla hazırlanan genel, mesleki ve teknik eğitim kurs programlarının güncellenmesi ve günümüz ihtiyaçlarına uygun hâle getirilmesi sağlanacaktır.*

Olgunlaşma enstitüleri ve halk eğitimi merkezlerinde uygulanan yaygın eğitim kurs programları; Millî Eğitim Bakanlığının ilgili öğretim birimleri, resmî kurumlar, üniversiteler, özel kurum ve kuruluşlar, belediyeler, meslek kuruluşları, dernekler, vakıflar ve gönüllü kuruluşlar iş birliğinde ihtiyaca göre sürekli güncellenmekte ve yeni programlar hazırlanmaktadır.

Her yaş düzeyinde ve her gruptan kişilerin bilgi ve becerilerini geliştirmelerine, anahtar yeterliliklere sahip olmalarına yönelik programlar güncellenecek ve uygulamalar sürdürülecektir.

2.2 *Eğitimde sürdürülebilirlik ve teknoloji odaklı eğitim yaklaşımı doğrultusunda uluslararası iklim gündemi ve yeşil teknolojilerin yükselişi ile ortaya çıkan yeşil ve dijital dönüşümü desteklemek için çevresel ve sosyal sorunlara duyarlı, enerji verimliliği, yenilenebilir enerji, sürdürülebilir tarım gibi konuları kapsayan, geleceğin istihdam gereksinimlerine uygun beceri gelişimini sağlayacak yaygın eğitim kurs programları geliştirilecektir.*

Yaygın eğitim yoluyla çağın bilimsel, teknolojik, iktisadi, sosyal ve kültürel gelişmelerine uyum sağlayacak bilgi ve yetenekleri bireylere sunulması hedeflenmektedir. Türkiye Yüzyılı vizyonunda da karşılığını bulduğu üzere önümüzdeki süreçte yeni istihdam modelleri ve beceri uyumsuzlukları göz önünde bulundurularak, eğitim sistemi geleceğin iş dünyasına hazırlık için yeniden tasarlanacaktır. Bu doğrultuda yeşil işler ve adil geçiş kavramları (Yeşil işler, çevre dostu sektörlerde ve faaliyetlerde çalışan işleri tanımlar. Adil geçiş ise, bu yeşil dönüşüm sürecinin toplumun tüm kesimlerini içeren ve etkileyen bir şekilde gerçekleşmesini sağlamayı amaçlar.) da gözetilerek hem geleneksel hem de yeni sektörlerde talep edilen becerilere odaklanan eğitim programları geliştirilecektir. Geliştirilen yaygın eğitim kurs programları ile farklı meslek alanlarında çalışan bireylerin hizmet içinde ve mesleklerinde gelişmelerini destekleyen eğitimler sunulacak, halk eğitimi merkezlerinde istihdam politikasına uygun becerilerin kazandırılması sağlanacaktır.

2.3 *Toplumu bir arada tutan değerlerin güçlendirilmesi, şehir kültürü, demokrasi ve insan hakları, kültürel mirasın aktarılması ve öğretilmesi konularında yaygın eğitim faaliyetleri ve sosyal kültürel etkinlikler düzenlenerek daha adil, hoşgörülü ve sürdürülebilir bir toplumun oluşturulmasına katkı sağlanacaktır.*

Yaygın eğitim faaliyetleri aracılığıyla;

Millî Birlik ve Beraberlik: Milli ve manevi değerler, demokrasi ve insan hakları gibi toplumun bir arada tutan konularda eğitimler düzenlenecektir.

Demokratik Katılım: Toplumun yönetime katılımında etkin rol oynamasını teşvik eden demokrasi kültürünü ve milli değerlere saygı temelinden demokrasi ve yönetime aktif katılım konularında vatandaşlara bilinç kazandırılacaktır.

Kültürel Zenginlik ve Kimlik: Kültürel mirasın aktarılmasını, milli kimliğin güçlendirilmesini ve toplumun köklerine bağlılığını destekleyici, kültürel çeşitliliği korurken aynı zamanda milli birliği pekiştirmeye yönelik sosyal ve kültürel etkinlikler planlanacaktır.

Şehir Kültürü: İnsanların bir arada yaşadığı, etkileşimde bulunduğu ve ortak bir yaşam alanını paylaştığı kentsel bölgelerin karakteristik özellikleri, yaşam tarzı, alışkanlıkları, değerleri, etkinlikleri, sanat ve kültürel ifadeleri gibi unsurlarını tanımaları ve birlikte yaşama kültürünü öğrenmeleri için çeşitli faaliyetler düzenlenecektir.

2.4 Yaygın eğitim yoluyla öğrencilerin millî manevi değerleri, sanatsal, sportif sosyal ve bilimsel yetkinlikleri geliştirilecektir.

Okul eğitiminin bireyin hayatının bir bölümünü kapsamaması, bireyin okul sonrasında karşılaştığı günlük hayata ilişkin problemleri çözmede yetersiz kalmasına neden olabilir. Bu nedenle yetişkinlerin problemlerinin çözümünde okul sonrası eğitim süreçleri daha fazla önem kazanmaktadır (Bağcı, 2011). Buna istinaden öğrencilerin hem örgün hem de yaygın eğitim yoluyla geniş bir yelpazede yaşam becerileri kazanmalarını ve sosyal yeteneklerini, millî ve manevi değerlerini geliştirmelerini desteklemek amacıyla çeşitli alanlardaki (spor, kişisel gelişim ve eğitim, müzik ve gösteri sanatları vb.) yaygın eğitim kurs programları seviyelere ayrılarak yeniden düzenlenecek, öğrencilerin ilgi alanlarına ve ihtiyaçlarına uygun içerikler hazırlanacaktır. Böylece, bireylerin hayatları boyunca sürekli öğrenme ve kişisel gelişim yolculuklarına katkıda bulunarak toplumda daha etkili ve donanımlı bireyler olmalarını sağlamak amaçlanmaktadır.

2.5 Toplumun afetlere ve acil durumlara hazırlıklı olmasını sağlamak, riskleri azaltmak ve hızlı bir tepki verme kapasitesini artırmak amacıyla yaygın eğitim kursları, eğitimler ve işbirliği çalışmaları düzenlenecektir.

Yaygın eğitim faaliyetleri vasıtasıyla toplumun afetlere ve acil durumlara hazırlıklı olmasını sağlamak için farkındalık çalışmaları yapılacaktır; afet ve acil durumun öncesi, sırası ve sonrasındaki doğru davranış biçimlerine ilişkin toplumda bilinç oluşturulması amaçlanacaktır.

2.6 Aile eğitimi çalışmaları yaygınlaştırılacaktır.

Toplumun temeli olan güçlü ve sağlıklı aile yapısının korunması amacıyla millî ve manevi değerlerin geliştirilmesi, bireylerin sağlıklı gelişimi ve toplumsal sorunların önlenmesi sağlanacaktır; Türkiye'nin Yüzyılı vizyonu ışığında Aile Okulu Projesi ile "aile değerleri ve manevi gelişim, aile içi sağlıklı iletişim, etkili iletişim teknikleri/yöntemleri, bağımlılıkları önleme ve bağımlılıklarla mücadele, vb." konularda aileler desteklenerek nitelikli bireyler yetiştirilmesine ve toplumsal refahın artırılmasına katkı sağlanacaktır.

3. Hayat Boyu Öğrenme Alanında Beşerî, Mali, Fiziki ve Teknolojik Kapasitenin Güçlendirilmesi

Dünyada politik, ekonomik, sosyal ve teknolojik alanlardaki küresel değişimler ve yeni eğilimler eğitim sistemlerine yönelik beklentileri de yükseltmiştir. Söz konusu değişim ve dönüşümlere yetişebilmek ve bireyleri bu sürece hazırlayabilmek için eğitimde ekonomik, fiziksel ve teknolojik kapasitenin artırılarak güçlendirilmesi zorunluluk hâline gelmiştir. Bireylerin mutlu olması, ülkelerin kalkınması için eğitim; fırsat eşitliğine dayalı, verimli, optimum kapasiteli ve sürdürülebilir hizmet sunmalıdır.

Tüm sektörlerde olduğu gibi eğitim sektöründe de hizmet sunum kapasitesinin ve kalitesinin artırılması için gereken önemli bir unsur, ekonomik kapasitenin güçlendirilmesidir. Bugün Türkiye'de eğitimin başlıca finans kaynaklarını; merkezî yönetim bütçesinden ayrılan pay, il özel idareleri bütçesinden ayrılan kaynaklar, ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlardan sağlanan hibe, kredi ve burslar, gerçek ve tüzel kişilerin bağışları ve okul-aile birliği gelirleri oluşturmaktadır.

İnsan gücü, ülkelerin en önemli servetidir; bütün sistemlerin nihai hedefi de insanların refah ve mutluluğunu temin etmektir. Ülkelerin kalkınması, rekabet edebilirliğinin ve stratejik öneminin artması; beşerî kapasitenin güçlendirilmesinin bir sonucudur.

Eğitimde etkinlik ve verimliliğin temel ölçütü; çok hızlı değişen bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin eğitimde ne düzeyde kullanıldığıdır. Günümüzde iletişim ve teknolojik kapasitenin artması ülkelerin ve bireylerin birbiriyle etkileşiminde kolaylık sağlamıştır. Teknolojik kapasite, bilgiye ulaşım imkânlarını geliştirerek geleneksel eğitim anlayışını değiştirmiştir. Ülkelerin büyümesi ve gelişmesinde önemli fırsatlar sunan teknolojik kapasite artırımı eğitimde de hayati önem taşımaktadır.

Eğitimde verimliliği ve fırsat eşitliğini arttıran unsurlardan biri de fizikî şartlarda standartların olması, amaca ve ihtiyaca uygun fizikî şartların bulunmasıdır. Teknolojik gelişmeler ülkelerin fizikî şartlara olan bağlılığını belirlemektedir. Ülkeler geliştikçe fizikî şartlara bağımlılığı azalacak, bağımlılık şekli de değişecektir.

Hayat boyu öğrenmenin; bireyin hayatı boyunca süren, yelpazesi geniş bir eğitim uygulaması olarak daha verimli, daha nitelikli ve daha katılımcı olabilmesi için ekonomik, fizikî ve teknolojik kapasitenin güçlü olması bir zorunluluktur.

Bu kapsamda yukarıda belirtilen çerçevede yapılması planlananlar şunlardır:

3.1 İnsan kaynakları etkin ve verimli kullanılarak kalitenin artırılması sağlanacaktır.

Öğrenen bireyden öğrenen topluma dönüşümün gerçekleşmesinde temel dayanaklardan biri, insan kaynaklarının etkin ve verimli kullanımınıdır (MEB, 2014). İnsan kaynaklarının verimli kullanımı ile etkin iyileştirme, diğer kaynakların kullanılması üzerinde çarpan etkisi yapacaktır.

3.2 Kurumların malî, fizikî ve teknolojik kapasitesini arttırmaya yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Hayat boyu öğrenme kurumlarının malî, fizikî ve teknolojik kapasitesini arttırmaya yönelik çalışmalar yapılarak kurumlarda verilen eğitimlerde niteliğin artırılması sağlanmaya çalışılacaktır.

3.3 Olgunlaşma Enstitüleri hizmetlerinin farkındalığının artırılması sağlanacak, bu kurumların Ar-Ge merkezi haline getirilmesi süreci desteklenecektir.

Sultan Abdülaziz döneminde, 1865 yılında açılan kız sanayi mekteplerinden günümüze uzanan olgunlaşma enstitüleri, kültürümüzü yaşatmada önemli bir görev üstlenmiştir. Olgunlaşma enstitüleri geleneksel Türk giyim ve el sanatları alanlarında araştırma, geliştirme, değerlendirme, arşivleme ve üretim çalışmaları yapan ve el sanatlarının yaşatılmasına katkı sağlayan önemli bir hayat boyu öğrenme merkezidir. Bu kapsamda olgunlaşma enstitüleri aracılığıyla kültürel zenginliğimizin korunmasının sağlanması, yurdun dört bir yanındaki kültürel dokularımıza sahip çıkılması ve enstitülerdeki ürünlere yansıtılmasıyla toplumu geleceğe taşımanın yanında geçmişle bağlarını da koparmamasının sağlanmasının yanı sıra kurumlarımızın üretim kapasitesini güçlendirerek ve ürün yelpazesini genişleterek Ar-Ge merkezleri olarak çalışmalarını sürdürmeleri desteklenecektir.

Yukarıda üç başlık altında sözü edilen stratejik hedefler mevcut üst politika belgelerinde de somutlaşmış olarak bulunmaktadır. Söz konusu stratejik hedeflere ilişkin 12. Kalkınma Planı ve 2024-2028 Milli Eğitim Bakanlığı Stratejik Planı'nda yer alan tedbirler şunlardır:

12. Kalkınma Planı

- Yaygın eğitim dahil tüm öğretim programlarında belirlenecek öncelikli kazanımlar doğrultusunda dijital eğitim içerikleri geliştirilecektir.
- Hayat boyu öğrenmede uzaktan eğitim olanakları artırılabilecek, dijital içerik geliştirme çalışmaları yapılacaktır.
- Hayat boyu öğrenme katılım ve belge çeşitliliği artırılabilecek, kazanımların belgelendirilmesi teşvik edilecek, hayat boyu öğrenme sisteminin işgücü piyasasının talep ettiği becerileri kazandırması ve bu becerilerin iş ve sosyal yaşamda etkin kullanımı sağlanacaktır.
- Hayat boyu öğrenmede verilen eğitimlerin standardizasyonun sağlanması için akreditasyon sistemi oluşturulacaktır.
- Hayat boyu öğrenme konusunda kamuoyunda farkındalık oluşturulacak, uzun süreli işsizler ile işgücünde olup iş aramayı bırakan pasif işgücüne yönelik hayat boyu öğrenme faaliyetleri özendirilecektir.
- İşverenler ile hayat boyu öğrenme merkezi hizmeti sunanlar arasındaki işbirlikleri geliştirilerek ortak program sunmaları sağlanacaktır.
- Geçici koruma altında bulunan bireylerin eğitime erişimi artırılabilecektir.
- Geçici koruma altında bulunan öğrencilerin Türkçe dil becerileri geliştirilecek, devamsızlık, okul terkleri ve örgün eğitim dışına çıkanların oranı azaltılacaktır.
- Geçici koruma altında bulunan öğrencilere ihtiyaç duyulması halinde uzun vadeli telif edici eğitimler verilecek ve öğrenme kayıpları azaltılacaktır.
- Geçici koruma altında bulunan öğrencilere yönelik hedefli bilinçlendirme kampanyaları uygulanacak, mesleki ve teknik eğitime erişimleri artırılabilecektir.

- Geçici koruma altında bulunan bireylerin yaygın eğitim faaliyetlerine erişimi artırılacaktır.
- Açık öğretim yetişkin eğitimi ve hayat boyu öğrenme odaklı olarak yeniden yapılandırılacaktır.
- Yetişkinlerin temel becerilerini geliştirmeye yönelik eylem planları hazırlanacak ve temel becerilerin geliştirilmesine yönelik kurs programları güncellenecektir.
- Örgün ve yaygın eğitim programlarının içeriği ikiz dönüşüm sürecine uyumlu bir şekilde beceri ve yetkinlik bazlı geliştirilecektir (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2024).

2024-2028 Milli Eğitim Stratejik Planı

Amaç 3: Bireyin bilgi, beceri ve yetkinliklerini geliştirmek amacıyla bireysel, toplumsal ve istihdam odaklı bir yaklaşımla hayat boyu öğrenme imkânları sunmak.

Hedef 3.1: *Farklı yeteneklere, özelliklere, ihtiyaçlara ve birikimlere sahip tüm bireylerin yaygın eğitimden aktif olarak yararlanabilmeleri amacıyla eğitimde kapsayıcılık sağlanacaktır.*

Stratejiler:

S-3.1.1	Dezavantajlı gruplara (kadınlar, gençler, yaşlılar, engelliler, uzun süreli işsizler, hükümlüler vb.) temel beceri ihtiyaçları doğrultusunda eğitim ve öğretim verilecektir.
S-3.1.2	Dezavantajlı grupların eğitime erişimlerinin artırılması amacıyla insan kaynakları kapasitesi ve kurumların fiziki kapasitesinin artırılması projeleri yürütülecek ve personel istihdamı desteklenecektir.
S-3.1.3	Örgün eğitim çağı dışına çıkmış, öğrenimlerini çeşitli nedenlerle tamamlayamamış bireylerin yarım kalan eğitimlerini açık öğretim okullarında tamamlayabilmeleri için eğitime erişimlerini kolaylaştırıcı çalışmalar yapılacaktır.
S-3.1.4	Ülkemizde bulunan yabancı uyrukluların eğitimde eşitlik ve kapsayıcılık ilkesine uygun şekilde desteklenmelerini ve Türk eğitim sistemine uyumlarını sağlamak amacıyla uyum eğitimleri, dil desteği, kültürel farkındalık programları gibi kaynaklardan yararlanarak örgün eğitim ve yaygın eğitim imkânlarından en üst düzeyde faydalanmaları sağlanacaktır.
S-3.1.5	Toplumu bir arada tutan değerlerin güçlendirilmesi, şehir kültürü, demokrasi ve insan hakları, kültürel mirasın aktarılması ve öğretilmesi konularında yaygın eğitim faaliyetleri ve sosyal kültürel etkinlikler düzenlenerek daha adil, hoşgörülü ve sürdürülebilir bir toplumun oluşturulmasına katkı sağlanacaktır.

Stratejiler:

Hedef 3.2: *Uzaktan eğitime yönelik dijital içerik geliştirme çalışmaları ile halk eğitimi merkezlerinden yararlanan kursiyerlere/öğrencilere yönelik fırsat eşitliği artırılabilecektir.*

Stratejiler:

S-3.2.1:	Uzaktan eğitim teknolojileri yoluyla eğitimin sınırlılıklarını (zaman, mekân, maliyet) en aza indirerek, hayat boyu öğrenme imkânlarına erişimlerini artırmak için Halk Eğitimi Merkezleri Bilişim Ağı (HEMBA) Platformunda yer alan içerikler artırılabilecektir.
----------	--

S-3.2.2:	Dijital becerilerin sürdürülebilir mekanizmalarla desteklenmesi için, iş birliklerin ve uygulama olanaklarının artırılması sağlanacaktır.
S-3.2.3:	Açık öğretim liselerine ait ortak derslere yönelik dijital içerikler ihtiyaç olması halinde güncellenecek veya yapılacaktır.

Hedef 3.3: *Hayat boyu öğrenme faaliyetleri ile bireylerde kişisel, çevresel ve mesleki anlamda farkındalık oluşturulacaktır.*

Stratejiler:

S-3.3.1:	Bireylerde hayat boyu öğrenmenin kişisel ve mesleki faydaları konusunda farkındalık oluşturulması ve hayat boyu öğrenmeye katılımın artırılması sağlanacaktır.
S-3.3.2:	Bireylerin öğrenme fırsatları hakkında bilgilendirilmesi ve öğrenme imkânları kapsamında farkındalığının artırılmasına yönelik faaliyetler yürütülecektir.
S-3.3.3:	Yenilenebilir enerji, temiz enerji ve yeşil dönüşüm gibi konularda projeler yürütülüp bu alanda sektörün ihtiyaç duyduğu işgücünün yetiştirilmesi yaygın eğitim faaliyetlerinin tamamlanmasıyla sağlanacaktır.
S-3.3.4:	Olgunlaşma enstitülerinin kurum bazlı yetkinlikleri de göz önünde bulundurularak, daha spesifik alanlarda etkin çalışmalar yapmaları, özgün ve kaliteli ürünler ortaya koymaları ve bu yolla hayat boyu öğrenme katılımına katkı sunmaları sağlanacaktır.
S-3.3.5:	Eğitime erişimde dezavantajlı durumda olan çeşitli hedef kitlelerin hayat boyu öğrenmeye erişimini artırabilmek için uzaktan eğitim teknolojilerinden yararlanması sağlanacaktır.

Hedef 3.4: *Tüm bireylere yönelik günümüz ihtiyaçlarına uygun genel, mesleki ve teknik eğitim kurs programları hazırlanacaktır.*

Stratejiler:

S-3.4.1:	İklim değişikliği, yeşil teknolojiler, dijital dönüşüm, enerji verimliliği, yenilenebilir enerji, sürdürülebilir tarım konularında geleceğin istihdam gereksinimlerine uygun beceri gelişimini sağlayacak yaygın eğitim kurs programları geliştirilecektir.
S-3.4.2:	Küresel ölçekte hayat boyu öğrenme alanındaki ilerlemeler takip edilerek, eğitim ve öğretimi hayat boyu devam edecek şekilde yaygınlaştırmak amacıyla hazırlanan genel, mesleki ve teknik eğitim kurs programlarının güncellenmesi ve günümüz ihtiyaçlarına uygun hâle getirilmesi sağlanacaktır.
S-3.4.3:	Sektör talepleri ve gelişen teknoloji doğrultusunda kurs programları güncellenerek işgücü piyasasının eğitim faaliyetleri desteklenecektir.
S-3.4.4:	Aile Okulu Projesi ile aile değerleri, aile içi iletişim, sosyal, psikolojik ve duygusal gelişim, stres yönetimi, bağımlılıkları önlemeye ilişkin yaklaşımlar başta olmak üzere çeşitli alanlarda aileler desteklenecektir.
S-3.4.5:	Toplumun afetlere ve acil durumlara hazırlıklı olmasını sağlamak, riskleri azaltmak ve hızlı tepki verme kapasitesini artırmak amacıyla afet ve acil durumlara ilişkin yaygın eğitim kursları düzenlenecektir (MEB, Milli Eğitim Bakanlığı 2024-2028 Stratejik Planı, 2024).

Kaynakça

- Bağcı, E. (2011). Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde Türkiye'de yaşam boyu eğitim politikaları. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 30(2), 139-173.
- Gözübüyük, M., & Tamer, M. (tarih yok). Yaşam boyu öğrenme için ulusal yeterlilikler çerçevesi: Arupa ve Türkiye Örneği. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi, 3(5), 43-54.
- Güleç, İ., Çelik, S., & Demirhan, B. (2013). Yaşam Boyu Öğrenme Nedir? Kavram ve Kapsamı Üzerine Bir Değerlendirme. Sakarya University Journal of Education, 2(3), 34-48.
- Kaya, H. E. (2016). Yaşam boyu yetişkin eğitimi. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- MEB. (2014). Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018). https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_04/20025555_hbostratejibelgesi_2014_2018.pdf adresinden alındı.
- MEB. (2024). Millî Eğitim Bakanlığı 2024-2028 Stratejik Planı (2024-2028). Ankara: MEB. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2024_02/02172232_stratejik_plan_02022024.pdf
- Toprak, M., & Erdoğan, A. (2012). Yaşamboyu Öğrenme: Kavram, Politika, Araçlar ve Uygulama. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi(2), 69-91.
- Türkiye Cumhuriyet Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2024). On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028). Ankara: Strateji ve Bütçe Başkanlığı. https://onikinciplan.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/11/On-Ikinci-Kalkinma-Plani_2024-2028.pdf

**Dünyada ve
Türkiye'de
Yetişkin
Eğitiminin
Geleceği:
Gelecek
Öngörülleri**

Dünyanın hızla değiştiği bu dönemde dijitalleşme, küreselleşme ve nüfusun yaşlanması gibi nedenler pek çok gerekliliği beraberinde getirmektedir. Bu gerekliliklerin önde gelenlerinden biri tüm toplumların sürdürülebilir bir ekonomiye ihtiyaç duymasıdır. Bu noktada yetişkin eğitiminin giderek önem kazandığı ve öncelikli olarak ekonomik anlamda toplumların geleceklerinin şekillenmesinde önemli rol oynayacağı görülmektedir. Yetişkin eğitiminin bu söz konusu konularda en temel amaçları, yetişkinlere yeni beceriler kazandırmak ve bilgiye dayalı bir toplum yaratmaktır. Bu sayede ekonomik iş gücünün büyük bir çoğunluğunu oluşturan yetişkinler bu becerileri iş alanları ile sosyal alanlarda kullanacak ve içinde buldukları toplumun daha ileriye gitmesine katkıda bulunacaklardır.

Yetişkin eğitiminin geleceğine dair yukarıda bahsi geçen nedenlerden dolayı pek çok soru akla gelmekte hatta bu soruların cevaplarının önemi giderek artmaktadır. Bu soruların önde gelenleri yetişkin eğitiminin gelecekte ne noktada olacağı, sağlayacağı ilerlemenin sözü geçen amaçlara ulaşılmasında yeterli olup olmayacağı ve yeterli olmayacak ise ne gibi çözümler bulunması gerektiğidir. Bu soruların cevaplarına dair yetişkin eğitimi alanında çalışan alan uzmanı, akademisyen, eğitim politikacıları ve karar alıcılara ait pek çok farklı fikir bulunmaktadır. Örneğin bu görüşlerden biri gelecekte de yetişkin eğitime ve yetişkin eğitim kurumlarına olan talebin devam edeceğini, bu nedenle bu kurumların sayısının yukarı doğru giden bir ivmeyle artacağını, bu artışın bilginin uluslararası yayılışında ve bu kurumlarda çalışan personelin yetkinliğinin gelişmesinde tetikleyici olacağını ve tüm bu çerçeveye kurumsal bir hal alacak olan yetişkin eğitiminin bireylerden ziyade toplumu şekillendireceğini savunmaktadır. Aslında bu öngörünün öne sürüldüğü tarihi itibarıyla içinde bulunduğumuz zaman dilimini de kapsayan bir öngörü olması nedeniyle gerçekleşip gerçekleşmeyeceğine dair önemli veriler ortaya çıkmaya başlamıştır. (Lowe, 1985) Leirman ve Kulich'in sahibi olduğu diğer bir görüş ise yetişkin eğitiminin gelecekte barış ve kalkınmaya katkı sağlayacağı, teknolojik gelişmelerin hızlanmasına katkı sunacağı, dezavantajlı grupların eğitime erişimine yöneleceği ve demokratikleşme sürecinde rol oynayacağını ileri sürmektedir. (akt. Güneş & Deveci, 2022)Bahsi geçen görüşler ele alındığında fikir sahiplerinin ortak düşüncesinin yetişkin eğitiminin gelecekte önem kazanacağı olduğunu belirtmek yerinde olur.

Yetişkin eğitimi ve hayat boyu öğrenme kavramlarının öneminin gelecek yıllarda giderek artacağı, bireylerin özellikleri ve mesleki kariyerlerinin şekillenmesinde büyük rol alacağı fikri, uluslararası bazı kuruluşların yaptığı çalışmalarla gözler önüne serilmektedir. Örneğin, Dünya Ekonomi Forumu'na göre, çok da uzak olmayan gelecekte iş hayatında önemli değişimler yaşanacak; bundan dolayı da işverenlerin ve işçilerin işletmelerinin devamlılığını sağlamak açısından bu değişimlere ayak uydurması gerekecektir. Bu değişimlere ayak uydurabilmenin ve işlerinin devamlılığını sağlamalarının önemli yollarından biri merak ve hayat boyu öğrenmeye devam etmek olarak öne çıkmaktadır (Dünya Ekonomi Forumu, 2023).

Yetişkin eğitiminin öneminin ülkemizde de arttığı bir gerçektir. Bu hayat boyu öğrenme konusunda bireylerdeki farkındalığın giderek artmasıyla ve bireylerin yetişkin eğitimi kapsamındaki faaliyetlere katılımının giderek artmasıyla adeta kanıtlanmış durumdadır. Eurostat verilerine 2011 yılında hayat boyu öğrenmeye katılım oranı %2,9 (Eurostat, 2013)iken 2020 yılında bu oranın %5,8 seviyesine yükseldiği görülmektedir.

Mustafa Çağrı TURHAN

Millî Eğitim Uzman Yardımcısı,
Millî Eğitim Bakanlığı, Hayat Boyu
Öğrenme Genel Müdürlüğü, Eğitim
Politikaları Daire Başkanlığı

mustafacagri.turhan@meb.gov.tr

(Eurostat, Adult Learning, 2023) Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü verilerine göre ise hayat boyu öğrenmeden yararlanma oranı 2017'de %8,7 iken (MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, 2018) 2022 yılında %16,8 olarak gerçekleşmiş durumdadır (MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, İzleme ve Değerlendirme Raporu, 2023). Bu veriler de ülkemizde hayat boyu öğrenme ve yetişkin eğitimi alanlarındaki farkındalık ve ilginin giderek arttığını desteklemektedir.

Peki, yetişkin eğitiminin öneminin artacağını neredeyse bir kesinlik olarak değerlendirdiğimiz bu perspektifte bu alanda nasıl yaklaşımlar sergilemek, bu alanın geleceğine nasıl yön vermek gerekmektedir?

Yetişkin eğitiminin geleceğine nasıl yön verilmesi gerektiğine dair üç temel yaklaşımdan söz edilebilmektedir. Bu yaklaşımların OECD tarafından 2022'de düzenlenen Geleceğe Hazır Yetişkin Öğrenme Sistemleri İçin Yenilikçi Yaklaşımlar Konferansı'nın çıktıları olarak da göze çarptığı söylenebilir. Bunlardan ilki yetişkin eğitimi temel bir sosyal, ekonomik ve kültürel hak olarak kabul eden insan hakları temelli yaklaşım, ikincisi yetişkinlere uygun yetişkin eğitimi biçiminin ve alanının belirlenmesini öncelleyen yetişkin eğitiminde şeffaflık ve sorumluluk temelli yaklaşım; üçüncüsü ise yetişkin eğitimi daha bütüncül olarak görmenin doğru olacağını savunan, bu anlamda sosyal ortakların iş birliği içinde olmasının gerektiğini vurgulaması yönüyle ikinci yaklaşımla da benzer yönleri bulunan öğrenme alanlarını birleştirme yaklaşımıdır (OECD, 2022).

Her ne kadar yetişkin eğitiminin ilerlemesi adına farklı yaklaşımlar öne sürülse de yetişkin eğitime dair büyük ölçüde uzlaşıya varılan önemli noktalardan biri bilgiden çok becerinin ön planda olduğu bir toplum düzeninin gelecekte var olacağı düşüncesi nedeniyle yetişkin eğitiminin de bu yönde bir evrim yaşamasının yerinde olacağı düşüncesidir. Aslında bu beceri temelli yetişkin eğitimi anlayışı daha önce sözünü ettiğimiz Dünya Ekonomi Forumu'nun iş hayatının geleceğine bir ön bakış tutan raporunda yetişkin eğitimi ve hayat boyu öğrenmeyi konumlandığı konumla da büyük ölçüde örtüşmektedir. Bu perspektifle yetişkin eğitimi gelecekte beceri temelli bir eğitim modeliyle sunulacak ve bu durum iş hayatının devamlılığı açısından bireylerin kullandığı önemli bir enstrüman niteliği taşıyacaktır. Bu fikrin birçok iz düşümünü farklı farklı alanlarda da görmek mümkündür. Örneğin UNESCO, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, OECD gibi ülkelerin hayatın her alanındaki tercihlerinde belirleyici rolde olduğu düşünülen uluslararası kuruluşların neredeyse hepsi, yetişkin eğitime dair beceri temelli 2030 vizyonlarını oluşturmakta ve bu vizyon çerçevesinde çalışmalar ve projeler yürütmektedir. Bu kuruluşlar söz konusu çalışmalar ve projelerle bulunduğumuz yüzyılın gerektirdiği becerilerin tespitini yapmakta ve bu becerilerin bireylere nasıl kazandırılacağı noktasında yol gösterici olmaktadır.

Kaynakça

- Dünya Ekonomi Forumu. (2023). The Future Of Job Reports. Cenevre: Dünya Ekonomi Forumu. <https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2023/>
- Eurostat. (2013). Adult Learning. Lüksemburg: Eurostat. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Adult_learning_statistics
- Eurostat. (2023). Adult Learning. Lüksemburg: Eurostat. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Adult_learning_statistics
- Güneş, F., & Deveci, T. (2022). Yetişkin Eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenme. Ankara: Pegem Akademi.
- Leirman, W., & Kulich, J. (1987). Adult Education and the Challenges of the 1990s. Londra: Routledge.
- Lowe, J. (1985). Dünyada Yetişkin Eğitime Toplu Bakış (T. Oğuzhan, Çev.). Ankara: Unesco Türkiye Millî Komisyonu.
- MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü. (2018). İzleme ve Değerlendirme Raporu. Ankara: MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü. <https://hbogm.meb.gov.tr/dosyalar/izlemedegerlendirmerapor/2017/index.html>
- MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü. (2023). İzleme ve Değerlendirme Raporu. Ankara: MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü. https://hbogm.meb.gov.tr/meb_ays_dosyalar/2023_07/03141649_Yzleme_ve_DeYerlendirme_Raporu_2022.pdf
- OECD. (2022). Action Plan For Innovation in Adult Learning Systems. Paris: OECD.

Son Söz

Dr. Serap KARABACAK

Hayat boyu öğrenme son dönemde hızlı teknolojik değişim ve gelişmelerin de etkisiyle adı önceki dönemlerden daha fazla duyulmaya başlamış bir kavramdır. Bu kavramın tarihsel gelişim sürecine baktığımızda insanlık tarihinde değişen üretim şekillerinin ve sanayileşmenin yetişkinler için hayat boyu öğrenmenin yönünü önemli ölçüde etkilediği görülmektedir. Ülkemizde hayat boyu öğrenme kapsamındaki etkinlikler köklü bir geçmişe sahiptir. Cumhuriyet öncesi dönemde ahilik, lonca teşkilatları gibi yapılarla hem meslek edindirilmesi hem de toplumsal değerlerin kazandırılması şeklinde ilerlerken Cumhuriyet döneminde, halk mektepleri ile hem mesleki beceriler hem yeni kurulmuş bir ülkeye ait ortak bir vatandaş kimliği oluşturulması hedeflenmiştir. Günümüzde hem cumhuriyet öncesi hem de cumhuriyet dönemi hayat boyu öğrenme etkinlikleri ve yeni başlıklar da eklenerek daha yaygın şekilde uygulanmaya devam edilmektedir. Küresel gelişmeler de ülkemizdeki etkinliklerin yönünü belirlemektedir. Son dönemde adını sık sık duyduğumuz yeşil mutabakat, yeşil meslekler ve yeşil beceriler küresel değişimlerin de etkisi ile hayat boyu öğrenmenin odağına yerleşmiş konular arasındadır.

Hayat boyu öğrenme kavramının son dönemde bu kadar ön plana çıkmasının sebepleri arasında teknolojik değişimlere uyum sağlaması beklenen, yeni becerileri geliştirilmesi gereken, eski becerilerini bırakması istenen yetişkinlerin sayıca fazlalığı bulunmaktadır. Bu yetişkin grubunun içindeki kişilerin önemli bir kısmı dijital göçmen olarak nitelendirilen teknolojinin henüz hayatımıza tam olarak girmediği dönemlerde doğmuş kişilerdir ve birçoğu hala iş gücü pazarında yer almaya devam etmektedir. Örgün eğitim dışına çıkmış ve o dönemde edindiği bilgilerle hala sosyal ve mesleki yaşamını sürdüren bu kişilerin hayatın bazı aşamalarına katılımı sınırlı olabilmektedir. Hayatın her alanına katılımları ancak 21. yüzyıl becerileri (eleştirel düşünme, problem çözme, işbirliği yapabilme vb.) sosyal duygusal beceriler ve mesleki beceriler gibi becerilerin geliştirilmesi ile mümkün olacaktır. Yine toplumsal ve ekonomik değişikliklerin hayat boyu öğrenme sistemlerine etkisi olarak nitelendirilebilecek şekilde yeni okuryazarlık türleri temel okuma yazma becerileri kadar önemli hale gelmiştir. Bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı, yetişkinler için sözel sayısal ve dijital temel beceriler kadar gerekli olmuştur.

Bu becerilerin edinilmesi sadece mesleki gelişimle sınırlandırılmayacak türde bir etkiye sahiptir. Çünkü her teknolojik araç her yeni davranış şekli aynı zamanda sosyal, toplumsal yapımızı ve iletişim biçimlerimizi de yeniden şekillendirmektedir. Bu bağlamda hayat boyu öğrenmeden beklenenler önceki dönemlerden daha fazla ve farklı olmaktadır. Bahse geçenlerden de yola çıkarak hayat boyu öğrenme etkinliklerinin son dönemdeki odak noktasının teknolojik değişim ve gelişmeler olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Teknolojik değişimler yetişkinlerin dijital becerilerinin geliştirilmesini, işgücü pazarından mesleki beceri anlamında kendilerinden beklenenlerin değişmesini ve yeni beceriler edindikten sonra o becerileri günlük hayatta ve iş yerinde tatmin edici şekilde kullanılmasına uyum sağlamalarını gerektirmektedir. Üstelik bu uyum için sadece ulusal gereklilikler değil uluslararası gereklilikler de dikkate alınmaktadır. Ulusal ve uluslararası beceri haritasında bir bütünlük oluşturulmaya çalışılmaktadır.

OECD gibi uluslararası kuruluşların yaptığı çalışmalar becerilerin ulusal ve uluslararası standardının sağlanmasına odaklanmaktadır. Ülkemizde de Türkiye Yeterlik Çerçevesi geliştirilmiş bu yeterliklerin Avrupa Yeterlikler Çerçevesi ile uyumunun sağlanması çalışılmaktadır.

Hayat boyu öğrenmenin içindeki her türlü bileşen, ayrıca alanda geliştirilen projelerle de desteklenmektedir; farklı projelerle, alanda çalışan yöneticilere, eğitimcilere ve kursiyerlere ulaşılmaya çalışılmaktadır. Ulusal ve uluslararası finansmanla gerçekleştirilen projeler, gelişimin sağlanması için hayat boyu öğrenmenin en güçlü araçlarıdır. Projelerin yanı sıra, hayat boyu öğrenme etkinliklerinin farklı kurum ve kuruluşların desteğiyle gerçekleştirilmesi için yapılan protokoller, kurumsal işbirlikleri aracılığıyla sürekli gelişimi ve hayat boyu öğrenmeye bütünsel bir bakış açısıyla yaklaşılmasını sağlamaktadır. Bu yaklaşımla toplumda en çok bilinen hayat boyu öğrenme kurumları olan halk eğitimi merkezlerine yönelik çalışmalarda yer alan bütün ortaklar için en yüksek fayda üretecek şekilde tasarlanmaya çalışılmaktadır.

Hayat boyu öğrenme sistemi içinde yer alan açık öğretim okulları; örgün eğitim dışına çıkmış ancak diplomaya sahip olmayan yetişkinlere ortaokul ve lise diploması alma olanağı sunulması önemlidir. Bu sayede eğitimde fırsat eşitliğine de katkı sağlanmaktadır.

Hayat boyu öğrenmeye dair her türlü bileşenin ulusal ve uluslararası düzeyde yaygınlaşmasının sağlanması için hayat boyu öğrenme politikaları geliştirilmekte ve eylem planları uygulamaya konmaktadır. Bu kapsamda ele alınabilecek stratejik hedefler arasında “hayat boyu öğrenme fırsat ve hizmetlerine erişilebilirliğin artırılması, bireylerin öğrenme fırsatları hakkında bilgilendirilmesi ve öğrenme imkânları konusunda farkındalığının artırılması” öne çıkmaktadır. Bunun yanında farklı yeteneklere, özelliklere, ihtiyaçlara ve birikimlere sahip tüm bireylerin yaygın eğitimden aktif olarak yararlanabilmeleri amacıyla eğitimde kapsayıcılık sağlanması üzerinde durulan stratejik hedeflerdendir. Özellikle eğitime erişimde dezavantajlı durumda olan çeşitli hedef kitlelerin hayat boyu öğrenmeye erişiminin artırılması, uzaktan eğitim uygulamalarının yaygınlaştırılması, ülkemizde bulunan yabancı uyrukluların, yurdumuzda buldukları süre içerisinde eğitim görmelerinin sağlanması da diğer başlıklar arasındadır.

Bu kitapta hayat boyu öğrenme politikalarının hayat boyu öğrenme faaliyetlerine etkisi üzerinde de durulmuştur. Bu politikaların bir kısmı, yazının başında da ifade edildiği gibi küresel bazı gerekliliklerden yola çıkılarak geliştirilmektedir. Küresel bir durum olan göç bu anlamda hayat boyu öğrenme politikalarını en çok etkileyen bileşenlerden biridir. Göç sonrasında ortaya çıkan yeni toplumsal yapıda bireylerin bir arada yaşayabilmeleri hayat boyu öğrenme politikalarının ele aldığı konular arasındadır. Bu politikalara ulusal boyutta yapılan mevzuat ve yönetmelik çalışmaları ile yasal dayanaklar oluşturulmaktadır.

Bahsi geçenlerden yola çıkılarak sosyal etkinlikleri, projeleri, protokolleri, eğitim öğretim materyalleri, izleme ve değerlendirme süreçleri, politikaları ile bir bütün olarak ele alınması gereken hayat boyu öğrenme sistemlerinin her zaman insan hayatının içinde yer alacağı söylenebilir. Bu düşünce ile hazırlanan kitabın hayat boyu öğrenme politikaları geliştirenlere, karar alıcılara ve araştırmacılara katkı sağlayacaktır.

HAYAT BOYU ÖĞRENME GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

13. YÜZYIL

18. YÜZYIL

1926

1927

1928

1929

1930

1931

19

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü
Emniyet Mahallesi Abant 2 Caddesi No:8
Yenimahalle / ANKARA

<https://hbogm.meb.gov.tr>

[hbogm](https://www.instagram.com/hbogm)

[@mebhbogm](https://www.x.com/mebhbogm)